

**Maahanmuuttajamiesten tekemän seksuaalisen väkivallan
konstruoiminen sosiaalisesti ongelmaksi vuoden 2015
internetkeskusteluissa**

Minna Hiironen ja Veera Kiviniemi

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalityö

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2017

TIIVISTELMÄ

Maahanmuuttajamiesten tekemän seksuaalisen väkivallan konstruoiminen sosiaalisesti ongelmaksi vuoden 2015 internetkeskusteluissa.

Minna Hiironen ja Veera Kiviniemi

Sosiaalityö

Pro gradu-tutkielma

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Tuija Virkki

Syksy 2017

111 sivua + 1 liite

Tässä pro gradu -tutkielmassa selvitetään, miten maahanmuuttajamiehistä puhutaan seksuaalisen väkivallan tekijöinä internetkeskusteluissa vuonna 2015. Tarkastelun kohteena ovat selonteot, joilla tekoja selitetään, ongelmapuhe ja uhkakuvat, joita keskusteluissa nousee sekä ratkaisuehdotukset, joita tähän sosiaaliseen ongelmaan esitetään. Tutkimuksessamme tarkastelun kohteena ovat myös vasta-argumentit, joilla maahanmuuttajien tekemää seksuaalista väkivaltaa ja siitä tuotettua ongelmaa kiistetään.

Tutkimuksen aineisto muodostuu Helsingin Sanomien ja Turun Sanomien digilehtien artikkeleihin kirjoitetuista lukijakommenteista sekä Suomi24-foorumin sekä Kaksplus-lehden internetfoorumin keskusteluketjuista. Keskustelut on käyty vuonna 2015. Tämä vuosi oli hyvin erityislaatuinen, sillä Suomeen saapui pakolaiskriisin vuoksi turvapaikanhakijoita ennätysmäärä ja lisäksi kyseisenä vuonna tapahtui useita maahanmuuttajien tekemiä seksuaalirikoksia, joita uutisoitiin mediassa hyvin laajasti. Tutkimuksen teoreettisena viitekehys on sosiaalinen konstruktionismi ja spesifisti tähän liittyvä moraalinen paniikki. Aineisto on analysoitu kategoria-analyysia soveltuvien osin hyödyntäen.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että maahanmuuttajamiehiä ja heidän tekemäänsä seksuaalista väkivaltaa koskeva keskustelu on internetissä hyvin monipuolista ja vivahteikasta. Moraaliselle paniikille tunnuksenomaisesti maahanmuuttajien tekemä väkivalta konstruointiin erityisen kuohuttavana ongelmana. Väkivallantekijöitä ja heidän ominaisuuksiaan kuvattiin hyvin vaihtelevasti käyttäen niin voimakkaan kielteisiä ja toiseuttavia kuin neutraalejakin ilmauksia. Selonteoissa selkeästi esiin nousivat tekijän kulttuuriin, suomalaiseen yhteiskuntaan ja tekijään itseensä liittyvät asiat. Ongelmapuhetta tuotettiin monipuolisesti. Keskusteluissa ongelmana nähtiin yleisesti maahanmuuttajamiesten tekemä seksuaalinen väkivalta, mutta maahanmuutto nostettiin ongelmien varsinaiseksi syyksi ja itse väkivaltaa suuremmaksi ongelmaksi. Ratkaisuehdotuksiksi tähän tuotettuun ongelmaan esitettiin muun muassa maahanmuuttajien karkottamista, tuomioiden koventamista ja maahanmuuttopolitiikan tiukentamista. Keskusteluissa esitetyissä vasta-argumenteissa todettiin, että seksuaalinen väkivalta ei ole maahanmuuttoon tai etnisyyteen liittyvä asia ja uutisointia ja julkista keskustelua käytetään lähinnä rasismien lietsomisen välineinä.

Avainsanat: maahanmuutto, seksuaalinen väkivalta, sosiaalinen ongelma, moraalinen paniikki, toiseuttaminen, kategoria-analyysi

SISÄLLYS

| | |
|---|----|
| 1. Johdanto | 1 |
| 2. Maahanmuutto, rasismi ja seksuaalinen väkivalta ajankohtaisina ilmiöinä Suomessa | 4 |
| 2.1. Asenteet, rasismi ja maahanmuutto | 8 |
| 2.2. Seksuaalinen väkivalta ja maahanmuuttajat | 12 |
| 3. Teoreettiset lähestymistavat | 16 |
| 3.1. Sosiaalinen konstruktionismi ja etnometodologia | 16 |
| 3.2. Sosiaalisten ongelmien näkökulma | 17 |
| 3.3. Moraalinen paniikki | 19 |
| 4. Keskeiset käsitteet ja aiemmat tutkimukset | 24 |
| 4.1. Seksuaalinen väkivalta ja sen rodullistaminen ja kulttuuristaminen | 24 |
| 4.2. Toiseuttaminen ja ulossulkeminen | 27 |
| 4.3. Seksuaalinen väkivalta sekä rodun ja kulttuurin risteyskohdat | 29 |
| 5. Tutkimukselliset valinnat ja tutkimuksen toteutus | 32 |
| 5.1. Tutkimuskysymykset | 32 |
| 5.2. Verkkokeskustelut tutkimusaineistona | 33 |
| 5.3. Aineiston esittely | 37 |
| 5.4. Aineiston kerääminen ja käsittely | 41 |
| 5.5. Katégoria-analyysi | 42 |
| 5.5.1. Katégoria-analyysin periaatteita | 43 |
| 5.5.2. Poikkeavuuden tuottaminen | 45 |
| 6. Tulokset | 48 |
| 6.1. Maahanmuuttajat seksuaalisen väkivallan tekijöinä | 48 |
| 6.1.1. Nimitykset | 48 |
| 6.1.2. Toiminnan kuvaukset | 51 |
| 6.2. Maahanmuuttajien toimintaa selittävät tekijät | 54 |
| 6.2.1. Tekijän kulttuuriin liittyvät selonteot | 54 |
| 6.2.2. Suomalaiseen yhteiskuntaan liittyvät selonteot | 59 |
| 6.2.3. Tekijään itseensä liittyvät selonteot | 61 |
| 6.3. Uhkakuvat ja ongelmapuhe | 62 |
| 6.3.1. Maahanmuuttajat seksuaalisen väkivallan tekijöinä | 63 |
| 6.3.2. Monikulttuurisuus ja maahanmuutto yhteiskunnallisena ongelmana | 65 |
| 6.3.3. Lisääntynyt turvattomuuden tunne maahanmuuton seurauksena | 73 |
| 6.3.4. Asiasta vaikeneminen ongelmana | 75 |

| | |
|--|-----|
| 6.4.5. Maahanmuuttajat ja moraalinen paniikki | 77 |
| 6.4. Ratkaisuehdotukset | 79 |
| 6.4.1. Karkottaminen | 79 |
| 6.4.2. Tuomioiden ja rangaistusten koventaminen | 81 |
| 6.4.3. Maahanmuuttopolitiikan muuttaminen ja kotouttamiskysymykset | 84 |
| 6.4.4. Muut ratkaisuehdotukset | 87 |
| 6.5. Vasta-argumentit | 89 |
| 6.5.1. Seksuaalista väkivaltaa ei selitä etninen tausta tai maahanmuuton lisääntyminen | 90 |
| 6.5.2. Uutisointi ja julkinen keskustelu rasismien välineenä | 91 |
| 6.5.3. Kaikki maahanmuuttajat eivät ole raiskaajia, eikä ongelma ole edes uusi | 93 |
| 7. Johtopäätökset | 95 |
| 7.1. Tulosten yhteenveto | 95 |
| 7.2. Pohdinta | 97 |
| 8. Lähteet | 101 |

KUVIOT JA TAULUKOT

| | |
|---|----|
| Taulukko 1 Turvapaikanhakijoiden määrät 2014-2016 | 7 |
| Taulukko 2 Aineiston kuvailu | 39 |
| Taulukko 3 Maahanmuuttajat ja maahanmuutto moraalisenä paniikkina julkisissa keskusteluissa vuonna 2015. | 78 |
| Kuvio 1 Sveningssonin, Lövheimin ja Bergquistin tekemä, McKeen ja Porterin muokkaama nelikenttä tutkimuseettisistä ratkaisuista. Kuvio kirjasta Laaksonen ym. (2013) Otteita verkosta. | 36 |

1. Johdanto

Keskustelut maahanmuutosta nousivat uuteen mittakaavaan vuonna 2015, kun pakolaiskriisi toi Suomeen ja koko Eurooppaan aiempaa huomattavasti suuremman määrän turvapaikanhakijoita. Julkiset keskustelut maahanmuutosta kävivät kuumina ja erityistä huolta suomalaisissa aiheuttivat turvapaikanhakijoiden tekemät ja tekemiksi epäillyt seksuaalirikokset. Näiden tapahtumien myötä myös maahanmuuttajia koskevat ennakkoluulot kasvoivat entisestäänkin. Suomessa ja myös muissa Pohjoismaissa on siirrytty kohti oikeistolaisempaa ja maahanmuuttoon negatiivisemmin suhtautuvaa politiikkaa jo ennen tätä erityistä vuotta 2015. Suomessa on otettu askel kohti ulossulkevaa, vain “omiksi” mielletyille ryhmille hyvinvointia tarjoavaa politiikkaa perinteisen pohjoismaisen ihanteen jäädessä taka-alalle. (Keskinen ym. 2015, 2.)

Tässä pro gradu -tutkielmassa perehdymme siihen, millaista ongelmaa maahanmuuttajamiehistä seksuaalisen väkivallan tekijöinä muodostetaan vuoden 2015 internetkeskusteluissa. Aineistonaamme käytämme Helsingin Sanomien ja Turun Sanomien digilehtien artikkeleihin kirjoitettuja lukijakommentteja sekä Suomi24-foorumin sekä Kaksplus-lehden internetfoorumin keskusteluketjuja ja aineistomme on analysoitu kategoria-analyysia käyttäen. Pro gradu -tutkielmamme on osa laajempaa, Koneen säätiön rahoittamaa tutkimushanketta ”Yhteiskunnallisen eriarvoisuuden väkivaltaistavat tulkinnat”. Hankkeen lähtökohtana on ollut havainto siitä, että yhteiskunnassamme valtahierarkiassa alempiarvoisia ihmisryhmiä on enenevässä määrin leimattu väkivallan tekijöiksi. Tällä hetkellä ajankohtaisissa keskusteluissa on esimerkiksi vallalla ajatus, jonka mukaan vieraista kulttuureista tulevat miehet ovat potentiaalisia raiskaajia ja naisten pahoinpitelijöitä, eikä maahanmuuttoa tästä syytä tulisi ainakaan lisätä. Näitä ennakkoluuloja luodaan erityisesti sosiaalisen median foorumeilla ja media ylipäänsä voidaan nähdä suurena vaikuttajana yhteiskunnassa vallitseviin asenteisiin.

Aihe on hyvin ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti tärkeä, sillä maahanmuuttoa on kutsuttu jopa yhdeksi tämän vuosisadan polttavimmaksi kysymykseksi (Hellwig & Sinno 2016, 339).

Monikulttuurisuuteen ja erilaisuuteen suhtautuminen ovat puhuttaneet Suomessa jo vuosia, mutta yhä edelleen vähemmistöryhmien yhteiskunnallista tasavertaisuutta ja osallisuutta määritellään neuvotteluiden kautta ja näitä neuvotteluita käydään suureksi osaksi median eri kanavissa (Keskinen & Vuori 2012, 9, 26). On tärkeää kartoittaa, miten maahanmuuttajista puhutaan erilaisilla sosiaalisen median foorumeilla, sillä julkisilla keskusteluilla voidaan nähdä olevan kosketuspintaa myös tosiasiallisiin arjen tapahtumiin.

Tutkielmamme aihe on olennainen myös sosiaalityön orientaation kannalta. Sosiaalityön tutkimuksessa tulkintoja ei nähdä todellisuudesta irrallisena toimintana, vaan niillä ajatellaan olevan konkreettista merkitystä työkäytäntöjen kannalta. Kielen tasolla tapahtuva sosiaalisten ongelmien tulkinta vaikuttaa sosiaalityön kentällä suoritettaviin toimenpiteisiin. (Juhila 2004, 165-178; Jokinen ym. 1995, 17). Maahanmuuttajien kanssa tehtävä työ on laajeneva sosiaalityön sektori, joten kaikki tieto maahanmuuttajiin liittyen tulee tarpeeseen. Lisäksi sosiaalityö on nykyisin globalisaatiosta aiheutuvien muutosten edessä, jotka aiheuttavat sosiaalista epätasa-arvoa yhteiskunnan uudessa sosiaalisessa järjestyksessä rasismien ja muukalaisvihan lisääntyessä (Leskošek 2009).

Sosiaalityön yhtenä perimmäisenä tehtävänä voidaan ajatella olevan sosiaalisuuden kulttuurin, ilmapiirin ja rakenteiden edistäminen. Jotta eri kulttuurisilla ryhmillä on mahdollisuus integroitua toisiinsa, ei kuitenkaan ainoastaan suvaitsevaisuuden ilmapiiri ole riittävää vaan tarvitaan molemminpuolista kunnioitusta. Sosiaalityön toimenpiteinä sosiaalisuuden tavoitteen saavuttamiseksi ovat muukalaispelon ja kulttuurisen kapeakatseisuuden poistaminen sekä kulttuuristen välisen kommunikaation edistäminen. (Ikäheimo 2008, 27-28.)

Pyrimme edistämään omalta osaltamme näitä tavoitteita maahanmuuttajamiesten seksuaalista väkivaltaa koskevaa keskustelua tarkastelevalla tutkimuksellamme. Aloitamme tutkielmamme taustoittamalla maahanmuuton ja maahanmuuttajien tämänhetkistä tilannetta Suomessa. Viime vuodet ovat olleet maassamme maahanmuuttopolitiikan suhteen erityisiä ja keskustelua herättäviä. Tuomme esiin tutkielmamme keskeisesti liittyviä tutkimuksia muun muassa maahanmuuttoon liittyvistä asenteista ja maahanmuuttajien ja seksuaalisen väkivallan välille luoduista yhteyksistä. Taustoituksen jälkeen siirrymme esittelemään tutkielmamme

keskeisimpiä teoreettisia lähtökohtia, sosiaalista konstruktionismia, sosiaalisten ongelmien näkökulmaa ja moraalista paniikkia. Teoriaosuuden jälkeen vuorossa on keskeisimpien käsitteiden ja niihin liittyvien tutkimusten esittely. Tämän jälkeen siirrymme käsittelemään tutkimusasetelmaa, tutkimuskysymyksiä, aineistoa ja käyttämäämme analyysitapaa. Tutkimusasetelman esittelyn jälkeen pääsemme käsittelemään tutkielmamme tuloksia, ja tutkielmamme päättää yhteenveto-osio.

2. Maahanmuutto, rasismi ja seksuaalinen väkivalta ajankohtaisina ilmiöinä Suomessa

Suomalaista yhteiskuntaa on totuttu pitämään homogeenisena ja melko monokulttuurisena, vaikka todellisuudessa Suomessa on jo vuosisatojen ajan elänyt monia vähemmistöjä. Yhteiskunnan monimuotoistuminen alkoi kuitenkin toden teolla 1990-luvulla käynnistyneen ja jatkuvasti lisääntyvän maahanmuuton seurauksena. (Huttunen ym. 2005, 16-17.) Etnisten ryhmien määrä tulee kasvamaan entisestään tulevien vuosien aikana. Tähän vaikuttavat niin lisääntyvä maahanmuutto kuin maahanmuuttajien kantaväestöä suuremmat perhekoot. Tämä sosiaalisen monimuotoisuuden lisääntyminen on yksi modernien yhteiskuntien kohtaamista haasteista, mutta samaan aikaan se voidaan nähdä myös merkittävänä mahdollisuutena yhteiskunnan kehittymiselle. (Putnam 2007, 137-140.)

Maahanmuuton lisääntymisen myötä myös aiheesta käytävät keskustelut ovat laajentuneet koko kansan keskuuteen. Maahanmuutosta keskusteltaessa ei ole merkityksetöntä, mitä käsitteitä käytetään. Maahanmuuttoon liittyy monia, erilaisia vivahteita sisältäviä termejä, jotka usein arkikielessä sekoittuvat toisiinsa. Käsitteitä valitaan arkipuheessa myös sen mukaan, minkälaista viestiä aiheesta halutaan levittää eivätkä sanavalinnat ole siis lainkaan merkityksettömiä. Tieteellisessä tutkimuksessa eri käsitteiden määrittely on tärkeää ja sillä pyritään vähentämään arkipuheessa tuttua monimerkityksellisyyttä ja pääsemään välittömien havaintojen taakse, asioiden ja ilmiöiden olemukseen. (Hirsjärvi ym. 1997, 141-142.) Seuraavaksi esittelemme maahanmuuttoon keskeisesti liittyviä käsitteitä, joita sivutaan myös omassa tutkimuksessamme.

Muuttoliikkeeksi kutsutaan ihmisten liikettä valtioiden rajojen yli, kun tarkoituksena on jäädä asumaan kohdemaahan hetkellisesti tai pidemmäksi aikaa. Uuteen maahan muuttanutta ihmistä kutsutaan kohdemaassa maahanmuuttajaksi. Usein muuttoliike jaetaan vapaaehtoiseen muuttoon ja pakotettuun muuttoon. Vapaaehtoisessa muutossa on kyse nimensä mukaisesti muuttamisesta, joka tapahtuu ihmisen omasta tahdosta ja syitä vapaaehtoiseen muuttoon voivat olla esimerkiksi työpaikka tai rakkaus toisessa maassa. Pakotettu muutto taas tapahtuu, kun ihmisen on lähdettävä kodistaan jonkin ulkoisen uhan, esimerkiksi sodan tai epävakaa poliittisen tilanteen vuoksi. (Turtiainen 2012, 22-23.)

Pakotettuun muuttoon liittyvät termit pakolainen ja turvapaikanhakija, jotka usein sekoittuvat arkipuheessa. Pakolaiseksi kutsutaan henkilöä, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella ja hän on saanut pakolaisstatuksen. Pakolaisilla on aihetta pelätä kotimaassaan joutumista vainon kohteeksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta. Pakolaisiksi voidaan siis nimittää kiintiöpakolaisia, myönteisen päätöksen saaneita turvapaikanhakijoita ja näiden perheenjäseniä. Kiintiöpakolaisiksi kutsutaan YK:n pakolaisjärjestön kautta tulevia pakolaisia, jotka valikoidaan esimerkiksi pakolaisleireiltä. Kiintiöpakolaisia otetaan Suomeen vuosittain yleensä 750 henkilöä, mutta määrä voi vaihdella eduskunnan päätösten perusteella. (Pakolaisneuvonta Ry 2009, Liebkind 1994, 10.)

Turvapaikanhakijat saapuvat maahan hakemaan kansainvälistä suojelua. Turvapaikkaa haetaan joko heti rajalla tai maahantulon jälkeen poliisilta. Tämän jälkeen vastaanottavan maan viranomaiset tutkivat, onko henkilöllä todellista tarvetta turvapaikkaan. Selvityksen ja myönteisen päätöksen jälkeen suojelua tarvitsevalle turvapaikanhakijalle voidaan myöntää pakolaisstatus tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella. Jos turvapaikkahakemuksesta tehty päätös on kielteinen, voi hakija valittaa päätöksestä hallinto-oikeuteen. Mikäli päätös pysyy kielteisenä, on turvapaikanhakijan poistuttava maasta. (Maahanmuuttovirasto 2017a.)

Myönteisen päätöksen jälkeen maahanmuuttaja siirtyy kotouttamistoimien piiriin. Kotouttamisesta Suomessa vastaa työ- ja elinkeinoministeriö, mutta todellisuudessa vastuu jakautuu monien toimijoiden kuten kuntien, TE-toimistojen ja järjestöjen kesken. Kotouttaminen on laissa määriteltyä toimintaa ja sen tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumista. Lisäksi tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Kotouttamistoimenpiteet koskevat kaikkia Suomessa asuvia, oleskeluluvan omaavia ulkomaalaisia. (Laki kotouttamisen edistämisestä 1386/2010.)

Kotouttamistoimien tarkoituksena on antaa maahanmuuttajalle tarvittava perustieto yhteiskunnasta sekä hänelle kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista. Samalla tuetaan

muuttajan psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia. Vuori (2015) on jaotellut kotouttamistyön elementit seitsemään käytännön ulottuvuuteen. Nämä ovat ohjaus ja neuvonta, psykososiaalinen tuki, sosiaalisten oikeuksien välittäminen, kielellinen tuki, fyysinen huolenpito, kulttuuristen kohtaamisten mahdollistaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Prosessi, jossa maahanmuuttaja tulee osaksi yhteiskuntaa on usein hidas ja muuttaja tarvitsee paljon erilaista tukea monilta ammattilaisilta. Suomalaisen kotouttamistoiminnan ongelmaksi on nähty se, että työntekijäkansalaisen ideaali painottuu liikaa ja työ on kovin yksilökeskeistä. Kotouttamistyössä tulisikin ottaa laajasti huomioon kaikki Vuoren esittämät elementit ja täten tähdätä kohti maahanmuuttajien kokonaisvaltaista kansalaisuutta yhteiskunnassa. (Vuori 2015.)

Maahanmuuttajien määrä vaihtelee sen mukaan, määritelläänkö maahanmuuttoa syntymämaan, kansalaisuuden vai esimerkiksi kielen perusteella. Suomessa asui vuonna 2014 321 977 ulkomailla syntyneitä henkilöä. Tämä määrä on 5,9 % Suomen väestöstä. Ulkomaisten kansalaisia oli Suomessa vuonna 2014 4 % väestöstä. Suurin osa Suomessa asuvista, ulkomailla syntyneistä henkilöistä on lähtöisin Venäjältä, Ruotsista ja Virosta. Seuraavaksi suurimmat ryhmät ovat somalialaiset ja irakilaiset. (Väestöliitto 2015.) Valtaosa maahanmuuttajista on siis lähtöisin maista, joita voidaan pitää kulttuurisesti Suomen kaltaisina.

Tutkimuksemme ajalliseksi tarkastelukohteeksi valikoitui vuosi 2015. Tämä vuosi oli hyvin poikkeuksellinen, sillä silloin Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, yhteensä 32 476 henkilöä. Määrä on hyvin huomattava kun verrataan aiempiin vuosiin, sillä vuonna 2014 turvapaikanhakijoita saapui 3651 ja vuoden 2016 aikana 5657. Vuonna 2015 suurin osa hakijoista saapui Irakista, Afganistanista ja Somaliasta. Myös alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä oli ennätyksellinen, 3024 henkilöä. (Maahanmuuttovirasto 2015, 2017b.)

| | Turvapaikanhakijoiden määrä (kpl) | Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat (kpl) |
|------|-----------------------------------|--|
| 2014 | 3 651 | 196 |
| 2015 | 32 476 | 3 024 |
| 2016 | 5 657 | 401 |

Taulukko 1. Turvapaikanhakijoiden määrät 2014-2016.

Vuosi 2015 oli ennätysellinen ennen kaikkea maailmalla velloneen pakolaiskriisin vuoksi. Kyseessä on Euroopan suurin pakolaiskriisi sitten toisen maailmansodan. Ensisijaiset syyt pakolaiskriisiin ovat epävakaissa lähtömaissa, joissa konfliktit ja sodat uhkaavat myös siviilejä. Pelko ja jatkuvasti kurjistuvat olot ajavat ihmisiä etsimään parempaa tulevaisuutta rauhallisemmista maista. Sotien ja muiden konfliktien lisäksi pakolaisuuteen ihmisiä on ajanut voimistuva ilmastonmuutos, joka osaltaan lisää lähtömaan elinolojen kurjistumista. (Parhiala & Raulo 2016, 21-23.)

Ihmisten pakeneminen kriisissä olevista maista turvallisena pidettyyn Eurooppaan ei ole ilmiönä uusi, mutta se sai vuonna 2015 aivan uudet mittasuhteet. Suuri osa ihmisistä saapui Eurooppaan Välimeren kautta, pääasiassa joko Turkista Kreikkaan tai Pohjois-Afrikasta Italiaan. Ensin mainittua “itäistä reittiä” käyttivät enimmäkseen syyrialaiset, irakilaiset ja afganistanilaiset, “keskeistä reittiä” puolestaan libyalaiset. Italiasta ja Kreikasta ihmiset jatkoivat matkaansa ympäri Eurooppaa. YK:n pakolaisjärjestön mukaan Eurooppaan saapui vuonna 2015 Välimeren kautta yli miljoona ihmistä ja arviolta reilut 3500 kuoli vaarallisen matkan aikana. Tätä miljoonien ihmisten pakenemista voidaan kutsua humanitäärisesti tragediaksi, mutta tästä huolimatta pakolaiset kuvattiin usein mediassa lähinnä uhkana eurooppalaiselle elämäntavalle ja taloudelle. Lisäksi pakolaiskriisi aiheutti paljon keskustelua ylipäätään maahanmuutosta ympäri Euroopan. (Goodman ym. 2017, 106.)

Simon Goodman, Ala Sirriyeh ja McMahon (2017) ovat tarkastelleet tuoreessa tutkimuksessaan pakolaiskriisistä johtuvia pakolaisten uudelleenluokitteluja Britannian mediassa diskurssianalyysin keinoin. Tutkimus on oman tutkielmamme kannalta mielenkiintoinen, sillä siinä tutkitaan mediassa juuri vuonna 2015 uutisoituja teemoja. Tutkimuksen kiinnostuksen kohteina ovat terminologia ja sen muutokset, joilla kriisistä ja siihen kuuluvista ihmisistä mediassa kyseisenä vuonna puhuttiin. Tutkijaryhmä löysi viisi erilaista kriisin eri vaiheissa vaihtuvaa käsitteistöä ja näihin vaiheisiin liittyi erilaisia puhetapoja, joiden mukaan kategorisoitiin pakolaisia joko ulossulkevasti tai aidosti apua tarvitseviksi. (Goodman ym. 2017.)

2.1. Asenteet, rasismi ja maahanmuutto

Maahanmuuttoon liittyvä suomalainen julkinen keskustelu on ollut aiemmin varsin konsensushenkistä, mutta vuosien 2008 kunnallisvaalit ja 2009 eurovaalit olivat käännteentekeviä. Maahanmuuttoasioiden politisoitumisen vuoksi maahanmuutosta alettiin puhua entistä laajamittaisemmin julkisuudessa - poliittisten puolueiden, järjestöjen ja viranomaisten edustajien lisäksi keskusteluun alkoivat osallistua myös yksittäiset kansalaiset. Rasismi ja siihen suhtautuminen nousivat yhdeksi suureksi median kiinnostuksen kohteeksi, sillä julkisessa keskustelussa ulkomaalaisvastaisten näkemysten lisääntymisen myötä maahanmuuttajataustaisiin ihmisiin kohdistui entistä enemmän halventavia ja leimaavia nimityksiä.

Niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa kulttuurinen yhtenäisyys on korostunut ja sitä vastoin monikulttuurisuus on alettu ymmärtää uhkatekijänä. Voidaankin ajatella, että muukalaisvihamieliset näkemykset ja rasistinen puhetapa on muuttumassa myös Suomessa yhä yleisemmäksi ilmiöksi julkisessa keskustelussa. (Keskinen 2009, 1-6.) Yksi suurimmista poliittisista käännteistä maamme lähihistoriassa tapahtui vuonna 2011, kun maahanmuuttokriittisenä tunnettu perussuomalaiset saavuttivat eduskuntavaaleissa historiallisen vaalivoiton 19,1 % kannatuksella. Tämä voidaan nähdä yhtenä selkeänä esimerkkinä maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvan liikehdinnän lisääntymisestä maassamme. (Saukkonen 2013, 89.)

Suomalaisten asenteita maahanmuuttoa kohtaan on tutkittu jo muutaman vuosikymmenen ajan. Magdalena Jaakkola (2009) on analysoinut suomalaisten suhtautumista maahanmuuttajiin vuosina 1987-2007. Jaakkolan mukaan suhtautuminen on muuttunut myönteisemmäksi 1990-luvun laman jälkeen. Kaikista myönteisimmin maahanmuuttajiin suhtautuivat kaupunkilaiset, korkeasti koulutetut naiset. Vuodesta toiseen torjuvimmin on suhtauduttu kantasuomalaisista selkeästi erottuviin ihmisiin, kuten somaleihin ja arabeihin, sekä kulttuurihistoriallista vastakkainasettelua edustaviin ryhmiin eli venäläisiin. Myönteisimmin on suhtauduttu pohjoismaisiin, englantilaisiin ja amerikkalaisiin maahanmuuttajiin. Samankaltaisia tuloksia on saatu myös tutkittaessa suomalaisten viranomaisten suhtautumista maahanmuuttajiin. (Jaakkola 2009, 78-82, Pitkänen & Kouki 1999.)

Maahanmuuttajiin kohdistuvia asenteita voidaan selittää erilaisten teorioiden ja tutkimusten avulla. Konfliktiteorian mukaan vihamielisyys eri etnisten ryhmien välillä johtuu ryhmien välisestä kilpailusta. Tämä teoria voi selittää matalasti koulutettujen negatiivisia asenteita maahanmuuttajia kohtaan. Matalasti koulutetut ja maahanmuuttajat ovat usein vähiten kilpailukykyisiä työmarkkinoilla, mikä voi johtaa kilpailuun työpaikoista. Kyse on siis uhkakuvista, joissa “maahanmuuttajat tulevat ja vievät meidän työpaikkamme”. (Jaakkola 2009, 81-82.) Toisaalta tutkimuksissa on löydetty näyttöä myös muille vihamielisyyttä eri ryhmien välille tuottaville selityksille. Eri maahanmuuttajaryhmät voidaan nähdä länsimaille erilaisina uhkina, esimerkiksi muslimimaista saapuvat henkilöt nimetään turvallisuusuhaksi kun taas itä-Euroopasta saapuvat nähdään enemmänkin taloudellisena uhkana. Lisäksi muuttajat saatetaan nähdä esimerkiksi uhkana uuden yhteiskunnan terveydelle erilaisten tartuntatautien levittämisen kautta tai heidät voidaan nähdä terroristeina. Näistä syistä maahanmuuttajiin suhtaudutaan yhä kielteisemmin. (Esses ym. 2013, 525-529; Hellwig & Sinno 2016.)

Maahanmuuttajiin liittyviä negatiivisia asenteita voidaan kontaktiteorian mukaan välttää lisäämällä eri ryhmien välistä vuorovaikutusta. Jaakkolan tutkimuksen mukaan myönteisimmin maahanmuuttajiin suhtautuivatkin henkilöt, joilla oli paljon henkilökohtaisia kontakteja maahanmuuttajien kanssa. Asenteet muuttuivat sitä negatiivisemmiksi, mitä vähemmän kontakteja eri ryhmien välillä oli. (Jaakkola 2009, 81-82.)

Jaakkolan urauurtavan asennetutkimuksen lisäksi myös muut tutkijat ovat olleet viime vuosina kiinnostuneita maahanmuuttoon liittyvistä asenteista. Lähivuosina Suomessa on kartoitettu sekä asenteita maahanmuuttoa että turvapaikanhakijoita kohtaan ja näiden kartoitusten pohjalta voidaan todeta, että asenteet maahanmuuttoa kohtaan ovat pakolaiskriisin myötä kiristyneet. Syyskuussa 2015 Helsingin Sanomien teettämässä mielipidemittauksessa selvisi, että maahanmuuttoon vaaditaan entistä tiukempaa linjaa. Etenkin tiukennuksia vaadittiin turvapaikan myöntämisen perusteisiin ja turvapaikan saaneiden henkilöiden sosiaalietuuksiin. Puolet kyselyyn vastanneista piti irakilaisia ja somalialaisia kykenemättöminä sopeutumaan suomalaiseen kulttuuriin juuri kulttuurierojen takia. Toisaalta 59 % kyselyyn vastanneista suhtautui myönteisesti siihen, että turvapaikanhakijoiden määrä omassa elinpiirissä lisääntyisi. (HS 2015.)

Myös Sisäministeriö on kartoittanut suomalaisten asenteita ja mielipiteitä nimenomaan turvapaikanhakijoita ja turvapaikkapolitiikka kohtaan vuonna 2017. Tutkimuksen mukaan eniten suomalaisia huolestutti yhteiskunnan polarisaatiokehitys maahanmuuton seurauksena. Mielipiteiden ilmaiseminen maahanmuuttoon liittyvissä asioissa koettiin hankalaksi ja pelko leimautumisesta rasistiksi tai suvaitsemattomaksi oli suurta. Suomalaiset olivat huolissaan siitä, että turvapaikanhakijoita koskevassa keskustelussa on vain kaksi ääripäätä, joko olet rasisti tai ”suvakki”, eli ylisuvaitsevainen. Tarve neutraalille keskustelulle nousi tutkimuksessa vahvasti esiin. Suurin osa tutkimukseen vastanneista suhtautui kuitenkin turvapaikanhakijoihin avoimesti, mutta asiallisen kriittisesti. Myös ääripäät - suvakit ja rasisti - löytyivät tutkimuksesta, mutta nämä edustivat vain pientä osaa tutkimukseen vastanneista. Äärimmäiset mielipiteet saavat kuitenkin mediassa paljon julkisuutta, mikä saattaa vaikuttaa siihen, että mielipiteiden koetaan olevan radikaalimpia kuin ne oikeasti ovatkaan. (Sisäministeriö 2017.)

Enemmistö vastanneista koki turvapaikanhakijoiden suuren määrän vaikuttavan negatiivisesti turvallisuudentunteeseen, pelkoa aiheutti niin rikollisuuden lisääntyminen kuin mahdollisuus terrorismiin Suomessa. Turvallisuusuhan syiksi nimettiin kulttuurien erilaisuus suhteessa suomalaisiin tapoihin ja lakeihin. Enemmistö vastanneista oli sitä mieltä, että Suomeen tullessaan turvapaikanhakijoiden tulee sopeutua suomalaisiin tapoihin ja kulttuuriin. Maahan tulevan tulee siis joustaa vastaanottajamaata enemmän. Toisaalta turvallisuusuhkaa koettiin

myös kantasuomalaisten osalta. Suomalaisten vihamielinen suhtautuminen ja käyttäytyminen turvapaikanhakijoita kohtaan nähtiin mahdollisuutena konflikteille. (Sisäministeriö 2017.)

Asennetutkimukset ovat tärkeitä, sillä niiden avulla päästään perehtymään laajasti kansalaisten näkemyksiin erilaisista poliittisesti kiinnostavista asioista. Maahanmuuttoa koskevat asennetutkimukset kertovat, että asenteet maahanmuuttoa kohtaan olivat jyrkkiä 1990-luvun alussa, mutta alkoivat kehittyä myönteisempään suuntaan ajan myötä. 2010-luvun molemmiin puolin asenteet ovat taas kiristyneet muuttuneiden yhteiskunnallisten tilanteiden vuoksi. Helsingin Sanomien toteuttaman gallupin mukaan vuonna 2007 yli puolet suomalaisista oli valmiita ottamaan maahan lisää maahanmuuttajia, kun vuonna 2010 maahanmuuttajien määrän lisäämiseen suhtautui suopeasti vain 36 %. (HS 2010).

Asenteiden lisäksi Suomessa on tutkittu rasismia ja syrjintää 1990-luvulta lähtien. Klassisen määritelmän mukaan rasismi *“koostuu sarjasta kuvitelmia, joiden mukaan tietty ihmisryhmä on toista ryhmää moraalisesti, älyllisesti ja kulttuurisesti ylivoimaisempi ja jonka ylivoimaiset ominaisuudet periytyvät sukupolvelta toiselle.”* (Liebkind 1994, 39.) Rasismiin liittyy siis läheisesti jako “meihin” ja “muihin” ja ajatus oman ryhmän paremmuudesta. Mitä enemmän jokapäiväiset käytännöt nojaavat kysymyksiin siitä, kuka “meihin” kuuluu ja kuka ei, sitä vahvempi on oletus oman ryhmän erityisyydestä ja sen suojelutarpeesta. Tällöin on myös sitä suurempi pelko kansakunnan eheydestä ja siitä, että se olisi uhattuna ulkomaalaisten taholta. Pelon muuttuessa sosiaalisesti toiminnaksi ulkomaalaisia vastaan voidaan puhua rasismista ja syrjinnästä. (Leskošek 2009, 125.)

Magdalena Jaakkola on maahanmuuttajiin liittyvien asenteiden lisäksi kartoittanut tutkimuksissaan myös suomalaisten rasistisuutta ja rasismin ilmenemistä Suomessa. Tutkimusten mukaan suomalaisten rasistisuutta selittävät koulutustausta, puoluekanta, ikä, sukupuoli ja kontaktien määrä maahanmuuttajiin. Korkeasti koulutetut ja vihreitä tai vasemmistoliittoa kannattavat naiset olivat keskimäärin vähemmän rasistisia kuin matalasti koulutetut keskustaa kannattavat miehet. (Jaakkola 2009, 65-66.) Maahanmuuttajien kokemuksia rasismista on puolestaan kartoitettu uhritutkimusten yhteydessä. Tutkimusten

päätuloksien mukaan maahanmuuttajat kokevat Suomessa rasismia, mikä vaikuttaa negatiivisesti heidän hyvinvointiinsa. (Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 13-14; Liebkind ym. 2004.)

Näiden tutkimusten lisäksi Suomessa on kartoitettu muun muassa rasismia ja sen ilmentymistä tiedotusvälineissä ja mediassa. Suomalaisessa mediatutkimuksen perinteessä erityisesti Karina Horsti on kiinnittänyt huomiota maahanmuuttajiin, etnisyyteen ja rasismiin. Horsti (2015) on tutkinut maahanmuuttovastaisuudessa tapahtunutta muutosta teknisesti uudistuneessa suomalaisessa mediassa vuosien 2003-2013 välillä. Horstin mukaan maahanmuuttovastaista liikehdintä ei tapahdu marginaalissa, vaan julkisesti rasistinen ilmapiiri on tullut osaksi valtamediaa.

Aiheesta on tehty tutkimusta myös ulkomailla. Esimerkiksi Yhdysvalloissa Nancy Worthington (2013) on perehtynyt Phoenixissa pakolaisyhteisössä tapahtuneeseen joukkoraiskaukseen liittyvään nettiuutisointiin tutkimuksessaan *“Culture Clash” in Phoenix: Online news framing of gang rape in a refugee community*. Tutkimuksen mukaan ilmiötä kehystivät käsitykset sukupuolesta, luokka-asemasta ja iästä, mutta keskusteluissa painotettiin rodun ja kansallisuuden merkityksiä, mikä johti lopulta puheen painopisteen siirtymisen rasistisiin ja muukalaisvihamielisiin ideologioihin (Worthington 2013). Internetin välityksellä rasistiset ajatukset leviävät siis vauhdilla ja median vastuu rasismin vastustamisessa on ilmeinen.

2.2. Seksuaalinen väkivalta ja maahanmuuttajat

Tutkimuksemme yksi keskeinen aihe on väkivalta ja vielä tarkemmin määriteltynä seksuaalinen väkivalta. Kiinnostuksemme kohdistuu siihen, miten maahanmuuttajista puhutaan seksuaalisen väkivallan tekijöinä. Lisäksi olemme kiinnostuneita siitä, mitä selityksiä näille teoille internetkeskusteluissa esitetään. Tässä luvussa paneudumme tarkemmin väkivallan ja maahanmuuton risteyskohtaan.

Väkivallalle ei ole olemassa yhtä selkeää, kaiken kattavaa määritelmää. Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan väkivalta on fyysisen voiman tai vallan käyttöä tai sillä uhkaamista. Väkivalta kohdistuu ihmiseen itseensä, toisiin ihmisiin tai ihmisryhmiin ja se voi johtaa fyysiseen tai psyykkiseen vammautumiseen, kehityksen häiriintymiseen tai pahimmassa tapauksessa kuolemaan. (Krug ym. 2005, 21.) Myös Jeff Hearnin (1998, 15-16) mukaan väkivaltaa on vaikeaa määritellä, koska se on aina historialliseen aikaan ja paikkaan sidottu ilmiö. Lisäksi väkivalta voi tarkoittaa eri ihmisille erilaisia asioita, osa ihmisistä saattaa määritellä väkivallaksi vain vakavan, fyysisen väkivallan, kun taas toiset määrittelevät väkivaltaa laajemmin. Vaikkei kaiken kattavaa väkivallan määritelmää Hearnin mukaan olekaan mahdollista sanoa, voidaan siihen liittää neljä elementtiä. Ensinnäkin, väkivalta sisältää *voimankäyttöä* ja sen tarkoituksena on aiheuttaa toiselle ihmiselle *vahinkoa*. Lisäksi *uhri kokee väkivallan vahingoittavana/loukkaavana* ja teon tunnistaa ja tuomitsee väkivallaksi myös jokin *kolmas taho* esimerkiksi viranomaiset. Nämä elementit ovat historiallisesti ja kulttuurisesti vaihtelevia.

Omassa tutkimuksessamme väkivallan muodoista huomion keskipisteeseen nousee seksuaalinen väkivalta. Seksuaaliseen väkivaltaan kuuluvat esimerkiksi seksiin pakottaminen, raiskaus ja seksuaalinen ahdistelu. Seksuaaliseen väkivaltaan liittyy vahvasti myös fyysisen ja henkisen väkivallan piirteitä. (Ojuri 2004, 19-20; Nyqvist 2001, 17.) Lainsäädännössä seksuaalista väkivaltaa on määritelty kattavasti. Suomen rikoslaisissa rangaistaviksi seksuaalirikoksiksi on määritelty raiskaus, törkeä raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö, seksuaalipalveluiden ostaminen nuorelta, lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen, paritus ja törkeä paritus. (Rikoslaki:20.) Omassa tutkimuksessamme yleisin esiin tullut seksuaalisen väkivallan muoto on raiskaus.

Viralliset tilastot kertovat seksuaalirikoksista vain osan, sillä nämä rikokset kuuluvat vahvasti piilorikollisuuden piiriin. Tilastoista voidaan saada selville rikoksen laatu ja rikoksesta saatu rangaistus, mutta kvantitatiiviset tilastot kertovat esimerkiksi rikoksen tekijöistä vain vähän. (Utriainen 2013, 14.) Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että naiset kokevat seksuaalista

väkivaltaa ja seksuaalista häirintää useammin kuin miehet. Vuonna 2013 poliisin tietoon tulleiden raiskausrikosten tekijöistä 99,5% oli miehiä ja raiskauksiin syyllistyneet olivat usein heikommassa sosioekonomisessa asemassa kuin väestö keskimäärin. Valtaosa raiskauksista tapahtuu yksityisissä tiloissa ja tutkimusten valossa niin sanotut puskaraiskaukset, eli ulkona tapahtuneet tuntemattoman tekemät raiskaukset, ovat melko harvinaisia. Useimmissa tapauksissa tekijä on uhrille tuttu. (Heiskanen & Ruuskanen 2010; Lappi-Seppälä & Niemi 2014, 93-95.)

Tutkimuksemme keskittyy nimenomaan maahanmuuttajien tekemiin raiskauksiin ja niistä nousseisiin keskusteluihin. Vuonna 2013 poliisin tietoon tulleista raiskauksista epäilty oli ulkomaan kansalainen 23 prosentissa selvitetystä rikoksista. (Lappi-Seppälä & Niemi 2014, 95-96.) Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemän tutkimuksen mukaan eri etnisten ryhmien välillä on eroja riskissä syyllistyä seksuaalirikokseen. Vuosina 2010-2011 raiskausrikoksissa korkein rikollisuustaso oli Afrikassa ja Lähi-idässä syntyneillä miehillä ja ainoastaan Oseaniassa syntyneet maahanmuuttajat olivat rikollisuustasolla syntyperäisiä suomalaisia alempana. Myös Suomessa syntyneiden maahanmuuttajataustaisten miesten rikollisuus oli syntyperäisiä suomalaisia korkeampi. On kuitenkin tärkeää muistaa, että kaikissa väestöryhmissä rikoksiin syyllistyy vain murto-osa ryhmän jäsenistä. (Lehti ym. 2014.)

Väkivalta on moniulotteinen ilmiö ja sen tarkasteleminen on haastavaa ilman sukupuolen näkökulman huomioimista. Sukupuolistunut väkivalta tarkoittaa, että väkivaltaan liittyy erilaisia merkityksiä miehille ja naisille. Sukupuoli liittyy sekä väkivallan tekoihin, että väkivallan käsittämiseen ja sille annettuihin merkityksiin (Säävälä ym. 2006, 22; Keskinen 2010, 243). Pohjimmiltaan sukupuolistuneessa väkivallassa on kyse vallasta ja valta-asemista sekä sukupuolesta ja seksuaalisuudesta. Sukupuolistuneen väkivallan tutkimuksessa väkivaltaa ei ajatella vain toiseen sukupuoleen liittyvänä olemuksellisenä ilmiönä. Yleisellä tasolla ymmärretään, että väkivaltaa kokevat ja käyttävät molemmat sukupuolet, mutta erityisen kiinnostuneita ollaan väkivallan muotojen, kontekstin ja väkivallan yleisyyden pohjalta nousevista väkivallan sukupuolistuneista profiileista. (Keskinen 2010, 243-244.)

Kun mielenkiinnon kohteena on väkivalta monikulttuurisessa kontekstissa, on tarkasteluun otettava kuitenkin sukupuolen lisäksi muun muassa rotuun, etnisyyteen ja luokkaan liittyvät valtasuhteet. Sukupuolistuneen väkivallan ja monikulttuurisuuden välisestä suhteesta ei olla Suomessa tehty juurikaan tutkimusta, vaikka maahanmuutto ja etnisyys ovat olleet mukana sukupuolistunutta väkivaltaa koskevissa keskusteluissa jo pitkään. Usein kantasuomalaisten tekemiä väkivallan tekoja selitetään ihmisten pahalla ololla, mielenterveysongelmilla tai päihteillä, kun taas maahanmuuttajien tekemiin rikoksiin syytä lähdetään ensisijaisesti hakemaan kulttuurista. (Keskinen 2017.) Erityisesti kunniaväkivaltaan ja seksuaaliseen väkivaltaan liittyvät selitykset liitetään hyvin herkästi tekijän kulttuuristaan ja naisten alisteiseen asemaan etenkin muslimikulttuureissa, jotka nähdään usein jo lähtökohtaisesti länsimaiseen kulttuuriin nähden "toisina". Tällaista mallia voidaan kutsua väkivallan kulttuuristavaksi selitysmalliksi, jolloin selitykset haetaan pelkästään kulttuurista ja sivuutetaan esimerkiksi sosiaaliset ja taloudelliset asiat väkivallan selittämisessä. (Keskinen 2017, 272-273.)

Sukupuolistuneen väkivallan käsite monipuolistuu ja kompleksisoituu puhuttaessa väkivallasta, johon kietoutuu sukupuolen lisäksi myös muita määrittäviä elementtejä, kuten etnisyys tai luokka. Sukupuolistuneen väkivallan tutkimuksen olisikin syytä tulevaisuudessa ottaa huomioon sukupuolen lisäksi myös muut moninaiset, yhteiskunnalliset erot, sillä sukupuoli ei esiinny muista eroista täysin erillisenä kokonaisuutena. (Keskinen 2017, 285.)

3. Teoreettiset lähestymistavat

Tutkielmamme teoreettisena viitekehyksenä toimii sosiaalinen konstruktionismi. Tämä laaja näkökulmakokonaisuus viittaa ajatukseen, jonka mukaan todellisuutemme rakentuu sosiaalisesti, vuorovaikutuksen kautta. Emme siis lähesty todellisuutta itsestään selvästi olemassa olevana rakennelmana, vaan neuvotteluiden ja vuorovaikutuksen avulla rakentuvana kokonaisuutena. Tässä luvussa esittelemme teorioita, joiden kautta voidaan jäsentää maahanmuuttajamiehiin liitettäviä ilmiöitä konstruktionistisesti rakentuvina sosiaalisina ongelmina ja moraalisen paniikin kohteina.

3.1. Sosiaalinen konstruktionismi ja etnometodologia

Tämän tutkimuksen teoreettis-metodologinen viitekehys painottuu sosiaaliseen konstruktionismiin. Sosiaalisen konstruktionismin käsitteen esiin nostajina voidaan pitää Peter Bergeriä ja Thomas Luckmannia (teoksessa “The Social Construction of Reality 1966). Sosiaalisen konstruktionismin perustana on ajatus todellisuuden rakentumisesta sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti. Todellisuus ymmärretään paikallisesti ja tieto historiallis-kulttuurisesti. Ihmiset tuottavat vuorovaikutuksessaan kielen ja eri merkkien avulla käsityksiä ja määritelmiä jokapäiväisen elämän todellisuuden luonteesta. Kielen ei siten ajatella olevan ainoastaan todellisuuden kuvaaja vaan sosiaalisena toimintana osa todellisuuden rakentamisprosessia. Sosiaalitieteellinen mielenkiinto kohdistuu usein tulkintoihin yhteisön jäsenten toiminnasta, mikä tuottaa ihmisille erilaisia rooleja. Ihmisten välisellä keskustelulla ylläpidetään tätä luotua todellisuutta sekä yhteisesti jaettua tietoa, ja sosialisoinnin avulla yksilöt sulautetaan osaksi institutionaalista järjestystä. (Berger & Luckmann 1994; Burr 2003, 5-11; Juhila 2004, 164-166; Jokinen ym. 2012.)

Sosiaalinen konstruktionismi haastaa perinteisen, empiirisen ajatuksen tiedosta, jonka mukaan tieto perustuu objektiivisiin havaintoihin maailmasta ja itse asiassa sosiaalisen konstruktionismin mukaan objektiivisia faktoja ei ole edes olemassa. Asioita katsotaan aina tietystä perspektiivistä, mikä vaikuttaa tiedon rakentumiseen ja sitä kautta asioiden

ymmärtämiseen. (Burr 2003, 6-7.) Omassa tutkimuksessamme emme siis pyri selvittämään mitään objektiivisia faktoja maahanmuuttajiin liittyen, vaan tarkastelemme sitä, minkälaista kuvaa heistä tuotetaan internetin keskustelupalstoilla.

Sosiaalisen konstruktionismin ohella tutkimuksessamme hyödynnetään etnometodologista kategorioiden tutkimusta ja siinä erityisesti poikkeavuuden kategorisointia painottavia näkökulmia. Etnometodologisen tutkimusperinteen luojana voidaan pitää Harold Garfinkelia. Hänen mukaansa etnometodologiassa olennaista on käsittää, miten ihmiset toisiaan kohdatessaan luovat arkielämän toimintojen sosiaalista järjestystä omien itsestään selvien käytäntöjen ja tilanteisiin sopivien taustaoletuksien kautta. Ihmisillä on jaettua tietoa siitä, mikä on totuttu tapa toimia arjen tilanteissa ja miten keskinäinen toimintamme yleensä jäsentyy – ja mikä tulkitaan tästä poikkeavaksi, niin kutsutuksi kuluttavaksi ristiriidaksi. Sosiaalinen järjestys luodaan ihmisten keskinäisessä toiminnassa ja koska ajatellaan, että ihmisten toiminta ei selity toiminnan itsensä ulkopuolelta yleisten sääntöjen tai normien noudattamisen kautta, on arkielämän hetki hetkeltä rakentuvat käytännöt tarpeen ottaa tutkimuskohteiksi. Tätä tilanteissa tapahtuvaa arvioivaa järkeilyä sekä normien ja sääntöjen uudelleen tulkintaa kutsutaan refleksiivisyydeksi. Indeksikaalisuudella sen sijaan tarkoitetaan sitä, että puheen merkityksellistäminen ja ymmärtäminen tapahtuu tilanteittaisen koodaamisen avulla ja on riippuvainen tilanteisista tekijöistä. (Jokinen ym. 2012, 17-24; Juhila 2004, 160-162.)

3.2 Sosiaalisten ongelmien näkökulma

Kuten sosiaalityön tutkimuksen perinteessä on tyypillistä, myös omassa tutkielmassamme tarkastelemme ilmiötä sosiaalisen ongelman käsitteen avulla. Konstruktionistinen sosiaalisten ongelmien luomiseen liittyvien prosessien tutkimus on lähtöisin 1970-luvulta amerikkalaisten sosiologien keskuudesta (Jokinen ym. 1995, 26). Kitsusen ja Spectorin (1973), joita voidaan pitää konstruktionistisen ongelmien tutkimustradition luojina, mukaan mikään käyttäytyminen tai olosuhde ei itsessään ole ongelmallista, vaan sosiaaliset ongelmat muodostetaan jatkuvassa liikkeessä olevien näkökulmien vahvistuessa siitä, mikä on haitallista yksilölle tai yhteiskunnalle. Kitsuse ja Spector ottavat huomioon toimijoiden roolin ongelmanmäärittelyprosessissa. Toimijoiden näkemykset ja tulkinnat sosiaalisista ongelmista

pohjaavat yksilöiden intressilähtökohtiin, joten olennaista on hahmottaa, missä asemassa olevilla ihmisillä on määrittelyvaltaa ongelmallisiin asiantiloihin nähden. (Kitsuse & Spector 1973, 148; Jokinen ym. 1995.)

Konstruktionistisen ajattelutavan mukaisesti todellisuus – ja täten myös sosiaaliset ongelmat – rakentuvat kontekstuaalisesti ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ilmiön ongelmallisuuteen liitettävien tulkintojen kautta (Juhila 2004, 165). Lähestyessämme tutkimuksessamme maahanmuuttajamiehiin liitettäviä ongelmia konstruktionistisen tutkimusperinteen näkökulmasta emme ajattele ilmiöitä ulkoapäin annettuina, realistisina faktoina vaan vuorovaikutuksessa ihmisten tulkinnoissa määrittyvinä todellisuuksina. Suomalaisen yhteiskunnan jäsenten puheessa rakentuvat merkitykset suomalaisesta kulttuurista, maahanmuuton ongelmallisuudesta sekä maahanmuuttajamiehiin liitettävistä rooleista. Tutkimuksessamme emme ota kantaa siihen, millainen yhteys maahanmuuttajamiehiin liitettävillä ongelmilla on reaali maailmaan. Emme väitä, että ongelmat olisivat olemassa ainoastaan kielellisissä käytännöissä “vain puheena”. Konstruktionistisen ajattelutavan mukaisesti keskitymme tarkastelemaan ainoastaan käsitteellistämisprosesseja, joissa tosielämän ilmiöitä tulkitaan sosiaalisina ongelmina. (Jokinen ym. 1999, 167-170.)

Sosiaaliset olosuhteet vallitsevat aina tietyssä ajassa ja paikassa, johon suhteutettuna sosiaalisia ongelmia konstruoidaan. Sosiaalisilla ongelmilla on syntyhetkensä ja ne muuttuvat historiallisesti ja kulttuurisesti. Näin ollen ilmiöt, jotka ovat herättäneet huolta aiemmin, eivät välttämättä tule tulkituiksi sosiaalisina ongelmina nykypäivänä - ja päinvastoin. Ongelmista puhumisen intensiteetti vaihtelee myös eri aikoina. (Jokinen ym. 1995, 12-13; Kitsuse & Spector 1973). Suomessa maahanmuuttoa on tapahtunut jo vuosikymmeniä, mutta yhteiskunnallisesti sosiaalisiksi ongelmiksi sitä on alettu tulkita kielen tasolla julkisessa keskustelussa vasta viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Medialla on hyvin tärkeä rooli sosiaalisten ongelmien syntyprosessissa. Erialaisten tiedotusvälineiden kautta avautuu mahdollisuus tuoda sosiaalisia ongelmia yleiseen keskusteluun. Medialla on kaksi tärkeää roolia sosiaalisten ongelmien synnyssä. Ensinnäkin se vaikuttaa siihen, *mitkä* asiat ylipäättään määrittyvät sosiaalisiksi ongelmiksi ja toisekseen

medialla on valtaa vaikuttaa *millaisiksi* ongelmiksi ilmiöt tai asiat määrittyvät. Median kautta tietyt ongelmaa määrittelevät toimijat pääsevät kertomaan kantojaan julkisesti ja media voi päättää, ketä nämä määrittelyvallan saavat toimijat ovat. (Fuller & Myers 2011, 109-113.) Esimerkiksi suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa aiheesta pääsevät julkisesti puhumaan lähinnä suomalaiset, kun itse maahanmuuttajien näkemyksen aiheesta jäävät usein alisteisiksi suhteessa suomalaisten ajatuksiin. Omassa tutkimuksessamme keskitytään nimenomaan siihen, miten sosiaalista ongelmaa tuotetaan internetkeskusteluissa, ja kiinnostuksemme kohdistuu sosiaalisen ongelman määrittely- ja tulkintaprosessien analysoimiseen. Tässä tutkimuksessa keskusteluareenana toimii verkkopalvelinten keskustelualustat, jotka voidaan nähdä osaksi sosiaalista mediaa. Esittelemme verkkotutkimukseen liittyviä erityispiirteitä vielä tarkemmin tuonnempana (kts. Luku 5.2.).

3.3. Moraalinen paniikki

Kun sosiaalinen ongelma nähdään suuren ihmisjoukon piirissä erityisen kuohuttavana, voi sosiaalisesta ongelmasta kehittyä moraalinen paniikki. Moraaliseen paniikkiin liittyy paisuttelua sekä toisinaan hyvinkin voimakkaita tunteita ja reaktioita. Paniikin paisuessa ihmiset alkavat tuottamaan radikaaleja ratkaisuehdotuksia yhteiskuntaa uhkaavalle ilmiölle. (Cohen 2011; Aitamurto 2005.) Moraalinen paniikki ja sen ilmeneminen ei ole tutkimuksemme pääkohteena, vaan moraalisen paniikin käsitteen avulla on tarkoitus jäsentää niitä tapoja, joilla maahanmuuttajien tekemästä seksuaalisesta väkivallasta konstruoidaan erityisen kuohuttavaa sosiaalista ongelmaa. Aineistostamme nousi vahvasti esiin seuraavaksi esiteltäviä moraalisen paniikin elementtejä ja vaiheita, joten oli luontevaa valita kyseinen ilmiö yhdeksi tutkimuksemme teoreettiseksi lähtökohdaksi sosiaalisten ongelmien ohella.

Moraalisen paniikin ilmiötä on kuvattu kriminologisissa ja sosiologisissa tutkimuksissa jo usean vuosikymmenen ajan, aina 1970-luvulta lähtien. Nykyään moraalisen paniikin käsite on löytänyt tiensä myös laajempaan yhteiskunnalliseen keskustelukulttuuriin. (Saari 2012, 6-7.) Yksi tunnetuimpia moraalisen paniikin tutkijoita on Stanley Cohen. Hän määrittelee moraalisen paniikin seuraavalla tavalla:

”Societies appear to be subject, every now and then, to periods of moral panic. A condition, episode, person or group of persons emerges to become defined as a threat to societal values and interests; its nature is presented in a stylized and stereotypical fashion by the mass media; the moral barricades are manned by editors, bishops, politicians and other right-thinking people; socially accredited experts pronounce their diagnoses and solutions; ways of coping are evolved or (more often) resorted to; the condition then disappears, submerges or deteriorates and becomes more visible.”
(Cohen 1972, 9.)

Kyseessä on siis ihmisten joukossa leviävä pelon tunne siitä, että jokin tapahtuma, olosuhde tai ihmisten käyttäytyminen uhkaa yhteiskunnan hyvinvointia ja sosiaalista järjestystä. Käsitteen kautta tarkastellaan sekä tiettyä toimintaa että sen aiheuttamia vastareaktioita. Moraalinen paniikki voi siis kohdistua tapahtumien ja olosuhteiden lisäksi myös ihmisiin ja ihmisryhmiin sekä heidän käyttäytymiseensä. Ihmisiä, jotka uhkaavat sosiaalisista järjestystä ja yhteiskunnan järjestystä on kutsuttu tutkimuksissa kansanpaholaisiksi (folk devils). Tällaisia ihmisiä kuvataan väärintekijöiksi, pahuuden ruumiillistumiksi ja koko yhteiskunnan vihollisiksi, he ovat vastuussa tietyistä yhteisön ongelmista. (Saari 2012, 8-9.) Aiemmissa maahanmuuttoa käsittelevissä tutkimuksissa on maahanmuuttajia leimattu juuri tällaisiksi yhteiskunnan vihollisiksi (Griffiths 2017).

Sosiaaliset ongelmat syntyvät ja määrittyvät mediassa moraalisten paniikkien – tai moraalisten myrskyjen – prosesseissa. Tanja Aitamurto (2005) on hahmotellut aiempien tutkimusten pohjalta mallia, jota kutsuu moraaliseksi myrskyksi. Myrskyn käsitteellä hän pyrkii tuomaan esiin, että moraalinen kuohunta voi sisältää myös uutta tuottavaa voimaa yhteiskunnassa, ei vain pelkkää paniikkia ja hätää. Aitamurto näkee moraalisen myrskyn aiempien tutkijoiden tavoin prosessimaisena ja hän erottelee siitä neljä erilaista vaihetta. Ensimmäinen on moraalisen myrskyn synty, jolloin joku asia alkaa herättämään reaktioita yhteiskunnassa ja moraalinen järjestys alkaa hiljalleen järkkyyä. Toinen vaihe on itse reaktio ja ongelman määrittely, jolloin ongelmaa aletaan määrittelemään ja tuottamaan systemaattisemmin. Media kertoo ongelmalliseksi nähdystä ilmiöstä ja kansalaiset muodostavat asiasta mielipidettä. Seuraavaksi moraaliseen myrskyyn aletaan etsiä ratkaisua. Usein kriminaalipolitiikkaa ja lainsäädäntöä halutaan kiristää ja lisätä näin kontrollia ja rangaistuksia. Viimeisen vaiheen

Aitamurto on nimennyt perinnöksi. Moraalisen myrskyn laannuttua jää nähtäväksi, mitä paniikista jäi jäljelle esimerkiksi yhteisön mieliin, kriminaalipolitiikkaan tai lainsäädäntöön. (Aitamurto 2005, 4-5.) Omassa tutkielmassamme korostuvat erityisesti ongelman määrittely ja ratkaisuvaihe. Kiinnostuksemme kohteena on, miten maahanmuuttajamiehistä tuotetaan ongelmaa ja lisäksi etsimme vastausta siihen, miten keskustelijoiden mielestä maahanmuuttajamiehiin ja seksuaaliseen väkivaltaan liittyvä ongelma tulisi ratkaista.

Aitamurron (2005) esittämään moraalisen myrskyn ensimmäiseen vaiheeseen ovat paneutuneet monet tutkijat ja moraalisten paniikkien synnystä onkin olemassa erilaisia teorioita. Goode ja Ben-Yehuda (1994) ovat hahmottaneet näitä syntymekanismeja kolmen moraalisen paniikin teorian kautta. Teoriat ovat nimeltään ruohonjuuritason malli, eliittilähtöinen malli ja intressiryhmäteoria. Ruohonjuuritason mallissa paniikki saa alkunsa rivikansalaisten huolesta. Kansalaiset tuovat huolensa esiin yhteisössä, jonka jälkeen huoli ja pelko alkavat elämään ja voimistumaan. Eliittilähtöisessä mallissa paniikki saa alkunsa nimensä mukaisesti valtaeliitin piirissä. Pieni, mutta yhteiskunnallisesti vaikutusvaltainen ryhmä alkaa levittää huoltaan julkisuudessa, jossa huolen tunne lähtee leviämään laajemmalle.

Intressiryhmäteorian mukaan paniikkia lietsovat yhteiskunnan keskitason jäsenet, kuten poliisi, media tai uskonnolliset ryhmät. Medialla on usein suuri rooli moraalisen paniikin lietsonnassa, vaikka aina paniikki ei olekaan lähtöisin mediasta. Jäsennyksen lähtökohdaksi on, että paniikit voivat saada alkunsa yhteiskunnan eri tasoilta ja eri tasojen paniikkia lietsovina voimina voivat olla moraaliset ja ideologiset lähtökohdat tai materialistiset ja statusintressit. (Emt. 159-167; Saari 2012, 10-11.)

Omassa tutkimuksessamme korostuvat sekä ruohonjuuritason että intressiryhmäteorian mallit. Media nostaa moraalista paniikkia aiheuttavia asioita, tässä tapauksessa maahanmuuttajamiesten tekemiä raiskauksia, esiin, jonka jälkeen kansalaisten keskusteluissa ongelmaa aletaan käsittelemään. Keskusteluiden edetessä moraaliseen paniikkiin liittyvät ominaispiirteet tulevat näkyviin hyvin selkeästi.

Monet tutkijat ovat jaotelleet moraaliseen paniikkiin liittyviä ominaispiirteitä. Tunnetuimmat jaottelut ovat tehneet Cohen ja Goode & Ben-Yehuda. Cohenin (2011) mukaan moraalisen paniikin tuntomerkkejä on löydettävissä neljä. Nämä ovat vastaparit, herkistyminen, aaltoliike ja arvokonfliktien liioittelu. Vastapariisuus tarkoittaa, että moraalisen paniikin kohteet näyttäytyvät yhteiskunnalle kahtalaisessa valossa - toisaalta ne ovat uusia ja tuntemattomia, toisaalta vanhoja ja tuttuja, toisaalta ilmiselviä ja toisaalta vaikeaselkoisia. (Cohen 2011, vii-viii.) Moraalisen paniikin aaltoliikkeisyys taas kuvaa paniikin tavallista elinkaarta, se alkaa ja voimistuu, jonka jälkeen hiipuu ja lopulta häviää. Jotkut paniikit unohtuvat ajan saatossa, mutta toiset saattavat jäädä elämään muistoihin. (Emt, 1.) Herkistymisellä tarkoitetaan yhteisön kykyä herkistyä etsimään paniikkiin liittyviä todisteita ja samalla oikeutusta paniikilleen. Tietty käyttäytyminen tai ilmiö nähdään paniikin ollessa valloillaan haitallisempänä ja poikkeavampana kuin tavallisesti ja yhteisön katseet kiinnittyvät tarkemmin tilanteisiin, jotka vahvistavat paniikin oikeutusta. (Emt. 80-81; Saari 2012, 9.) Viimeinen elementti on nimeltään arvokonfliktien liioittelu ja se tarkoittaa nimensä mukaisesti moraalisen paniikin synnyttämää ylimitoitettua ja liioiteltua vastareaktiota suhteessa varsinaiseen ongelmaan. (Emt. vii.)

Goode ja Ben-Yehuda (2009) ovat puolestaan löytäneet viisi moraaliseen paniikkiin liittyvää ominaispiirrettä. Nämä ovat huoli, vihamielisyys, yksimielisyys, suhteettomuus ja epävakaus. Ensimmäinen ominaispiirre, huoli (concern) tarkoittaa yhteisön korostunutta huolta tapahtuman tai ihmisryhmän toiminnasta suhteessa yhteiskuntaan. Huoli voi ilmetä esimerkiksi mielipidemittauksissa tai mediassa. Vihamielisyys (hostility) taas tarkoittaa vihamielistä käyttäytymistä pelkoa ja huolta aiheuttavaa asiaa tai ihmisryhmää kohtaan. Seurauksena on moraalinen kahtiajako ”meihin” ja ”muihin”, ”hyviksiin” ja ”pahiksiin”. Kolmas ominaispiirre, yksimielisyys (consensus) tarkoittaa, että yhteisössä tulee olla yksimielisyys siitä, että paniikin aiheuttajien tuottama uhka on todellinen. Paniikki ilmenee yhteisössä laaja-alaisesti.

Näiden piirteiden lisäksi moraalisen paniikin uhkaa usein liioitellaan yhteisön piirissä ja tätä piirrettä kutsutaan suhteettomuudeksi (disproportionality). Ongelmia voidaan liioitella esimerkiksi numeerisesti tilastojen ja kuvioiden avulla. Viimeisenä ominaispiirteenä voidaan pitää epävakautta. Moraaliset paniikit ovat usein lyhytkestoisia ja ne syntyvät ja häviävät melko nopeasti. Paniikit voivat kuitenkin vaikuttaa yhteisön kulttuurisiin tai institutionaalisiin muutoksiin myös laimentumisensa jälkeen. (Gooden & Ben-Yehudan 2009, 37-41; Saari 2012,

10.) Näitä kaikkia moraalisen paniikin piirteitä oli löydettävissä omasta aineistostamme ja palaamme näihin elementteihin tulosten esittelyn yhteydessä.

Ben-Yehudan ja Gooden (2009, 110) mukaan poikkeavuus ja siihen liittyvä toiseuttaminen ovat moraalisen paniikin määritelmän peruselementtejä. Ne ovat itse asiassa riippuvaisia toisistaan, sillä ilman poikkeavuuksia ei olisi moraalisia paniikkeja. Seuraavaksi paneudumme lähemmin toiseuttamiseen ja erityisesti rodullistamisen ja seksuaalisen väkivallan risteyskohtaan toiseuttamisprosessissa.

4. Keskeiset käsitteet ja aiemmat tutkimukset

Seuraavaksi käsittelemme aiheeseemme kytkeytyviä käsitteitä, jotka ovat keskeisiä kulttuurin, rodun ja etnisyyden teemoja tarkastelevalle jälkikoloniaalille tutkimukselle (Keskinen, Näre & Tuori 2015). Jälkikoloniaali tutkimus on osa sosiaalisen konstruktionismin teoriaperinnettä, sillä myös jälkikoloniaalissa tutkimuksessa kiinnitetään huomiota tutkittavaa ilmiötä koskeviin ja niitä rakentaviin tulkintoihin ja merkityksellistämisen tapoihin. Esittelemme seuraavassa maahanmuuttajamiesten tekemän seksuaalisen väkivallan teemaa jäsentäviä rodullistamisen, kulttuuristamisen, toiseuttamisen ja ulossulkemisen käsitteitä. Tutkimuksemme pääasiallinen huomio on maahanmuuttajamiesten tekemän seksuaalisen väkivallan konstruomisessa erityisesti sosiaalisesti ongelmaksi, ja rodullistamisen, kulttuuristamisen, toiseuttamisen ja ulossulkemisen käsitteet toimivat tutkittavan ilmiön ongelmaksi konstruoinnista tarkemmin jäsentävinä käsitteinä. Nämä käsitteet ovat relevantteja tutkimusaiheemme kannalta, sillä ne toimivat välineinä tarkastelemamme ilmiöön kytkeytyvien etnisyyden, rodun ja kulttuurin ulottuvuuksien sekä niihin liittyvien valtaprosessien jäsentämisessä. Seuraavassa käsitteiden esittelyssä kiinnitämme huomiota erityisesti siihen, kuinka kyseisiä käsitteitä on käytetty aiemmissa aihepiiriä tarkastelevissa tutkimuksissa ja millaisia tutkimustuloksia niiden pohjalta on tehty.

4.1. Seksuaalinen väkivalta ja sen rodullistaminen ja kulttuuristaminen

Rodullistaminen on yksi etnisyyteen ja maahanmuuttoon liittyvän tutkimuksen keskeisistä käsitteistä. Se voidaan ymmärtää representatiiviseksi prosessiksi, jossa joistakin ihmisen ilmiöpiirteistä tulee yhteiskunnallisesti tärkeitä. Rodullistamisen perusteella syntyy erilaisia ryhmiä, jotka asettuvat hierarkiseen järjestykseen, toiset ryhmät nähdään arvokkaampina kuin toiset. Usein tiettyihin sosiaalisiin ongelmiin liitetään rodullisia merkityksiä ja tämä on nähtävissä selkeästi esimerkiksi maahanmuuttoa koskevassa keskustelussa. Suomessa sosiaalisia ongelmia rodullistetaan muun muassa liittämällä raiskaukset nuoriin, mustiin miehiin tai prostituutio venäläisiin naisiin. Rodullistamalla sosiaaliset ongelmat voidaan kääntää syyttävä katse yhteiskunnan rakenteista ja kantaväestön

harjoittamasta syrjinnästä kohti vähemmistöjä ja tällöin sosiaalisiin ongelmiin puuttuminen muuttuu yhä haastavammaksi. (Puuronen 2011, 20-21.)

Rodullistamisen historiallisessa kehityksessä ovat vaikuttaneet kolonialistiset käsitykset Euroopan ylivertaisuudesta sivistyksen kehtona verrattuna kehityksessä perässä tuleviin muihin maanosiin. Tästä juontuu Pohjoismaissa nykyisenkaltainen ajatus valkoisuusnormista, jonka mukaisesti valkoinen länsimaalaisuus toimii tavoiteltavana Suomen kansalaisuuden piirteenä ja jolla oikeutetaan maahanmuuttajien alisteinen asema ihonväriin tai muihin ulkoisiin tuntomerkkeihin liitettyjen rodullistavien oletusten perusteella. Rodullistavia tulkintoja tehdään siis suhteessa valkoisuusnormin ideaaliin nähden. (Keskinen ym. 2015, 3; Seikkula 2015, 21.) Esimerkiksi pohjoismaiseen kansalaisuuteen nähdään perustavanlaatuisesti kuuluvaksi ideat valkoisuudesta ja länsimaalaisuudesta (Keskinen 2014, 472).

Sinällään rodullistamisen avulla eroa voidaan tehdä minkä tahansa kansalaisuuksien välille. Viimevuosien pakolaistilanne on kuitenkin ollut otollinen tilanne erilaisten rodullistamisen avulla luotujen turvapaikanhakijoihin liitettävien uhkien kuvaamiseksi. Britanniassa julkisessa keskustelussa maahanmuuttajiin liitettäviä uhkia ovat tutkineet Ella Cockbain (2013) ja Alexandria J. Innes (2010). Innesin (2010) tutkimus *When the Threatened Become the Threat: The Construction of Asylum Seekers in British Media Narratives* avaa niitä prosesseja, joissa kotimaassaan uhatusta turvapaikanhakijasta tulee itse uhka Britannialle. Tutkimustulosten mukaisesti julkisessa poliittisessä keskustelussa turvapaikanhakijat hahmottuvat kollektiivisesti fyysisenä ja taloudellisena uhkana Britannialle ja kansakunnan identiteetille.

Rodun kategoriat perustuvat ruumiillisten piirteiden lisäksi kulttuuristen tapojen ja kielten luokitteluihin (Keskinen & Vuori 2012, 11-14). Rodullistaviin näkemyksiin voidaan liittää ajatus monikulttuurisuuden hallinnasta siten, että kulttuurien ajatellaan olevan toisistaan selkeästi erottuvia yksiköitä. Vaikka eri kulttuurit voivat elää rinnakkain, halutaan oman kulttuurin rajoja suojella vierailta vaatimuksilta. (Keskinen & Vuori 2012, 17.) Kulttuurien vastakkainasettelua ja kulttuurierojen korostamista kutsutaan *kulttuuristamiseksi*. Kulttuuri ymmärretään tällöin usein muuttumattomana ja yhtenäisenä. Väkivallan kulttuuristamisprosessissa sosiaaliset ja historialliset tekijät unohdetaan ja väkivalta nähdään

kulttuuristen tekijöiden läpi. Kulttuurien ollessa toisensa poissulkevia ja kaksijakoisia käytetään niitä erojen ja eriarvoisuuden rakentamisen välineinä valtaväestön ja vähemmistöjen välillä. (Keskinen 2009, 19.) Myös uskonto toimii kulttuurin kentällä eronteon välineenä, sillä ennakkoluulot voivat kohdistua koskemaan suoraan eri uskontokuntien edustajia. Horsti (2016) on esimerkiksi tutkinut islamofobisen ideologian toistamisen kiertokulkua digitaalisessa mediassa.

Tutkimuksemme kannalta mielenkiintoista on se, miten sukupuoleen ja seksuaaliseen väkivaltaan liittyvät teemat nousevat esiin rodullistamisteorioissa. Esimerkiksi usein nationalismiin liitetty puhe painottaa suomalaismiehiä vastuunkantajina ja yhteisönsä naisten puolustajina ulkoista uhkaa vastaan. (Keskinen & Vuori 2012, 8-9.) Kuvainnollisesti nationalistisissa ideologioissa nainen nähdään siis usein kansallisen yhtenäisyyden symbolina ja miehet kansakunnan puolustajina. Naisen nähdään edustavan kansan kunniaa, jota tulee puolustaa ulkopuolisia tunkeutujia vastaan. Retorisesti kääntäen yksittäinen naisen kehoon kohdistuva raiskaus voidaankin nähdä hyökkäyksenä koko kansakuntaa vastaan. (Keskinen 2011, 109.)

Tutkimusten mukaan viime vuosien aikana mediauutisoinnin lisääntyessä vähemmistöryhmien edustajien tekemistä raiskaustapauksista on myös yleistynyt sellainen julkinen keskustelu, jossa sukupuolistunut väkivalta liitetään "rotuun". Cockbain (2013) on perehtynyt seksuaalisen väkivallan kytkökseen rodullistamisen kehyksessä tutkimuksessaan *Grooming and the 'Asian sex gang predator': the construction of a racial crime threat*. Tutkimus esittää, kuinka aasialaisista puhutaan julkisessa keskustelussa seksuaalisen väkivallan tekijöinä. Cockbainin mukaan seksuaalisesta väkivallanteosta puhutaan yksittäisenä rikkomuksena, mutta myös tiettyyn rotuun liitettävänä ilmiönä ja näin ollen uhkana (Cockbain 2013).

Kriittinen maskuliinisuustutkimus todistaa, että sukupuolen avulla muodostuvat hierarkiasuhteet eivät koske vain patriarkaalisia käsityksiä miesten ja naisten välisestä suhteesta vaan myös miesten ja maskuliinisuuksien kesken kamppailaan valta-asemista sosiaalisissa suhteissa. Miehen valta-asema perustuu ongelmallisena pidettyjen maskuliinisuuksien marginaalisaatioon. Kyse on eron tekemisestä normaalina pidettyyn

länsimaalaiseen mieheen, jolloin hierarkiajärjestystä voidaan luoda rasismin tai kansalaisstatuksen avulla. (Scheibelhofer 2017.) Itävallassa Scheibelhofer (2017) on tutkinut, kuinka poliitikkojen puheessaan tuottamia negatiivisia kuvia maahanmuuttajamiehistä käytetään osana tiukemman maahanmuuttopolitiikan palauttamista. Scheibelhoferin tutkimustulosten mukaan ulkomaalaisten maskuliinisuuksien ongelmallisiksi ja vaarallisiksi leimaamista käytetään politiikassa maahanmuuton kontrolloimisen tukena turvallisuuskeskustelun herättelemiseksi. Maahanmuuttajamiesten kokemusten, ponnistelujen, tarpeiden ja oikeuksien huomioivan empatian sijaan heistä halutaan rakentaa negatiivista kuvaa, johon risteytyy sukupuoli, seksuaalisuus, ikä ja islaminusko. (Scheibelhofer 2017.)

Eroja tuottaa siis etnisyys, joka risteää usein sukupuolta ja seksuaalisuutta koskevissa käsityksissä. Sukupuoli liittyykin tiiviisti siihen, minkä ymmärrämme erilaisuutena. Nimenomaisesti maahanmuuttajamiehet nähdään usein uhkatekijöinä ja jopa rikollisina. (Keskinen & Vuori 2012, 8-9.) Globaalin pakolaiskriisin myötä aihetta koskeva niin suomalainen kuin kansainvälinenkin tutkimus on ollut vilkasta erityisesti aivan viime vuosina. Tutkimusten mukaan maahanmuuttajamiesten tekemää seksuaalista väkivaltaa kuvaavassa julkisessa keskustelussa yleistä on, että itse sukupuolistunut väkivalta häivytetään ja keskiöön nousevat syytökset vieraita kulttuureja kohtaan (Worthington 2013).

4.2. Toiseuttaminen ja ulossulkeminen

Rodullistaminen ja kulttuuristaminen ilmiöinä näyttäytyvät siis erontekona maahanmuuttajien ja Suomen kansalaisten välillä. Kansakuntien erojen korostaminen liittyy niin kutsuttuun *toiseuttamisprosessiin*, jossa jokin ryhmä tai henkilö suljetaan ulos keskiössä olevaan ryhmän nähdessä. Nationalistisen ajattelun mukaisesti ilmiö pohjautuu perimmiltään määrittelyyn kansalaisuudesta, sillä kansalaisuuden käsite liittyy suoraan johonkin yhteisöön kuulumiseen tai kuulumattomuuteen. Yhteisöön kuulumista voidaan ajatella moniulotteisena prosessina, johon vaikuttavat yksilön omat toimet ja osallisuus, mutta myös ympäröivän yhteiskunnan suhtautuminen. Nämä kaksi ulottuvuutta ovat usein myös sidoksissa toisiinsa. Esimerkiksi työssä käyntiä pidetään yhtenä merkittävänä osallisuuden muotona ja se voi toimiakin keinona yhteiskuntaan integroitumisessa. (Keskinen & Vuori 2012, 11.) Kansalaisuuden kriteerinä

voidaan yleisesti pitää keskeisten yhteiskunnallisten oikeuksien sekä näihin liittyvien ehtojen ja velvollisuuksien toteutumista. Vaikka esimerkiksi turvapaikanhakijat eivät ole virallisia Suomen kansalaisia, voidaan heidät luokitella kansalaisiksi heidän asuessaan maassa oleskeluluvan turvin. Useimmissa Pohjoismaissa muodolliset oikeudet koskevatkin valtion kansalaisten lisäksi kaikkia oleskeluluvalla maassa asuvia. (Keskinen & Vuori 2012, 10-11.)

Omassa tutkimuksessaamme kiinnitämme huomiota kansalaisuuden tekemisen näkökulmaan, joten kiinnostuksemme kohdistuu niihin arkipäiväisiin prosesseihin ja erityisesti kansalaisuutta rakentavaan puheeseen, jossa määritellään osallisuus ja yhteisöön kuulumisen muodot. Esimerkiksi Keskinen (2014) on tutkinut julkisessa keskustelussa käytyjä määrittelyjä suomalaisuudesta ja kansalaisuudesta ostoskeskuksessa tapahtuneen ampumavälikohtauksen jälkeen, jolloin tekijäksi paljastui entinen kosvolainen turvapaikanhakija. Keskinen tutkimustulosten mukaan maahanmuuttajat nähtiin julkisessa keskustelussa uhkana Suomen imagolle, johon kuuluu ajatus rauhanomaisesta ja länsimaisesta sivistysmaasta. Keskinen kuvasi prosessia siten, että Suomen mainetta pyrittiin palauttamaan ulkoistamalla uhka kansallisten rajojen ulkopuolelle paikantamalla ”paha” koskemaan turvapaikanhakijoita ja muslimeja. (Keskinen 2014.)

Kansalaisuuden täysimittaiseen toteutumiseen vaikuttavatkin moninaiset *ulosulkemisen* prosessit (Keskinen & Vuori 2012, 11-14). Tällöin Pohjoismaisesta universalismin eetoksesta poiketen kansalaisia jaotellaan ”meihin” ja ”muihin”, ja hyvinvointi rajataan kuuluvaksi ainoastaan sisäryhmälle (Keskinen ym. 2015, 2). Väitöskirjassaan *Vierauden rajat: Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakija journalismissa* Horsti (2005) käsittelee vierauden ja ulossulkemisen tuottamista median keinoin. Horstin (2005, 30-31) mukaan monikulttuurisuusdiskursseissa eroja, erilaisuutta, rasismia, vierautta ja samuutta käsittelevien kysymysten avulla pyritään ymmärtämään ympäröivää, muuttuvaa yhteiskuntaa arkisessa vuorovaikutuksessa luotujen eriarvoisten hierarkioiden kautta. Kansalaisuuteen liittyvät määritykset ovat näin ollen jatkuvassa liikkeessä. Toiseuttamisen määrittelemisen prosessina ja merkityksenantojen käsittäminen muuttuvina mahdollistaa sekä erontekojen ja hierarkioiden mutta myös niitä kyseenalaistavien käytäntöjen analysoimisen. (Keskinen ym. 2015, 4.)

Kansakuntien rajoihin liittyviä ulossulkemisen ja toiseuttamisen teemoja on tutkittu sekä kotimaassa että ulkomailla melko paljon. Suomessa ja Ruotsissa toteutetussa tutkimuksessa Inari Sakkit ja Katarina Petterson (2015) ovat perehtyneet toiseuden tuottamisen tapoihin julkisessa keskustelussa. Tutkimuksessaan *Discursive constructions of otherness in populist radical right political blogs* toiseuttamisprosessien areenana toimivat oikeistopoliittisesti suuntautuneet blogit. Toiseuttamisprosessin tuotoksena oli kolme representaatiota maahanmuuttajista - poikkeava ihmisryhmä, uhkaava ideologia ja sisäinen vihollinen. Pohjoismainen oikeistopoliittinen keskustelu nojaa hyvinvointisysteemin ja maahanmuuton vastakkainasetteluun, jossa hyvinvointivaltio on uhattuna monikulttuurisuuden johdosta.

4.3. Seksuaalinen väkivalta sekä rodun ja kulttuurin risteyskohdat

Erityisen relevanttia oman tutkielmamme kannalta on tutkimus, jossa toiseuttaminen kytkeytyy seksuaaliseen väkivaltaan. Julkisessa keskustelussa rakentuvia toiseuttamiseen ja väkivaltaan liittyviä konstruktioita on tutkittu paljon ympäri maailmaa ja erityisesti tutkimusta mediassa maahanmuuttajiin liitettävistä uhkakuvista seksuaalisen väkivallan tekijöinä on tehty enenevässä määrin viime vuosina. Aiemman tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että rodullistamis- ja kulttuuristamisprosessit liittyvät usein kansakuntien välisen ulossulkemisen ilmiöön. Tällaisissa keskusteluissa etnisiä eroja korostetaan käymällä neuvotteluja kansakuntaan kuulumisesta ja kuulumattomuudesta sekä kansallisesta yhtenäisyydestä. Nämä ovat osa laajempaa nykyajan keskustelua monikulttuurisuuden ongelmallisuudesta. (Keskinen 2011, 107-108.) Tässä toiseuttamisen tuottamisprosessissa toisiinsa kytkeytyvät seksuaalisuus, etnisuus, rotu, suomalaisuus, maahanmuuttajuus ja muut yhteiskunnalliset erot (Keskinen & Vuori 2012, 8). Tutkimuksemme kannalta oleellista on kansallisen kuulumisen määrittely sekä maassa asuvien yksilöiden ja kokonaisten ryhmien ulossulkeminen etnisyyden, rodullistamisen ja sukupuolen perusteella. Kansalaisen asemaan voivat asettua sellaiset identiteetit, joita ei ole merkitty rodullistetuilla tai maskuliinisiin kansalaisvelvollisuuksiin liittyvillä eroilla. (Keskinen & Vuori 2012, 11-14; Seikkula 2015, 21-22.)

Pohjoismaisessa tutkimuksessa on viime aikoina korostunut se, kuinka rodullistamisen tavoilla pyritään määrittelemään kansallista kuulumista ja kuulumattomuutta (Seikkula 2015, 28). Suvi

Keskinen on tehnyt tutkimustyötä maahanmuuttoon ja mediaan liittyvien teemojen kanssa etenkin kuvaten sitä, millaista ongelmapuhetta suomalaisessa julkisessa keskustelussa maahanmuuttoon on liitetty. Keskinen (2011) puhuu artikkelissaan *Borders of the Finnish Nation: Media Politics and rape by 'Foreign' perpetrators* kansallisesta identiteetistä, rodullistamisesta, valkoisuusnormista, sukupuolittuneesta väkivallasta ja toiseudesta. Keskinen on kerännyt aineistokseen Oulussa tehtyjen raiskaustapausten synnyttämiä julkisia keskusteluja. Raiskaustapauksissa tekijöiden henkilöllisyyttä ei saatu selvitettyä, mutta heihin viitattiin poliittisissa blogiteksteissä ja verkkolehtien keskustelupalstoilla ulkomaalaistaustaisin termein. Tutkimus osoittaa, kuinka julkinen keskustelu paikallisista raiskaustapauksista voi kasvaa kansalliseksi rasistiseksi neuvotteluiksi maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta.

Keskisen mukaan kyse on keskusteluprosessista, joka rakentuu todistelemaan turvapaikanhakijoiden ja muslimien rikollisuutta ja oletettua väkivaltaisuutta. Keskisen tarkasteleman keskustelun pääteemaksi muodostui lopulta kansalaisuuden rajojen määrittely ja “toisten” miesten aiheuttama uhka. Etnisyys ja rotu liitettiin lisäksi kysymyksiin sukupuolesta, ja diskurssi maskuliinisesta puolustavasta miehestä ja pelkäävästä avun tarpeessa olevasta naisesta nostettiin esiin ulkopuolisesta uhasta puhuttaessa. Keskisen mukaan kyse on ilmiöstä, jossa seksuaalisen väkivallan avulla määritellään ja rajataan kansalaisuuksia ja kansakuntaan kuulumista. Suomalaisuuden rajoja rakennettiin suhteessa ulkopuolelta tulevaan, maahanmuuttajien lisääntyvästä määrästä juontuvaan uhkaan. (Keskinen 2011.)

Näiden tutkimusten lisäksi Keskinen (2012) on perehtynyt sukupuolistuneen väkivallan ja rodullistamisen risteyskohtaan artikkelissaan *Limits to Speech? The Racialised Politics of Gendered Violence in Denmark and Finland*. Tutkimuksessa tarkasteltiin sukupuolistuneen väkivallan rodullistavaa politiikkaa Suomessa ja Tanskassa. Analyysin keskiöön nousi se, miten liberaaleja argumentteja, erityisesti sukupuolten välistä tasa-arvoa ja sananvapautta, käytetään edistämään nationalistisia ja rodullistavia poliittisia agendoja näissä kahdessa maassa. Pohjoismaissa kansalliset identiteetit perustuvat liberaaleihin arvoihin, kuten vapauteen, tasa-arvoon ja demokratiaan, kun taas maahanmuuttajien keskeiset arvot näyttävät usein näille vastakkaisina. Näissä keskusteluissa tapahtuu usein toiseuttamista ja ulossulkemista, jakoa “meihin” ja “muihin”. Keskisen tutkimuksen mukaan sekä sukupuolten välisen tasa-arvon ja sananvapauden diskursseja käytettiin rodullistettujen ajatusten

rakentamiseen molemmissa maissa. Lisäksi tutkimus osoitti sen, että julkisissa keskusteluissa esiintyvää rasismia kielletään ja yksilöidään. (Keskinen 2012.)

Peter Burger (2009) on tutkinut Alankomaissa sitä, kuinka media tuottaa legendoja ja tarinoita maahanmuuttajien tekemistä raiskauksista vailla totuus pohjaa. Burgerin (2009) tutkimuksessa *The Smiley Gang Panic: Ethnic Legends about Gang Rape in the Netherlands in the Wake of 9/11* on otettu huomioon muuttunut tilanne Euroopassa syyskuun 11. päivän terroritekojen jälkeen, jolla ajatellaan olevan merkittävä vaikutus eurooppalaiseen asenneilmapiiriin ja toiseuttamisen tuottamiseen. Burgerin (2009) näkemyksen mukaan etniset rikokset, tekaistut tarinat ja uutiset ovat erottamattomasti yhteydessä toisiinsa julkisessa keskustelussa. Tämän lisäksi Ruotsissa vuonna 2014 valmistuneen Alexandra Davidssonin pro gradu -tutkielmassa *The Other Male Rapist: In Swedish Printed media's news reporting about rape in 2013* on tutkittu toiseuden, sukupuolen ja seksuaalisen väkivallan teemoja ruotsalaisen median uutisoinnissa koskien vuoden 2013 raiskaustapauksia. Tutkimuksessa kuvataan, kuinka maahanmuuttajista puhutaan raiskaustapausten uutisoinnissa ja näin ollen toiseuttamisprosessin avulla tuotetaan kuvaa "vieraasta miehestä" muukalaisvihamielisten ajatusten tueksi (Davidsson 2014).

5. Tutkimukselliset valinnat ja tutkimuksen toteutus

Seuraavaksi esittelemme tutkimuksellisia valintojamme sekä tutkimuksen toteutusta. Esittelemme ensin tutkimuksemme keskeisimmät tutkimuskysymykset ja siirrymme sen jälkeen erittelemään aineistoa, josta etsitään vastauksia esittämiimme kysymyksiin. Käymme ensin läpi verkkokeskusteluiden käyttöä aineistona yleisemmällä tasolla ja pohdimme myös verkkoaineiston käyttöön liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tämän jälkeen esittelemme oman aineistomme, joka siis koostuu keskusteluista, joita käytiin Helsingin Sanomien ja Turun Sanomien digilehtien lukijakomenttikentissä sekä Suomi24- ja Kaksplus -foorumien keskusteluketjuissa. Verkkokeskustelut ovat tutkimuksen aineistona omaleimaisia ja niihin liittyy erilaisia piirteitä. Tämän jälkeen käymme läpi aineiston keräämiseen ja käsittelyyn liittyviä asioita ja lopuksi esittelemme analyysitapaamme kategoria-analyysia. Tarkoituksenamme ei ole käydä kategoria-analyysin kaikkia piirteitä läpi, vaan paremminkin esitellä analyysitapaa siinä määrin, miten olemme itse sitä tutkimuksessamme hyödyntäneet.

5.1. Tutkimuskysymykset

Tutkielmassa tarkastellaan maahanmuuttajamiesten tekemää seksuaalista väkivaltaa ja näiden tapahtumien aiheuttamia internetkeskusteluista vuonna 2015, jolloin Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttoa koskeva keskustelu oli hyvin vilkasta.

Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

- 1) Miten maahanmuuttajamiehistä ja heidän tekemästään seksuaalisesta väkivallasta puhutaan internetin keskustelupalstoilla ja miten heidän toimintaansa kuvataan? Millaista sosiaalista ongelmaa ilmiöstä konstruoidaan?
- 2) Minkälaisia selontekoja maahanmuuttajien toiminnalle keskusteluissa tuotetaan?
- 3) Minkälaisia maahanmuuttoon liitettäviä uhkakuvia ja yleisemmän tason ongelmapuhetta keskusteluista on löydettävissä?
- 4) Minkälaisia ratkaisuehdotuksia keskusteluissa luotuun ongelmaan tuotetaan?
- 5) Minkälaisilla vasta-argumenteilla tuotettua ongelmaa kiistetään?

5.2. Verkkokeskustelut tutkimusaineistona

Viestintäteknologian myötä internetissä tapahtuvan arjen viestinnän ja vuorovaikutuksen merkitys kasvaa jatkuvasti länsimaisessa yhteiskunnassa ja internet toimii areenana uusille verkostoitumis- ja kommunikaatiomuodoille. Modernin länsimaisen yhteiskunnan piirteinä pidetäänkin sitä, että kulttuuri välittyy jäsenille yhä useammin sähköisen ja digitaalisen median kautta. Voidaan ajatella, että tällaisissa tilanteissa media myös muokkaa vallitsevaa kulttuuria ja sen jäsenten toimintaa. Verkkovuorovaikutuksen merkitys on alkanut näkyä myös tieteen kentällä ja verkossa saatavilla olevien erilaisten verkkoyhteisöjen ja tietokonevälitteisen viestinnän synnyttämää materiaalia käytetäänkin monissa tutkimuksissa aineiston lähteenä, tutkimusvälineenä tai tutkimuksen kohteena. (Laaksonen ym. 2013, 9-15.)

Verkkokeskustelut ja -palvelut voivat olla luonteeltaan joko synkronisia tai asynkronisia. Synkronisella palvelulla tarkoitetaan reaaliajassa tapahtuvaa viestintää, kuten chat-keskusteluita. Sen sijaan erilaiset keskusteluryhmät ja -palstat edustavat asynkronista viestintää, jossa vastaukset edellisiin kommentteihin voivat tapahtua myös viiveellä. Verkkoviestimiä määrittelee myös yksityisyyden ja julkisuuden väliset rajanvedot. Jaottelu yksityisyyteen nähden on moniulotteista. Eri verkkopalveluissa käyttäjät voivat esimerkiksi paljastaa paljon identiteetistään, mutta pitävät tuottamansa materiaalin yksityisenä. Usein tilanne on päinvastainen ja käyttäjät keskustelevat avoimesti nimimerkin takaa. Käyttäjien on mahdollista luoda itselleen oma verkkoidentiteetti tai keinoidentiteetti, jonka avulla henkilö voi pysyä anonyyminä. Nykyään yhä enenevässä määrin käyttäjät määrittelevätkin itse julkisen ja yksityisen rajaa. Verkon mobiilikäytön myötä myös aikamääritykset synkronisuuteen nähden hämärtyvät. (Laaksonen & Matikainen 2013, 178-179.) Oman tutkimuksemme aineisto edustaa siis asynkronista viestintää, jossa käyttäjät tuottavat julkista materiaalia paljastamatta omaa identiteettiään. Kirjoittelu kaikilla palstoilla tapahtui nimimerkin takaa.

Verkossa tapahtuvaa sosiaalista vuorovaikutusta tapahtuu monien eri verkkopalvelujen tarjoamilla alustoilla (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 15). Tämän tutkimuksen aineisto koostuu verkkolehtien artikkeleiden kirjoitetuista lukijakommenteista sekä eri keskustelufoorumien verkkokeskusteluista. Tällaisia kirjoituksia voidaan kutsua luonnollisiksi

aineistoiksi, sillä tutkija ei ole vaikuttanut niihin, vaan ne ovat syntyneet spontaanisti (Jokinen ym. 2012, 84). Verrattuna esimerkiksi aineistoon, mikä on kerätty haastattelemalla tai kyselyllä, vuorovaikutus verkkokeskusteluissa ei etene tutkijan määrittelemien kysymysten ohjaamana, vaan keskustelijat keskenään määrittelevät keskustelun kulun tuoden keskusteluun omia näkemyksiään tärkeinä pitämistään asioista (Hakala & Vesa 2013, 223-224).

Internetissä käytäviä keskusteluja on monenlaisia. Toisilla palstoilla keskustelijat voivat peittää identiteettinsä kätkeytymällä nimimerkin taakse, kun taas toisilla palstoilla keskustelua käydään avoimesti ja julkisesti osallistujien omilla nimillä. (Laaksonen & Matikainen 2013, 199.) Verkkokeskustelut, joiden palstoilla ihmiset voivat anonyymiyden turvaamana tuoda esiin mielipiteitään ja jakaa kokemuksiaan avoimesti, tarjoavat oivallista tutkimusaineistoa (Hakala & Vesa 2013, 223-224). Kasvottomana nimimerkillä esiintyessä tekstin sävy on usein suorasukaista ja esimerkiksi negatiivisia tunteita voi olla helpompi ilmaista. Toisinaan anonyymien keskustelujen taso on heikkoa ja pahimmillaan keskustelu saa aggressiivisia sävyjä. Verkossa tapahtuvaa aggressiivista viestintää kutsutaan fleimaukseksi (flaming). (Laaksonen & Matikainen 2013, 199.) Ei-kasvokkaisuus saattaa vaikuttaa verkkokeskustelujen sisältöön siten, että keskustelijat voivat nostaa esille sellaisia mielipiteitä, joita eivät välttämättä muissa tilanteissa toisi esille. Näin ollen internetistä kerättyä aineistoa voidaan pitää ainutlaatuisena, sillä verkkokeskusteluja analysoimalla on mahdollista saada erilaista tietoa muihin aineistonkeruutapoihin nähden. (Hakala & Vesa 2013, 223-224.)

Verkkotutkimukseen liittyy paljon etuja, mutta myös haasteita. Internet tarjoaa lähes rajattoman määrän informaatiota, mikä on suhteellisen helposti saatavissa. Verkkomenetelmien eduiksi luetaan nopeus, laaja tavoitettavuus ja vähäiset kustannukset. Tämä saattaa kuitenkin aiheuttaa sekä kattavuuden että helppouden harhaa. Verkkomateriaalin runsaudesta voi seurata kattavuuden harhaa, jos unohdetaan, että verkkokeskusteluaineistot edustavat usein kuitenkin vain yksipuolisesti tiettyä käyttök kontekstia ja käyttäjäkuntaa. Helppouden harhalla tarkoitetaan tilannetta, jolloin tutkija sokaistuu verkkoaineiston edellä kuvatuista eduista unohtaen datan rajoitukset ja sen todellisen luonteen. (Laaksonen ym. 2013, 20.) Verkkodatan suuren määrän takia tutkimukselliseksi ongelmaksi voi muodostua se, millä tavalla aineistonkeruuvaiheessa hakutuloksia rajataan, jotta saataisiin rakennettua mielekäs ja jäsennetty tutkimusaineisto. Virtuaalimaailmassa viestintä on erityistä kasvokkaiseen vuorovaikutukseen verrattuna, sillä

tutkija ei voi tehdä havaintoja osallistujien henkilöllisyydestä tai persoonasta aistien avulla. Tutkijan onkin hyvä tiedostaa, että internetin sisällön määrittäminen on tilanteittaista ja riippuvaista tutkijan näkökulmasta. (Kuula 2015, 117.)

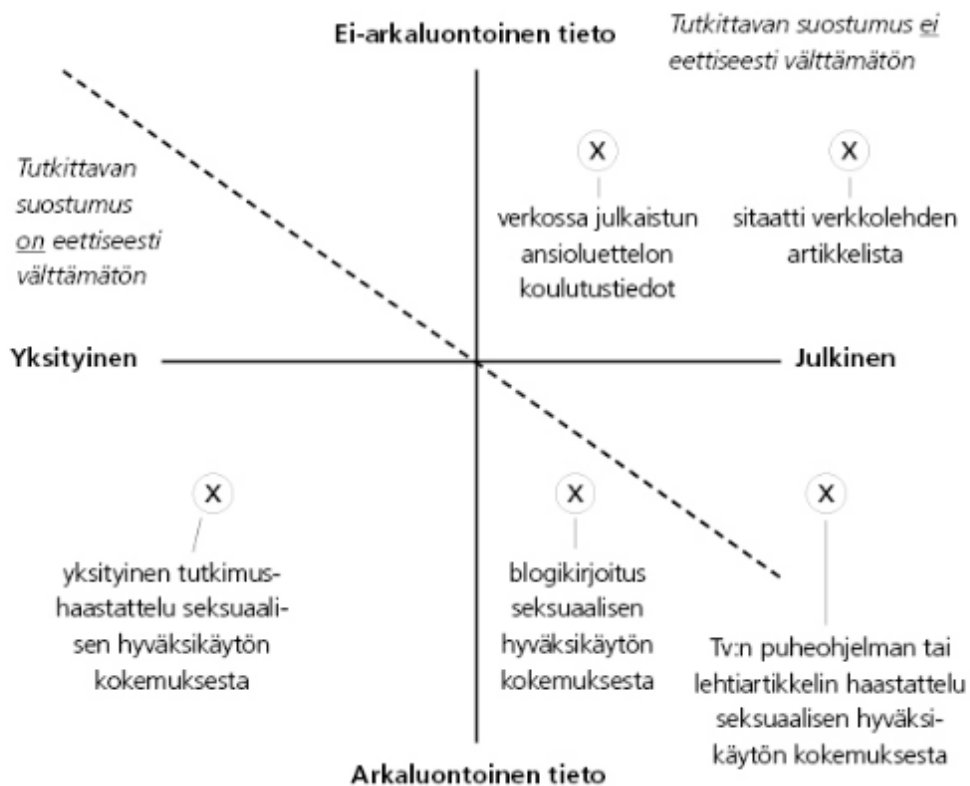
Olemme omassa tutkimuksessamme pyrkineet välttämään kattavuuden harhaa keräämällä aineistoa hyvin erilaisilta sivustoilta, jolloin kirjoittajakunta laajenee ja myös käydyt keskustelut näyttävät monipuolisempina. Tuloksemme olisivat taatusti olleet erilaisia, jos olisimme keränneet aineistoa esimerkiksi pelkästään Suomi24-sivustolta tai tietystä sanomalehdestä. Helppouden harhaa pyrimme vähentämään pitämällä jatkuvasti mielessä sen, että aineistomme on kerätty verkosta, ja siihen liittyy tiettyjä rajoitteita. Rajasimme keskusteluita melko tiukasti ja aineistoomme valikoitui vain tiettyihin tapahtumiin liittyviä keskusteluita. Jos olisimme valikoineet keskusteluita väljemmällä otteella, olisivat tulokset taas olleet hyvin erilaisia, kuin tällaisilla rajauksilla.

Verkosta kerätyn aineiston kanssa on syytä pysähtyä tarkastelemaan eettisiä kysymyksiä, joita tutkimuksen tekoon liittyy. Vaikka verkkotutkimusta on tehty jo vuosia, näyttää verkko tutkimusetiikka edelleen harmaana alueena ja eettiset käytännöt vaihtelevat tutkimusaloittain. Mietittäessä tutkimuseettisiä kysymyksiä, on hyvä lähteä liikkeelle perinteisistä, kaikilla aloilla vallitsevista eettisyyden normeista. (Turtiainen & Östman 2013, 50.) Omassa tutkielmassamme olemme lähestyneet verkkoaineiston käyttöön liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä Tietoarkiston kehittämispäällikön Arja Kuulan (2015) ja kansainvälisen internettutkijoiden yhdistyksen (Markham & Buchanan 2012) esittämien suositusten mukaisesti.

Tutkimuksen eettisyyttä on hyvä lähestyä pohtimalla aineiston laatua, ovatko aiheet intiimejä tai arkaluontoisia ja onko kirjoituksia ylipäättään tarkoitettu julkisiksi. Vapaasti saatavilla olevat kirjoitukset ovat periaatteessa kaikkien käytettävissä, mutta jos verkkosivustolle kirjoittaminen edellyttää esimerkiksi kirjautumista, on syytä miettiä tutkimuksen eettisyyttä hyvin tarkasti. (Kuula 2015.) Tutkittavilla on pääsääntöisesti oikeus tietää olevansa tutkimuksen kohteena ja tutkittavien itsemääräämisoikeus onkin yksi eettisen tutkimuksen teon tärkeimpiä peruspilareita. Mitä syvemmälle ihmisten henkilökohtaiseen elämään ja kokemuksiin tutkijan on aikomus paneutua, sitä tarkemmin itsemääräämisoikeus tulee ottaa huomioon ja tutkittavilta

tulee saada lupa tutkimuksen toteuttamiseen. Aiheen arkaluontoisuuden huomioiminen ja tarvittaessa tutkittavien informoiminen tutkimuksesta ovat hyvän ja eettisen verkkotutkimuksen kannalta hyvin oleellisia asioita. (Turtiainen & Östman 2013, 56.)

Sveningsson, Lövheim ja Bergquist (2003, 186) ovat luoneet nelikentän tutkimukseen osallistujien suhteista ja niiden vaikutuksista tutkimuseettisiin kysymyksiin. Kuviota ovat myöhemmin muokanneet Porter ja McKee (2009, 11). Nelikentän muodostavat yksityinen-julkinen ja arkaluontoinen-ei-arkaluontoinen -janat. Näiden elementtien avulla tutkijan on helppo arvioida, pitääkö tutkittavia informoida tutkimukseen osallistumisesta, pitääkö tietojen julkaisemisen perustua lupaan ja miten verkosta löytyviä sisältöjä voidaan tutkimuksessa siteerata. (Turtiainen & Östman 2013, 58-59.)



Kuvio 1: Sveningssonin, Lövheimin ja Bergquistin tekemä, McKeen ja Porterin muokkaama nelikenttä tutkimuseettisistä ratkaisuista. Kuvio kirjasta Laaksonen ym. (2013) Otteita verkosta.

Tämän nelikentän avulla voidaan pohtia omaan aineistoomme liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä. Maahanmuuttajien tekemät seksuaalirikokset ovat sensitiivinen aihe, mutta tutkimuksemme ei varsinaisesti kohdistu kyseisiin tekoihin vaan tapoihin, joilla niistä julkisissa keskusteluissa puhutaan. Tutkimuksessamme aineisto koostuu siis ei-arkaluontoisesta tiedosta, sillä emme varsinaisesti käsittele kokemuksia vaan sitä, millä tavalla ilmiöön suhtaudutaan muiden kuin tapahtumiin osallisten taholta. Lisäksi aineistoomme valikoidut keskustelut ovat julkista materiaalia, sillä keskustelut ovat löydettävissä kenen tahansa henkilön toimesta ilman vaatimusta rekisteröitymisestä esimerkiksi jonkin tietyn sivuston käyttäjäksi. Poikkeuksen tähän tekee osa Helsingin Sanomien artikkeleista, jotka ovat luettavissa vain palvelun tilaajille. Tosin kuka tahansa voi kokeilla palvelua maksutta, joten luokittelemme tämänkin osan aineistosta vapaasti saatavilla olevaksi julkiseksi tiedoksi. McKeen ja Porterin (2009) nelikentässä aineistomme sijoittuu siis lähelle kohtaa julkinen ja ei-arkaluontoinen tieto, jolloin tutkimuseettisesti lupien kysyminen tutkittavilta ei ole välttämätöntä, emmekä näin ollen ole informoineet kommentoijia keskustelupalstojen käyttämisestä tutkimuksessamme.

Vaikka aineistoomme valikoidut sivustot ovat avoimia ja niihin kirjoitetut kommentit pääasiassa kaikkien saatavilla, olemme päättäneet anonymisoida kommenttien kirjoittajien nimimerkit ja merkitä suoriin sitaatteihin vain julkaisualustan ja päivämäärän, jolloin kommentti on kirjoitettu. Aineistomme sisältää melko rajujakin puheenvuoroja maahanmuuttajiin ja maahanmuuttoon liittyen ja koimme aiheelliseksi anonymisoida kommentit, etenkin koska emme ole voineet kysyä keskusteluun osallistujilta erikseen suostumusta tutkimukseen osallistumiseen. Myös Arja Kuulan (2015) mukaan nimimerkit on syytä häivyttää viimeistään tulosten raportointivaiheessa, sillä nimimerkit eivät aina ole anonymoja aktiivisesti verkossa liikkuville käyttäjille ja ihmiset saattavat käyttää samoja nimimerkkejä eri keskustelualustoilla.

5.3. Aineiston esittely

Tutkimusaineistomme koostuu Helsingin Sanomien ja Turun Sanomien digilehtien artikkeleihin kirjoitetuista lukijakommenteista sekä Suomi24- ja Kaksplus-foorumien

keskusteluketjuista. Keskusteluiden aiheet liittyivät ulkomaalaistaustaisten miesten tekemiin raiskauksiin ja keskustelut on käyty pääasiassa vuonna 2015, joskin pieni osa keskusteluista jatkui myös vuoden 2016 alkupuolelle. Rajasimme keskustelut koskemaan vuotta 2015, koska kyseisenä vuonna Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita ja keskustelut maahanmuutosta kävivät kuumina. Lisäksi turvapaikanhakijoiden tekemiä raiskaus- ja ahdistelutapauksia nousi laajaan julkiseen keskusteluun useita kyseisen vuoden sisällä.

Aineistoon valikoitui keskusteluita, joissa käsiteltiin neljää paljon mediahuomiota saanutta raiskaustapausta. Ensimmäinen näistä tapahtui 9.3.2015 Helsingin Tapanilassa, kun viiden nuoren miehen muodostama porukka raiskasi naisen Tapanilan juna-aseman läheisyydessä. Tapausta voidaan pitää poikkeuksellisena, sillä se tapahtui julkisella paikalla ja tekijöitä oli useita ja raiskaus saikin hyvin paljon mediahuomiota. Myös raiskauksesta saadut tuomiot kuumensivat tunteita verkossa. Hovioikeus tuomitsi ainoan täysi-ikäisen tekijän kahden vuoden ja neljän kuukauden mittaiseen ehdottomaan vankeuteen ja kaksi tekoaikaan alaikäistä tekijää saivat vuoden ja yhdeksän kuukauden ehdolliset vankeustuomiot. Kahden alaikäisen syytteet hylättiin, sillä he eivät olleet osallistuneet tekoon. Lisäksi tuomitut joutuivat maksamaan uhrille 8000 euron vahingonkorvaukset.

Aineistoon valikoituneista raiskaustapauksista peräti kolme tapahtui marraskuussa 2015. Kuun alussa raiskattiin Kempeleessä 14-vuotias tyttö. Tekijä oli 17-vuotias turvapaikanhakija. Uhrin nuori ikä sekä huhuttu sukulaisuussuhde pääministeri Juha Sipilään aiheuttivat paljon keskustelua. Oikeus tuomitsi tekijän kahden vuoden ja kymmenen kuukauden vankeusrangaistukseen. Seuraava raiskaus tapahtui Kempeleen raiskausta seuraavana päivänä, kun Raisiossa raiskattiin 14-vuotias tyttö. Myös Raision raiskauksen tekijä oli turvapaikanhakija. 19-vuotias tekijä tuomittiin vankilaan kolmeksi vuodeksi ja yhdeksi kuukaudeksi. Viimeinen aineistoomme valikoituneista raiskauksista tapahtui marraskuun lopussa Helsingissä, kun Hesperian puistossa raiskattiin nuori nainen. Uhriaan kuristanut ja sukupuolitaudin tälle tartuttanut tekijä oli niin ikään turvapaikanhakija ja hän sai tuomioksi neljä vuotta vankeutta.

| | Artikkeleiden/aloitusten määrä | Kommenttien määrä yhteensä |
|-----------------|--------------------------------|----------------------------|
| HS.fi | 46 | 2591 |
| Turun Sanomat | 36 | 740 |
| Suomi24 | 9 | 813 |
| Kaksplus | 2 | 585 |
| YHTEENSÄ | 93 | 4729 |

Taulukko 2: Aineiston kuvailu

Suurin osa aineistosta koostuu HS.fi:n artikkeleihin kirjoitetuista kommentteista. HS.fi:n profiilitutkimuksen mukaan verkkosivun käyttäjät ovat aktiivi-ikäisiä, korkeasti koulutettuja ja hyvin toimeentulevia kaupunkilaisia. Miehet ja naiset käyttävät palvelua lähes yhtä paljon. (HS, 2016.) Helsingin Sanomia voidaankin pitää jossain määrin elitistisenä lehtenä. Tästä syystä halusimme aineistoomme keskusteluita myös muilta verkkosivuilta. Turun Sanomat on pienempi levikkinen, seitsemäpäiväinen sanomalehti, jonka avulla aineistoon saadaan myös maantieteellistä kattavuutta. Molemmissa aineistoon valikoiduissa sanomalehdissä on kommentointimahdollisuus artikkeleihin. Sanomalehtien lisäksi aineistoon valikoitui keskusteluketjuja Suomi24- ja Kaksplus -sivustoilta. Suomi24 ja Kaksplus ovat molemmat kaikille avoimia keskustelufoorumeita, joissa keskustellaan laajasti erilaisista aiheista. Kummallekaan sivustolle ei tarvitse rekisteröityä osallistuakseen keskusteluun, mikä saattaa vaikuttaa sekä keskusteluiden ja kommenttien määrään että laatuun.

Kaikilla keskustelufoorumeilla on omat käytösääntönsä ja -ohjeensa. HS.fi:ssä kommentointia varten on rekisteröidyttävä, mikä sivuston mukaan parantaa kommenttien laatua. Viestit julkaistaan vasta toimituksen hyväksynnän jälkeen ja esimerkiksi halventavat kommentit ja arkaluontoiset tiedot jätetään julkaisematta. Sivustolta löytyvät keskusteluohjeet pyrkivät ohjaamaan keskustelua laadukkaaksi ja asialliseksi. Myös Turun Sanomien

verkkokeskusteluiden säännöt ovat samantyylliset kuin HS.fi:n. Kommentit tarkistetaan ennen julkaisua, eikä epäasiallisia kommentteja julkaista lainkaan. Kommentointi Turun Sanomien artikkeleihin ei edellytä rekisteröitymistä.

Suomi24 on selkeästi suosituin suomalainen keskustelupalsta, josta löytyy keskusteluja hyvin monenlaisista teemoista ja aihepiireistä (Laaksonen & Matikainen 2013, 181). Suomi24:ää kutsutaan Suomen suurimmaksi verkkoyhteisöksi ja sen keskustelupalsta on hyvin aktiivinen ja monipuolinen. Suomi24:n säännöissä kielletään esimerkiksi rasistisen ja loukkaavan materiaalin julkaisu, mutta moderointi ei ole niin tiukkaa, kuin HS.fi:ssä tai Turun Sanomissa. Kommentit julkaistaan heti ilman tarkistamista ja niitä moderoidaan käyttäjien tekemien ilmiäntöjen perusteella jälkikäteen. Sääntöjenvastaisen materiaalin arvioinnin tekevät siis pääasiassa palvelun käyttäjät, ei ylläpito ja tämä vaikuttaa väistämättä myös keskusteluiden laatuun.

Kaksplus-lehden keskustelupalstalla keskusteluiden aiheet koskevat pääasiassa perhettä ja vanhemmuutta. Lisäksi palstalta löytyy Aihe vapaa -osio, jossa keskustellaan laajasti ajankohtaisista asioista. Aihe vapaa -alueelle pääsee kirjoittamaan ilman rekisteröitymistä ja omaan aineistoomme valikoidut keskusteluketjut olivat nimenomaan Aihe vapaa -alueelta. Kaksplussan keskusteluohjeissa kehoitetaan hyvän tavan mukaiseen verkkoviestintään ja moderointi tapahtuu samalla tavalla kuin Suomi24:n keskusteluissa, ylläpidolle raportoimalla. Kaksplussan keskusteluihin osallistuvista lähes kaikki ovat naisia. (Otavamedia 2012.)

Kaikki aineistoomme valikoidut raiskaustapaukset olivat siis turvapaikanhakijoiden tekemiä, mutta keskustelupalstoilla miehistä puhuttiin yleisesti “mamuina” tai maahanmuuttajina. Tämän johdosta päätimme käyttää kyseistä käsitettä myös tutkimuksessamme. Aineistomme tapaan käyttäessämme termiä “maahanmuuttaja” viittaamme yleisesti ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin. Tutkimuksessamme ymmärrämme kuitenkin käytetyt termit kuten maahanmuuttaja, etnisyys, kulttuuri ja rotu olemuksellisten käsitteiden sijaan diskursiivisesti rakentuneina kategorioina.

5.4. Aineiston kerääminen ja käsittely

Sanomalehtien keskusteluita haettiin käyttämällä lehtien hakutoimintoja. Hakusanoina käytettiin valikoitujen raiskaustapausten nimiä (“Tapanilan raiskaus”, “Kempeleen raiskaus”, “Raision raiskaus” ja “Hesperian puiston raiskaus”/”Hesperian raiskaus”). Keskustelupalstoilla käytyjä verkkokeskusteluja haettiin Google-hakukoneen avulla. Hakusanoina käytettiin edellä mainittujen raiskaustapausten nimiä. Verkkokeskusteluista aineistoksi valikoituivat pisimmät aiheisiin liittyvät viestiketjut. Hakujen perusteella löytyneet artikkelit ja keskustelut sekä niihin liittyvät kommentit kopioitiin omiin word-tiedostoihinsa.

Analyysimenetelmäksi valitsimme kategoria-analyysin. Kategorioita on kaikkialla, joten kategoria-analyysin avulla on mahdollista käsitellä hyvin monenlaisia aineistoja, myös omassa tutkimuksessamme käytettyjä verkkoaineistoja. (Jokinen ym. 2012, 82.) Olemme kiinnostuneita siitä, miten maahanmuuttajamiehistä puhutaan seksuaalisen väkivallan tekijöinä, eli toisin sanoen minkälaisia kategorioita näihin miehiin liitetään. Mielestämme kategoria-analyysi sopi hyvin juuri oman aineistomme käsittelyyn ja tutkimuskysymysten selvittämiseen. Erityisen hyvin kategoria-analyysin avulla saatiin vastauksia siihen, miten miehistä puhuttiin ja miten heidän tekojaan kuvattiin. Selontekoja, ongelmapuhetta, ratkaisuehdotuksia ja vasta-argumentteja tutkiessamme käytimme kategoria-analyysia melko väljästi. Olemme käyttäneet kategoria-analyysia soveltaen ja tutkimusta ohjaavasti, emmekä ole siis tavoitelleet tutkimuksessamme puhtaan täsmällisen kategoria-analyysin tekemistä.

Aineiston keräämisen jälkeen aloimme käydä aineistoa systemaattisesti läpi. Alkukarsinnassa aineistosta poimittiin kaikki tutkimuskysymysten kannalta olennainen materiaali erillisiin tiedostoihin. Tässä vaiheessa tehtiin alustavaa analyysia kursivoimalla, lihavoimalla ja värikoodaamalla tutkimuskysymyksiimme oleellisimmin liittyviä kommentteja. Alkuanalyysin teon jälkeen aloimme paneutumaan valikoituun aineistoon tarkemmin ja aloimme tekemään systemaattisempaa analyysia.

Kävimme siis aineistoa läpi tutkimuskysymyksiämme silmällä pitäen. Poimimme keskusteluista maahanmuuttajamiesten nimeämisiä ja tekoja kuvaavat kommentit, ongelmapuhetta ja selontekoja sisältävät puheenvuorot sekä ratkaisuehdotukset ja vastaargumentit omiin tiedostoihinsa. Kun koko aineisto oli jaoteltu pienempiin, tutkimuskysymyksiä ajatellen järkeviin kokonaisuuksiin, kävimme tarkasti läpi jokaisen kommentin ja aloimme hahmottelemaan aineistosta nousevia tuloksia.

5.5. Katégoria-analyysi

Aineistomme analyysissa hyödynsimme valikoivin osin katégoria-analyysia. Ihmismieli on luonnostaan taipuvainen järjestämään kokemuksiinsa ja sotkuisia asioita antamalla niille merkityksiä ja luokittelemalla niitä. Ihmisten välisessä kanssakäymisessä tällaisen havaintojen yleistykseen perustuvan luokittelun voidaan ajatella helpottavan yhteisen toiminnan koordinoimista ja toisten ymmärtämistä eri tilanteissa. Katégoriatutkimuksen piirissä asioiden ja ihmisten luokittelua kutsutaan katégorisoinniksi. Koska katégorioiden luominen tapahtuu paikallisesti ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, ilman että ihmisiä olisi ennalta ohjattu toimimaan tietyllä tavalla, on syytä olettaa, että kulttuuri on keskeisessä roolissa katégorisoinnissa. Eri tilanteissa käytetään ja luodaan tietynlaisia katégorioita ja katégoriatutkimuksen tulisikin olla kiinnostunut siitä, millaisia kulttuurisesti jaettuina merkityksiä ja tunnuspiirteitä katégorioihin liitetään ja mitä siitä seuraa. (Jokinen ym. 2012, 18-19.)

Sosiaalinen konstruktionismi yhdessä etnometodologian kanssa tarjoavat metodologisen pohjan katégoriatutkimukselle. Sosiaalinen konstruktionismi tarjoaa katégoriatutkimukselle ajatuksen todellisuuden rakentumisesta ja tuottamisesta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kielen, puheen ja tekstien avulla. Yhteiskunnasta tuotettava tieto luodaan kielen katégorioissa ja käsitteellistyksissä. Etnometodologiaan nojaten katégoriatutkimuksen kiinnostus kohdistuu näiden katégorioiden syntyyn ja siihen, miten niiden avulla rakennetaan sosiaalista järjestystä. (Jokinen ym. 2012, 11-26; Burr 2003, 5-8).

5.5.1. Katégoria-analyysin periaatteita

Harvey Sacksia voidaan pitää katégoria-analyysin pioneerina. Analyysissa on tärkeää huomioda, millä tavoin asioiden kuvaaminen tietyissä arkielämän tilanteissa tapahtuu ja samalla huomaamatta katégorisoituu. Kiinnostavaa on se, miten ja miksi ihmiset valitsevat tietyn katégorian lukuisten joukosta. Sacksilaista suuntausta kutsutaan jäsenyyskatégoriaksi. Jäsenyyskatégorian avulla voidaan tarkastella sitä, miten ihmiset jäsentävät kulttuurista todellisuuttaan ja sijoittavat muut tai itsensä osaksi maailmaa. Lisäksi huomio kiinnittyy siihen, millä tavoin ihmiset tekevät erotteluita ja arvottavat moraalisesti eri katégorioihin kuulumista sekä niihin liitettäviä normeja ja merkityksiä. (Jokinen ym. 2012, 24-26.)

Jäsenyyskatégoriassa katégorialla (*category*) tarkoitetaan yhtä tai useampia tilannekohtaisesti valittuja ihmisiä kuvaavia ilmaisuja. Käytännössä sijoitamme ihmisiä eri katégorioiden jäseniksi ja muokkaamme suhtautumistapamme ja toimintamme arkielämässä sen mukaisesti. Myös katégorioihin liitetään kulttuurillisesti tiettyjä toimintoja eli oletuksia tietynlaisesta käyttäytymisestä ja toimimisesta. Näistä Sacks käytti termiä katégoriasidonnaiset toiminnot (*category bound activities*). Arkielämässä näitä katégorioihin kohdistuvia toimintaan liittyviä oletuksia on mahdollista joko ylittää tai alittaa. Kolmas keskeinen käsite jäsenyyskatégoriassa on katégoriakokoelma (*collection of categories*). Katégoriakokoelmat muodostuvat toisiinsa liittyvistä katégorioista, esimerkiksi eri uskontokunnista muodostuu yläkatégoriaksi uskonto. Lisäksi kokoelmat voivat muodostaa katégoriapareja ollessaan tiiviissä suhteessa toisiinsa, kuten uhri-syyllinen tai kantasuomalainen-ulkomaalainen. Usein katégoriakokoelmat asemoituvatkin hierarkisesti toisiinsa nähden. (Jokinen ym. 2012, 26-29.)

Katégoriakokoelmien käyttöön liittyen Sacks on luonut taloudellisuussäännön ja johdonmukaisuussäännön. Taloudellisuussäännön mukaisesti tietyn ihmisen kuvaamiseksi tarvitaan vain yksi kokoelman sisältämistä katégorioista. Johdonmukaisuussäännöllä sen sijaan tarkoitetaan tilannetta, jossa yhden ihmisen saama katégorisaatio johdattaa luokittelemaan muut ihmiset saman kokoelman jäsenyyden kautta. Riskinä on, että tutkija poimii katégoriat aineistosta itsestäänselvyyksinä, niin kutsuttuina "luokiteltavina leimoina". Tutkijan on

osoitettava kategorioiden olevan todella ovat valittuja tutkittavien toimesta, eivätkä siis tutkijan uskomuksia. (Jokinen ym. 2012, 24-29.)

Kategorisoinnista puhuttaessa ei voida sivuuttaa valtakysymyksiä. Oikeus ja kyky nimetä ja määritellä asioita ja ihmisiä voidaan nähdä yhtenä vallankäytön muotona, sillä kyse on tiedosta ja sen käyttöoikeuksista. Ilmiöiden jäsentäminen eri käsitteiden avulla, kuten kansallisuus tai etninen ryhmä, on osa yhteiskunnallisia jakoja ylläpitäviä prosesseja. Näin ollen kategorisointi antaa hyvät edellytyksen syrjinnän tutkimukselle. Kategorioiksi voidaan myös ymmärtää abstraktimmat sosiaaliset rakenteet – tässä tutkimuksessa mielenkiinto kohdistuu siihen, millä tavoin esimerkiksi kulttuurilla selitetään tai perustellaan maahanmuuttajamiesten seksuaalista häirintää naisia kohtaan. (Jokinen ym. 2012, 37-41.) Kategoriat itsessään ovat kulttuurista tietoa. Näin ollen kategorioiden luominen on kontekstisidonnaista ja jatkuvasti uusiutuvaa historiallis-paikallisissa tiloissa. Kategorioita voidaan myös käyttää vaihtelevin tavoin. Jäykkään tapaan kuuluu olennaisesti ennakkoluuloisuus ja absoluuttiset tulkinnat, kun taas joustavan mallin käyttö antaa tilaa suvaitsevaisuudelle ja kyseenalaistamiselle. (Jokinen ym. 2012, 46-51, 75.)

Kategoriat ovat vuorovaikutuksellista toimintaa. Tähän liittyen Sacks nostaa esiin kaksi käsitettä: kuvaamisen tekeminen (*doing describing*) ja kuvaamisen tunnistaminen (*recognizing description*). Ensimmäisellä käsitteellä viitataan siihen, miten toimijat valitsevat itselleen tiettyjä kategorioita. Kuvaamisen tunnistamisella tarkoitetaan sitä, miten toisten valitsemat kategoriat huomataan. Kuvauksissa ei esitetä, kuinka asiat ovat todellisina faktuaalisessa maailmassa. Etnometodologian mukaisesti totuudetkin ovat aina ihmisten toiminnan tuotosta. Kategoriatutkimuksessa tarkastellaan prosesseja, joissa luodaan yksiselitteisiltä vaikuttavia luonnehdintoja eri sosiaalisen todellisuuden toimijoista. Yhteisesti jaettujen kategorioiden käyttämisessä ihmiset tekevät niiden seurauksellisuuteen liittyviä valintoja. Käyttämällä tietynlaisia nimeämisiä kategorisointi voi tuottaa jäsenilleen moraalaisia statuksia. Lisäksi kategorioihin liitetään määreitä toiminnoista, “luonnollisista” ominaisuuksista, motiiveista, oikeuksista ja velvollisuuksista. Sacksilaisessa jäsenyyssategoriassa puhutaan kategoriasidonnaisista toiminnoista, mitkä muodostavat lopulta kategoriapiirteitä. Kulttuurisidonnaisuuden mukaisesti voidaan tuottaa kulttuurisesti negatiivisesti leimatuttuja kategorioita, joihin liitetään stereotyyppisiä ihmiskuvia. Näillä kuvausten tekemisillä ja

tunnistamisilla tuotetaan moraalista järjestystä erityisesti oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät määreet sisältävät vahvoja moraalisia odotuksia ja oletuksia. (Jokinen ym. 2012, 51-74.)

Moraalinen järjestys ja moraalinen paniikki liittyvät läheisesti kategorioihin, sillä kategorisoinnissa ihmisistä puhuttaessa tehdään siis moraalisia kannanottoja. Moraalisella järjestyksellä tarkoitetaan kulttuurista tietoa siitä, miten eri tilanteissa tulee toimia. Kussakin yhteiskunnassa vallitsee normaalina pidettyjen tapojen ja rutiinien muodostama järjestys ja tästä poikkeaminen paljastaa moraalisen järjestyksen. Tietyt asiat hyväksytään kulttuurin jäseniltä ilman selityksiä, sen sijaan moraalisen järjestyksen murtaminen aiheuttaa tekijälleen selontekovelvollisuuden. Kategorioiden avulla määritellään, mikä on kulttuurisesti sopivaa tai sopimatonta toimintaa. Näin ollen moraalisen järjestyksen tulkinnat johtavat yleisemmällä tasolla sosiaalisten ongelmien rakentumiseen. Etnometodologian mukaisesti ollaan kiinnostuneita siitä, miten yhteistoiminnallisesti asioista puhutaan ongelmina, ja miten niiden merkityksiä ja ratkaisumahdollisuuksia arvioidaan.

Tässä tutkimuksessa on perehdytty julkisuudessa käytäviin keskusteluihin. Keskustelut rakentuvat osallisten toisiaan haastavista puheenvuoroista ja selonteoista. Keskustelu voi siirtyä varsinaisesta yksittäisestä ongelmatilanteesta (*raiskaus*) yhteiskunnallisesti sementoituneisiin määritelmiin siitä, mikä itse asiassa määrittyy suuremmaksi sosiaalisesti ongelmaksi (*maahanmuutto*). Kategoriat toimivat ongelmapuheen eli ongelmien rakentamisen välineinä. Johonkin tiettyyn ryhmään liittyy kategoria, johon on kielenkäytössä liitetty negatiivisia tai positiivisia piirteitä. Eri kategorioihin liittyy myös moraalisen järjestyksen rakennuspalikoina toimivat oikeudet ja velvollisuudet, joiden kautta ihmiset määritellään helposti syyllisiksi tai uhreiksi epätoivottuun asiantilaan nähden. (Jokinen ym. 2012, 131-173.)

5.5.2. Poikkeavuuden tuottaminen

Kategoria-analyysin lähtökohdaksi voidaan ottaa yleisluontoisten yhteisten ominaisuuksien perusteella muodostettuja kategoriaryhmiä. Tällaisten ihmisryhmien kategorisaation perusjakona toimii moraalinen luokittelu meihin ja heihin, mikä mahdollistaa kategoriaparien luontevan käytön esimerkiksi kansallisuuteen, sukupuoleen, etniseen ryhmään, ihonväriin tai

uskontoon liittyen (suomalainen - ulkomaalainen, maassa jo vakinaisesti asuva - maahanmuuttajatulokkaat). Ihmisryhmien stereotyyppiset kategorisaatiot saattavat olla normatiivisia ja leimaavia, ja usein "ne toiset" esitetään negatiivisessa valossa, mikä synnyttää aina ulkopuolisuutta ja toiseutta. Ylipäänsä ihmisiä yhteen niputtava kategorisaatio toimii ihmisjäseniä sekä yksinkertaistavana että homogenisoivana luokittelun muotona. Ryhmän jäsenet nähdään ensisijaisesti kategoriansa edustajana ja heidän toimintaansa määritellään kategoriajäsenyyden ominaisuuksien kautta. (Jokinen ym. 2012, 176-190.)

Jos näiden ryhmien toiminta tuomitaan ei-hyväksyttäväksi ja vääräksi, tuotetaan samalla poikkeavuutta. Ulko- ja sisäryhmiin jako, "toiseen ryhmään" luokittelu eli poikkeavien kategorisaatio liittyy siis moraaliseen järjestykseen. Usein juuri esimerkiksi sosiaalisessa mediassa maahanmuuttajista puhutaan toisenlaisina. Stereotypiset kategorisaatiot liitetään suoraan poikkeavuuteen, jolloin ihmisryhmään liitetään leimaavia ominaisuuksia, joita pidetään normaalista poikkeavana. (Jokinen ym. 2012, 190-191.)

Kategoria-analyttisessä tutkimuksessa lähtökohtana voidaan pitää poikkeavuuden rakentamista sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Kiinnostuksen kohteena on erilaisten kategorisaatioiden tuottaminen ja käyttäminen moraalisen järjestyksen ylläpitäjänä. Poikkeavuuden rakentaminen edellyttää sellaista vertailuasetelman luomista, jossa oman itsen identiteetti ylennetään ja toisen alennetaan moraalisella tasolla. Esimerkiksi maahanmuuttokeskustelussa kantaväestö ja sen tavat kuvataan parempina ja maahanmuuttajaryhmiä arvotetaan sen mukaan, kuinka hyvin he ovat sopeutuneet meidän tapoihimme.

Arjessa toimiessamme poikkeavuutta ja vertailua syntyy usein erojen ja rajojen rakentamisen kautta ja toimii näin ihmisten pois sulkemisen välineenä. Stereotypisoivan kategorisaation vastaprosessia kutsutaan partikularisaatioksi. Partikularisaatiossa on kyse erityistapauksen tuottamisesta stereotypioihin perustuvien kategorisaatioiden sisällä. Kulttuurissamme on paljon näitä rasisisiksikin luokiteltavia kategoriapositioneja, joiden kategoriajäsenistä puhutaan positiiviseen sävyyn ryhmälle yleensä asetettujen odotusten ylittäjinä. Stereotypia ei tässä tapauksessa kuitenkaan purkaudu, vaan näiden toisella tavalla toimivien ryhmän jäsenten

ajatellaan olevan yksittäistapauksina poikkeuksia, jotka vahvistava säännön. Esimerkiksi tietystä maahanmuuttajasta voidaan puhua ahkerana työntekijänä, sillä oletuksena on, että maahanmuuttajat ovat yleensä työttömiä yhteiskunnan elättejiä. (Jokinen ym. 2012, 196-212.)

6. Tulokset

Tutkimuksessamme tarkastellaan sitä, miten maahanmuuttajamiehistä puhutaan seksuaalisen väkivallan tekijöinä internetkeskusteluissa ja millaisia selontekoja heidän teoilleen esitetään. Lisäksi tutkitaan, millaisia uhkakuvia keskusteluissa tuotetaan ja minkälaisia ratkaisuja ongelmiin ehdotetaan. Lopuksi tarkastellaan vasta-argumentteja, joilla uhkakuvia kiistetään ja kyseenalaistetaan keskusteluissa.

6.1. Maahanmuuttajat seksuaalisen väkivallan tekijöinä

Analyysissämme tarkastellaan maahanmuuttajamiehiin ja heidän toimintaansa seksuaalisen väkivallan tekijöinä liitettäviä kategorisoinnin tapoja. Huomiomme kiinnittyi aluksi siihen, miten seksuaalisen väkivallan tekijöistä puhutaan, kuinka heitä nimitetään ja millaisia ominaisuuksia heihin liitetään sekä millä tavoin itse toimintaa eli maahanmuuttajamiesten tekemää seksuaalista väkivaltaa kuvataan. Diskursiivisten tutkimuksen mukaan puhetavoilla on suuri merkitys myös todellisuuteen, sillä tavat, joilla maahanmuuttajista puhutaan vaikuttavat tutkimusten mukaan paljon siihen, miten heitä kohdellaan arkisessa, jokapäiväisessä elämässä. (Goodman ym. 2017, 106.)

6.1.1. Nimitykset

Raiskauksesta epäiltyjä tai siitä syytettyjä maahanmuuttajamiehiä kuvattiin hyvin monenlaisin eri nimityksin eli heitä liitettiin eri jäsenyysskategorioihin. Maahanmuuttajamiesten nimeämisen tavat vaihtelivat selvästi eri keskustelualustoilla ja syy tähän löytyy todennäköisesti palstojen erilaisista moderointiperiaatteista. Suomi24-foorumilla, jossa moderointi oli aineistoon valikoiduista palstoista Kaksplussan ohella kevyintä, maahanmuuttajamiehiä kutsuttiin hyvin kielteisillä ja halveksivilla termeillä, kuten “roskasakki”, “haittaolio”, “afgaanimulku”, “mökkakikkeli” ja “loinen”.

“Nämä ovat elukoita, villejä elukoita, rikollisia, huijareita, TURHApaikehakijoita.“

Suomi24 / 24.11.2015

Suomi24-foorumilla hyvin tyypillisenä näyttäytyi myös maahanmuuttajamiesten vertaaminen eläimiin. Miehiä kuvattiin naisvihamielisiksi ja eläimellisiksi himojen vietävissä oleviksi sonneiksi. Aineistossamme nimitykset “elukka”, “sonni” ja “apina” esiintyivät useaan otteeseen. Tämänkaltaisen puhe voidaan määritellä rasistiseksi vihapuheeksi, jossa kyseiseen kategoriaan kuuluvilta henkilöiltä kielletään ihmisarvo vertaamalla heitä älyllisesti ja moraalisesti alempiarvoisiksi “elukoiksi”. Voidaan myös ajatella, että tällainen ihmisten ja eläinten kategorioiden vastakkainasettelu on äärimmäistä kulttuurien välistä hierarkista erontekoa. “Eläimelliset himot” liitetään moraalistatukseltaan alempiarvoisiin kulttuureihin kuuluvien “barbaarien” ominaisuudeksi.

Tällaista jopa vihapuheeksi luokiteltavaa kommentointia esiintyi lähinnä Suomi24-foorumilla, kun taas muut aineistoon valikoituneet palstat noudattivat hillitympää linjaa. Kaksplussan keskusteluissa maahanmuuttajista puhuttiin muun muassa “matuina”, “turviksina”, “tulokkaina” ja “sandaalimiehinä”. Nimitykset olivat vähemmän halveksuvia kuin Suomi24-sivustolla, vaikka moderoinnin tapa näillä kahdella keskustelupalstalla on samanlainen ja kommentteja moderoidaan keskustelijoiden ilmiantojen perusteella. HS.fi ja Turun Sanomat ovat moderoinniltaan hyvin samankaltaisia ja kaikki kommentit tarkistetaan ennen kuin niitä julkaistaan kaikkien nähtäville. Tämä on varmasti vaikuttanut myös maahanmuuttajamiehistä käytettyjen nimitysten sävyihin. “Mamu”, “toismaalainen” ja “raiskari” olivat hyvin tavallisia termejä, joilla maahanmuuttajamiehiä kutsuttiin sanomalehtiartikkeleiden kommentteissa, eikä puhtaan rasistisia nimityksiä ollut juurikaan löydettävissä kummaltakaan sivustolta.

Nimitysten väliset erot olivat siis jossain määrin huomattavia eri sivustoilla, mutta nimityksistä ja puhetavoista löytyi myös paljon yhteisiä piirteitä, joita esiintyi kaikilla foorumeilla. Lähtökohtaisesti käytettyjen termien avulla luotiin usein vastakkain asettelevaa ryhmäjakoa, ulkoryhmäkategorisaatiota “meihin” ja “muihin”. Maahanmuuttajia verrattiin niihin normeihin, jotka muodostuvat suomalaisiin liitetyistä ominaisuuksista. Keskusteluissa maahanmuuttajat kategorisoitiin lähtökohtaisesti erilaisiksi suomalaisiin verrattuna, ja heidät

myös suljettiin Suomen kansalaisista muodostuneen yhteisön ulkopuolelle. Tämä havainto konkretisoituu kommentteissa, joissa maahanmuuttajista puhuttiin “toismaalaisina”, “maahantunkeutujina” tai “sopeutumattomina” ja heitä peilattiin “kantasuomalaisiin”. Kaikkia kulttuuriin, etnisyyteen, uskontoon ja kansalaisuuteen viittaavia nimityksiä voidaan käyttää rodullistavan toiseuttamisen välineinä.

”Täältä etelästä katsottunakin paska homma saada naapuriinsa keskelle rauhallista omakotiaustusta näitä barbaarisia islamistihulluja.”

Suomi24 / 20.1.2016

Tällaista ihmisiä yhden kategorian perusteella yhteen niputtavaa kategorisaatiota kutsutaan kategoria-analyysin piirissä stereotypisoivaksi kategorisaatioksi. Tällainen kategorisaatio on sekä yksinkertaistavaa että ihmisiä yksiulotteistavaa, ja sillä saadaan ihmisen ominaisuudet näyttämään objektiivisilta, muuttumattomilta ja tilanteista riippumattomilta. Hyvin usein tällainen stereotypisoiva kategorisaatio liittyy juuri kansalaisuuksiin tai etniseen ryhmään. (Jokinen ym. 2012, 184.)

Monissa maahanmuuttajamiehiä koskevissa nimityksissä tuotiinkin esille tekijöiden kulttuuritaustaa, kansalaisuutta ja uskontokuntaa. Miehiä kutsuttiin somaleiksi tai “sompuiksi”, afgaaneiksi, arabeiksi, muslimeiksi, “musulmaaneiksi” tai “naistenalistajakulttuurin miehiksi”. Vierautta tuotettiin vedoten heidän “omituiseen” kulttuuritaustaansa sekä kuvailemalla heitä “täysin eri arvomaailman sakiksi”. Maahanmuuttajia kuvattiin ymmärtämättömiksi, ylimielisiksi, laiskoiksi, uhkaaviksi ja viettien vallassa oleviksi “machomiehiksi” ja heidän tyyppilliseksi toiminnaksi nähtiin isossa porukassa huutaminen ja töniminen sekä naisten kosketteleminen, tuijottaminen ja lopulta raiskaaminen. Maahanmuuttajiin liitettiin useita ennakkoluuloja ja heitä kohtaan tunnettiin negatiivisia tunteita, kuten pelkoa.

Huomattavaa on, että alkuperäisissä uutisissa tai aloituksissa, joihin kommentteja oli kirjoitettu, ei juuri koskaan kerrottu mahdollisesta tekijästä muuta kuin maahanmuuttajataustaisuus. Kommenttien oletukset tekijän somali- tai muslimitaustasta ovat siis hyvin pitkälti maahanmuuttajataustaisiin raiskaajiin liitettyjä stereotypioita. Pelkästään termi

“maahanmuuttajataustainen” voisi periaatteessa yhtä hyvin tarkoittaa ruotsalaista kristittyä miestä kuin Somaliasta saapunutta turvapaikanhakijaa. Samankaltaisia maahanmuuttajataustaisiin raiskaajiin liittyviä stereotypisointeja on löytynyt myös aiemmasta aiheeseen liittyvästä tutkimuksesta. Vaikka tekijöiden kansallisuudesta tai uskontokunnasta ei ollut selvyttä, leimattiin raiskaajat myös Keskisen (2011) tutkimuksessa usein muslimeiksi tai turvapaikanhakijoiksi, ja turvapaikanhakijat joutuivatkin runsaimman stigmatisoinnin kohteeksi.

Nimitysten avulla luodaan siis kategorioita, jotka toimivat toiseuttamisen välineinä. Negatiivisin ja leimaavin termein luodaan ryhmien väliseen erontekoon nojaavaa moraalijärjestystä. Tällaisessa vertailussa oman ryhmän ominaisuudet ymmärretään oikeina ja hyväksyttävänä, kun taas ulkoryhmäläisten toiminta arvotetaan alemmaksi ja huonommaksi. Eri ryhmien vertailun tuloksena on rajojen ja erojen rakentaminen, ihmisryhmien erottelu ja lopulta poikkeavuuden tuottaminen. Tällainen vertailuun perustuva kategorisaatio tuottaa ihmisten luokittelua ja voi toimia pois sulkemisen välineenä. (Jokinen ym. 2012, 186-205.) Oma sisäryhmä määrittyy sitä ylemmäksi, mitä tehokkaammin toinen kyetään määrittelemään moraalittomana ja poikkeavana.

6.1.2 Toiminnan kuvaukset

Eri kategorioihin liitettiin kategoriapiirteitä kuvaamalla maahanmuuttajien toimintaa. Raiskaukset nähtiin inhottavina, kauheina, pelottavina ja sairaina “hirmutekoina”. Usein korostettiin, että toisin kuin maahanmuuttajien lähtömaissa, Suomessa ne luokitellaan tuomittaviksi rikoksiksi. Aiemman tutkimuksen mukaan turvapaikanhakijamiesten seksuaalisuuteen liitetään julkisessa keskustelussa raakalaismaisia ja väkivaltaisia piirteitä (Scheibelhofer 2017), ja tämä näyttäytyi myös omassa aineistossamme. Kommenteissa erontekoa suomalaisiin ja maahanmuuttajiin rakennettiin siten, että maahanmuuttajien tekemä seksuaalinen väkivalta kuvattiin törkeämpänä ja toteuttamistavoiltaan raaempana kuin suomalaisten - mikäli ylipäänsä hyväksyttiin se tosiasia, että myös suomalainen mies voi syyllistyä raiskaukseen. Tällainen vertailu korostui erityisesti Tapanilan joukkoraiskaustapausta koskevissa keskusteluissa. Myös niin kutsutut “puskaraiskaukset”

nähtiin usein olevan juuri maahanmuuttajamiesten tapa toteuttaa seksuaalista väkivaltaa. Tutkimuksissa on huomattu, että raiskaustapausten uutisointien tavoissa on eroja riippuen siitä, kuuluuko tekijä valtaväestöön vai onko kyseessä ulkomaalaistaustaisten “toinen” mies, joista jälkimmäisestä julkisessa mediassa puhutaan selvästi negatiivisävytteisemmin (Davidsson 2014).

”Jotenkin luulen, että useimpien mielestä rikos on tavallista törkeämpi siksi, kun tekijät ovat ulkomaalaisia.”

HS.fi / 27.6.2015

Maahanmuuttajien toimintaa kuvattiin kaikissa keskusteluissa tahalliseksi, jolloin heidän ajateltiin myös olevan vastuussa teoistaan. Erityisesti turvapaikanhakijoiden kohdalla heidän toimintansa esitettiin ivallisessa valossa todeten, kuinka kiittämättömiä nämä Suomeen turvaa hakemaan tulleet miehet ovat syyllistyessään välittömästi rikoksiin maassa, jonne ovat itse paenneet kotimaansa konflikteja. Keskusteluissa maahanmuuttajien toimintaa kuvattiin myös yleisemmällä tasolla seksuaalisten väkivallantekojen lisäksi ja maahanmuuttajiin liitettiin monia heidän asemaansa alentavia piirteitä. Kommenteissa saattoi esiintyä sarkastisia nimityksiä, kuten “tulevaisuuden toivot” ja “kulttuurin rikastajat”, joilla pyrittiin korostamaan ajatusta maahanmuuttajien turhuudesta. Myös seksuaalisiin väkivallantekoihin viitattaessa kommentoijat korostivat sarkasmin avulla halveksuvia asenteitaan maahanmuuttajia kohtaan kuvailemalla heitä “raiskariraukoiksi” ja “hyysättäviksi raukkapoloisiksi”.

”Irakista sotaa, sekasortoa, murhaajia, kidnappauksia ja julmuuksia Suomeen paennut turvapaikanhakija kiitti saamastaan turvasta ja raiskasi naisen törkeällä tavalla Helsingissä Hesperian puistossa.”

Suomi24 / 18.2.2016

Seksuaalisesta väkivallasta puhuttiin siis poikkeuksetta negatiivisesti. Aiemmassa tutkimuksessa vieraisiin kulttuureihin liitettävä joukkoraiskaus ilmiönä ja esimerkiksi ajatukset uhrin syyllistämisestä kuvataan vastenmieliseksi ja tämän on havaittu olevan yksi toiseuttamisen keino (Worthington 2013). Aineistossamme seksuaaliseen väkivaltaan sisältyi kommentoijien määrittelyissä itse raiskaustapausten lisäksi katukuvassa näkyvä maahanmuuttajien naisiin kohdistuva häirintä ja väkivalta, kuten perään huutelu, perässä kulkeminen, seuraan tunkeminen, tuijottaminen ja aggressiivinen käytös. Kärkkäimmissä

kommenteissa raiskauksesta epäiltyjen tai siitä syytettyjen maahanmuuttajamiesten toimintaa määriteltiin suunnitelmalliseksi naisten vaanimiseksi.

“--menkääpä kaupunkien keskustoihin, ei ole kuin mokka-kikkeleitä täynnä, kännyköineen tiirailemassa milloin mitään uhria, silmät muljahdellen katsellaan iästä riippumatta naisia/tyttöjä, pankkiautomaateilla suunnitellaan panojen lisäksi ottoja...”

Suomi24 / 26.11.2015

Maahanmuuttajien tavat esitettiin usein huonommiksi suomalaisväestön toimintatapoihin verrattuna. Maahanmuuttajia kuvattiin täysin erilaisesta kulttuurista tulevana ja nämä erilaiset arvot ja kulttuuritottumukset kuvailtiin esteenä suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumiselle. Sosiaalisen järjestyksen ylläpitämiseksi maahanmuuttajien asemaa alennettiin kuvailemalla heitä laiskoiksi ja työtä tekemättömiksi, jolloin heidät nähtiin taakkana Suomen taloudelle. Maahanmuuttajien ajateltiin elävän kantasuomalaisten veronmaksajien kustannuksella. Ruotsissa tehdyn tutkimuksen tuloksissa on havaittu, että seksuaalisen väkivallan tekijöitä kuvataan julkisessa mediassa aggressiivisina, epätasa-arvoisina, vaarallisina ja sivistymättöminä ja että ulkomaalaistaustaisten miesten tekemien raiskaustapausten uutisointiin liittyy moninaisia toiseuttamisprosesseja (Davidsson 2014).

“Kolumnisti olisi voinut korostaa, että Lähi-Itä tai Afrikka on se etninen ympäristö tai kulttuuripiiri, josta näitä länsimaisia naisia halveksivia ja vihaavia yhteiskunnan elättejä tuodaan sanoisinko elinkeinonomaisesti tänne kukkoilemaan ja halveksimaan suomalaista kulttuuria.”

HS.fi / 11.3.2015

6.2. Maahanmuuttajien toimintaa selittävät tekijät

Maahanmuuttajamiehistä ja seksuaalisesta väkivallasta puhuttiin keskusteluissa siis voimakkaan negatiivissävytteisin kannanotoin, jotka kykeytyvät moraalisiin näkökulmiin tekojen oikeutuksesta tai niiden paheksuttavuudesta. Seuraavaksi tarkastelemme keskusteluista löytyneitä toiminnan selontekoja. Tavoitteena on tutkia, miten keskustelijat selittävät maahanmuuttajien tekemiä seksuaalirikoksia ja samalla asiaa selittäessään luovat asiasta sosiaalista ongelmaa. Selonteolla tarkoitetaan lausumaa, jolla selitetään omaa tai toisten hyväksytystä ja normaalista toiminnasta poikkeavaa tekoa - tässä tapauksessa maahanmuuttajamiesten tekemää seksuaalista väkivaltaa. Selontekovelvollisuus syntyy, kun moraalinen järjestys järkkyy. (Jokinen ym. 2012, 136.) Eniten keskusteluissa esiin nostettiin selontekoja, jotka liittyivät tekijän kulttuuritaustaan, suomalaisen yhteiskunnan toimintaan tai tekijään itseensä.

6.2.1. Tekijän kulttuuriin liittyvät selonteot

Selontekoja eli raiskauksista epäiltyjen tai siitä syytettyjen maahanmuuttajamiesten toimintaa selittävää puhetta löytyi verkkokeskusteluista runsaasti. Aineistossamme eniten käytetty selitys maahanmuuttajien tekemille raiskauksille oli vetoaminen maahanmuuttajien kulttuuritaustaan. Kulttuurilla viitataan ihmisten arkipäiväistä elämää jäsentäviin elementteihin. Kulttuuriin kuuluvat niin arkipäiväiset käytännöt, tavat ja toiminnot kuin myös näkymättömämmät asiat kuten asenteet, arvot ja käsitykset. Kulttuuri siis lävistää koko ihmisen elämän, jokapäiväisistä toimista laajoihin maailmankatsomusta koskeviin kysymyksiin. Kulttuurit voidaan ymmärtää joko muuttumattomiksi ja selvärajaisiksi, toisistaan selkeästi eroaviksi kokonaisuuksiksi tai vaihtoehtoisesti prosessuaalisiksi ja ajassa muuttuviksi ilmiöiksi. (Huttunen ym. 2013, 26-29.)

Tutkimuksessamme nousi selkeästi esiin fundamentalistinen kulttuurikäsitelmä, jossa kulttuurit nähdään toisistaan erillisinä kokonaisuuksina. Yksilön katsotaan syntyvän tiettyyn kulttuuriin ja sosiaalistuvan sen tapoihin ja vallitseviin asenteisiin niin, että tämä erityinen kulttuuri ohjaa tulevaisuudessa yksilön valintoja ja toimia. Maailmassa nähdään olevan monia,

yhteismitattomia ja yhteen sovittamattomia kulttuureita. Tällainen kulttuurikäsitys aiheuttaa väistämättä ajatuksen kulttuurien yhteentörmäyksistä ja keskinäisestä väärinymmärryksestä. Toisten kulttuurien jäsenet nähdään omien kulttuuriensa vankeina, kun taas omaa, länsimaista kulttuuria pystytään hallitsemaan rationaalisen ajattelun voimin. Täten kulttuurieroista puhuminen on yksi merkittävimpiä toiseuttamisen areenoita, joissa tuotetaan hierarkkisia valtasuhteita. (Huttunen ym. 2013, 26-28.)

Kulttuurilla voidaan selittää myös rikoksiin syylistymistä. Rikollisuuden kulttuuriset selitysmallit esittävät, että rikollisuus johtuu eri kulttuurien välisistä eroista normeissa ja tavoissa ja kun tällaiset kulttuuriset normistot eroavat toisistaan merkittävästi, syntyy ristiriitaa vallitsevista, hyväksytyistä normeista. Tämä ristiriita ruokkii rikollisuutta ja on tutkijoiden mukaan yksi selittäjä tiettyjen maahanmuuttajaryhmien korkeampaan rikollisuustasoon. (Lehti ym. 2014, 95.) Tällaista ajattelua oli löydettävissä runsaasti myös omasta aineistostamme.

Eniten maahanmuuttajamiesten tekemiä raiskauksia siis selitettiin kulttuurisilla selitysmalleilla. Erityisen vahvasti aineistosta nousivat esiin maahanmuuttajien kulttuuriset asenteet naisia kohtaan. Kommenteissa tuotiin esiin naisten heikkoa asemaa ja jopa arvottomuutta maahanmuuttajien edustamissa kulttuureissa. Naisten ajateltiin olevan näissä kulttuureissa väistämättä miehiä heikommassa asemassa ja naisten heikon aseman aiheutti nimenomaan patriarkaalinen kulttuurikäsitys, ei niinkään yksittäisten miesten naista alistavat ajatukset ja toimet. Maahanmuuttajamiesten Suomessa tekemä seksuaalinen väkivalta nähtiin länsimaista, tasa-arvoista yhteiskuntaa syvästi loukkaavaksi toiminnaksi.

“Olisiko isiltä peritty "ns. kulttuurinen" käsitys naisista ja naisten asemasta. Kotikasvatus ja kodin asenteet valitettavan usein, etenkin ääriuskonnoissa? Mistä nuori saa käsityksen naisen arvosta ja käytöstavoista. Kotoa. Vanhempien kuuluu tietää mitä, missä ja miten alaikäiset aikaansa vittävät. Tiedoksi että tämä ei ole länismaisessa kulttuurissa hyväksyttävää käyttäytymistä, eikä ole länismaalaisten vika jos oppi ei mene perille. Kunnoitusta kantaväestöä kohtaan tarvitaan ja pian. Naisten pitää voida kulkea turvassa mihin vuorokauden aikaan tahansa.”

HS.fi / 10.3.2015

Suomi on usein nähty tasa-arvoisuuden mallimaana ja tällaisen kansallista ylpeyttä tuottavan asian “häpäiseminen” nähtiin keskusteluissa kammottavana asiana. Nähtävillä on selkeästi kategorisaation perusjako “meihin” ja “niihin toisiin”. Meihin kuuluvat suomalaiset, suomalaisia tapoja ja asenteita kunnioittavat henkilöt, jotka arvostavat tasa-arvon eetosta ja näkevät miehen ja naisen tasa-arvoisina toimijoina yhteiskunnassa. Niihin toisiin taas kuuluvat muualta tulleet patriarkaalista kulttuuria edustavat ihmiset, jotka eivät kykene kunnioittamaan tasa-arvon peruspilareita tai ihmisarvoa ylipäättään. Sukupuolten välinen tasa-arvo on totuttu näkemään erityisesti Pohjoismaissa niin sanottuna perusarvona, jonka varaan kansallinen identiteetti on pitkälti rakennettu ja tätä perusarvoa loukkaavat näyttäytyvät “toisina”, perusarvoja loukkaavina muukalaisina. (Keskinen 2012.)

“Toki nykylapset on opetettu pelkäämään enemmän, mutta kyllä maahanmuuttokulttuuri on tuonut oikeasti lisää pelättävää. Somalit ja intialaiset eivät kunnioita naisia samalla tavalla kuin kantasuomalaiset.”

Kaksplus / 14.03.2015

“Tiivistettynä kyse on siitä, että keskuudessamme elää tiettyihin sellaisiin kulttuureihin identifioituvia henkilöitä, jotka eivät kunnioita länsimaisia tasa-arvo- ja ihmisoikeusperiaatteita, eikä heillä ole aikomustakaan noudattaa näille länsimaisille ihanteille perustuvia lakeja. Kysymys kuuluu: mitä aiomme tehdä asialle?”

HS.fi / 11.3.2015

Myös sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyvä pukeutumiskysymys nousi keskusteluissa esiin. Keskusteluissa tuotiin esille, että suomalaisessa kulttuurissa ihmiset saavat pukeutua haluamallaan tavalla, eikä esimerkiksi paljastava pukeutuminen oikeuta toiseen kajoamiseen. Muslimimaista saapuvien maahanmuuttajien puolestaan oletettiin tottuneet hyvin erilaiseen pukeutumiskulttuuriin. Naiset verhoutuvat huiveihin ja peittävät itsensä tarkasti julkisilla paikoilla. Tämänkaltaiset pukeutumiserot nähtiin yhdeksi maahanmuuttajamiesten tekemien raiskauksien syyksi. Kommenteissa todettiin, että muslimimaista tulleet miehet eivät ole tottuneet länsimaalaiseen, paljastavaan pukeutumistyyliin eivätkä tämän vuoksi kykene hillitsemään itseään länsimaissa tavallisen pukeutumisen edessä.

“--Heidän tuhatvuotisissa kulttuureissaanhan naisen keho on aina ollut vieraiden katseilta peitettyä, nilkkoja ja ranteita myöten. (Kyllä, kyllä, "modernisoitumista" toki sielläkin on tapahtumassa.) Mutta meillähän vallitsee aika äärimmäinen vastakohta: naiskeho on enemmän tai vähemmän tietoisesti juuri kaikkien katselemisen/ihastelun kohde, tyrkyllä suorastaan. Vähän yleissivistystä ja myötäeläytymistä siis, niin ymmärretään paremmin monien muslimipoikien ja heidän vanhempiensa hämmennys ja mielen sekasorto. Lisää tietoa meidän yhteiskuntamme toisenlaisista seksuaalinäkemyksistä ja -laeista he siis kaikesta päätellen tarvitsevat. Parhaiten tämä tietysti hoituisi heidän "omiensa", tänne jo sopeutuneiden avulla.”

HS.fi / 13.3.2015

Maahanmuuttajamiesten erilaisen naiskäsitteilyn ja pukeutumisristiriitojen ohella esiin tuotiin myös muita kulttuuriin liittyviä selontekoja kuten esimerkiksi uskonto. Uskonnon nähtiin kietoutuvan maahanmuuttajien naiskäsitteilyyn ja etenkin islaminusko sai kritiikkiä keskusteluissa. Islaminuskoon voidaan liittää negatiivisävytteisiä ennakkoluuloja, jolloin muslimit nähdään rationaaliseen ajatteluun kykenemättöminä, seksistisinä ja väkivaltaisina patriarkaalisena kulttuurinsa edustajina. Ilmiöstä käytetään nimitystä islamofobia, joka on yksi kulttuurisen rasismien muoto. Islamofobia toimii näin ollen toiseuttamisen välineenä, sillä rotua ja kulttuuria käytetään moraalisen järjestyksen luomisessa valkoisuusnormin aseman korostamiseksi. Eurooppalaisessa kontekstissa islamofobia ei ole kovinkaan marginaalinen ilmiö, vaan sitä on luonnehdittu esimerkiksi “sallituksi rasismiksi”. Länsimaissa ja etenkin Pohjoismaissa islamofobian ajatellaan muodostuneen ilmiöksi terrorismin myötä, mutta digiaikana julkisessa keskustelussa islamofobiset ideologiat ovat levinneet koskemaan myös muita kansallisia uhkakuvia, kuten muslimimiehiä potentiaalisina raiskaajina. (Horsti 2016, 3-4.)

Aineistostamme löytyi jonkin verran tällaisia uskontoon liittyviä kommentteja, jotka voidaan tulkita islamofobisena puheena.

“Suomessa syytetään kristinuskoa vaikka mistä, mutta kun tulee tapaus, jossa todennäköisesti syyllinen on islam, niin näyttää siltä, että asiasta ei saa edes puhua. Uskallan väittää, että teon takana on islamin uskonto, jossa naisen arvo on erilainen kuin nissä maissa, joissa on saanut vaikuttaa kristinuskoko. Suomen ja muiden demokraattisten länsimaiden arvot eivät ole tulleet mistään ateistisesta tyhjiöstä.”

HS.fi /14.3.2015

Kulttuuriin sosiaalistutaan oman perheen tapojen kautta ja kotikasvatus nähtiinkin keskusteluissa yhtenä syynä naista alistavalle asenteelle ja sitä kautta myös seksuaalirikoksille. Näissä selonteoissa syyllisiksi nimettiin maahanmuuttajien vanhemmat, jotka olivat suorastaan laiminlyöneet kasvatusvastuunsa. Kasvatuksella ja myöhemmällä käytöksellä nähtiin olevan selvä yhteys. Keskusteluissa vaadittiin myös maahanmuuttajia luopumaan omista kasvatustavoistaan ja siirtymään länsimaiseen tapaan kasvattaa lapsia. Vanhempia, etenkin äitejä, vaadittiin opettamaan lapsilleen naista kunnioittavia ajatusmalleja.

“Tällainen naiseen kohdistuva väkivalta on vastenmielistä. Silti pitää kysyä, että missä asioissa yhteiskuntamme on epäonnistunut, kun Suomessa kasvaa tällaisia raiskaavia poikajoukkoja. On ihan sama, mikä heidän etninen taustansa on, koska heidän vanhempansa ovat epäonnistuneet kasvattajina.”

HS.fi / 11.3.2015

Keskusteluissa tulivat esiin siis vaateet maahanmuuttajien omien tapojen ja perinteiden hylkäämisestä ja suomalaisten tapojen omaksumisesta. Maahanmuuttajien sopeutumista, jossa oma kulttuuri ja tavat hylätään ja otetaan tilalle uuden kotimaan tavat, kutsutaan assimilaatioksi. Uuteen kulttuuriin sopeutumista selittävän akkulturaatiomallin mukaan maahanmuuttaja voi sopeutua uuteen yhteiskuntaan neljällä eri tavalla: assimilaation, marginalisaation, separaation tai integraation keinoin. Assimilaatiossa eli sulautumisstrategiassa maahanmuuttaja siis hylkää oman kulttuurinsa ja omaksuu uuden kulttuurin tavat. Marginalisaatiossa eli syrjäytymisessä hylätään sekä entinen että tuleva kulttuuri, maahanmuuttaja ei halua säilyttää vanhoja tapojaan, mutta ei myöskään osallistua uuteen yhteiskuntaelämään. (Pehkonen 2006, 25.)

Separaatiomallissa eli eristäytymisessä maahanmuuttaja pitää kynsin ja hampain kiinni vanhasta kulttuuristaan, eikä halua omaksua uuden kulttuurin pelisääntöjä. Integraatiomallissa maahanmuuttaja on kiinnostunut uudesta kulttuuristaan, mutta haluaa myös säilyttää oman kulttuurinsa erityispiirteet. Tutkimusten mukaan juuri integraatiomallin mukainen sopeutuminen takaa parhaat edellytykset tulevaisuudelle uudessa kotimaassa. (Pehkonen 2006, 25-26.) Keskusteluissa nostettiin esiin, että maahanmuuttajien pitäisi luopua omasta kulttuuristaan ja sopeutua täysin länsimaiseen kulttuuriin. Maahanmuuttajien kulttuuri nähtiin siis lähes poikkeuksetta länsimaista kulttuuria huonompana. Keskinen (2011) tutkimus

osoittaa, että sukupuolten tasa-arvoisuuden teemaa ja naisten asemaa käytetään “vieraan” kulttuurin erilaistamiseksi suomalaisesta kulttuurista. Eronteon perustana käytetään hierarkisoivaa jakoa moderneihin ja kehittyneisiin länsimaalaisiin, jonka vastakohtana traditionaaliset ja primitiiviset maahanmuuttajat tässä nähdään (Hesse 2007).

6.2.2.Suomalaiseen yhteiskuntaan liittyvät selonteot

Keskusteluissa tuotiin esiin ajatus, jonka mukaan suomalainen yhteiskunta on osasyllinen maahanmuuttajien tekemiin rikoksiin. Esiin nostettiin muun muassa maahanmuuttajien väärin mitoitettua maahan päästämistä ja kotouttamisohjelmissa epäonnistumista. Jos yhteiskunta ja poliittiset päättäjät olisivat toimineet eri tavoin, ei tällaisessa, keskustelijoiden mukaan kestävässä tilanteessa oltaisi. Vastuu teoista ei ole yksin tekijällä, vaan yhteiskunta nähdään myös syylliseksi. Selonteot kytketään laajempiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja selontekojen rakennusvälineiksi otetaan yhteiskunnallisiin rakenteisiin liittyviä kategorisaatioita, kuten esimerkiksi tässä tapauksessa maahanmuuttopolitiikka. Tällaista selittämisen tapoja on kutsuttu strukturalistis-funktionaaliseksi selonteoksi. (Jokinen ym. 2012, 148.)

Syitä raiskauksiin haettiin siis huonosti organisoidusta maahanmuuttopolitiikasta. Suomen korkeimmat virkamiehet, etenkin pääministeri Juha Sipilä, saivat keskusteluissa osakseen paljon kritiikkiä väärin mitoitetusta turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta. Poliitikkoja syytettiin, uhkailtiin ja haukuttiin ja heitä esitettiin jopa syyllisiksi raiskaustapauksiin. Erityisen paljon kritiikkiä annettiin Kempeleen raiskaustapausta koskevissa keskusteluissa. Huhujen mukaan raiskattu tyttö oli sukua pääministeri Sipilälle ja useissa kirjoituksissa Sipilä nähtiin koko homman “pahiksena”. Rajuimmassa syytöksissä jopa iloittiin siitä, että maahanmuuttajan tekemä raiskaus “osui Sipilän omalle kohdalle.” Keskusteluissa todettiin, että “käsistä riistäytynyt maahanmuutto” on siis poliittisten päättäjien syy ja kaikkien kansalaisten vastuulla on puuttua asiaan seuraavissa vaaleissa.

“Tyttöparka. Hän on poliitikkojen ahneuden, itsekkyyden, vihan ja pahuuden uhri. Toivottavasti saa joskus elämän ilosta kiinni. Sipilältä leikattava "vehkeet valtiolle" koska hän on vastuussaolevista pääsyllinen.”

Suomi24 / 25.11.2015

Suomen maahanmuuttopolitiikan harjoittamista verrattiin myös muihin maihin. Ruotsin maahanmuuttopolitiikka sai toistuvasti moitteita ja Suomen tilanteen pelättiin eskaloituvan yhtä pahaksi kuin Ruotsissa, jossa maahanmuutto on etenkin suurimmissa kaupungeissa aiheuttanut monia ongelmia kuten vakavaa jengirikollisuutta ja eri alueiden välistä segregatiota. Useissa kommentteissa tuotiin esille, että Suomi on ajautumassa samanlaiseen tilanteeseen kuin Ruotsi, jos maahanmuuttoa ei saada hillittyä. Sen sijaan Kanadan valikoivaa ja työperäistä maahanmuuttoa painottavaa politiikkaa ihannoitiin.

Yhteiskuntaan liittyväksi maahanmuuttajien seksuaalista väkivaltaan selittäväksi tekijäksi nimettiin keskusteluissa myös kotouttamisen epäonnistuminen. Suomen kotouttamisohjelmassa painotetaan laaja-alaisesti sosiaalista integroitumista uuteen yhteiskuntaan. Erityisiä painopisteitä ovat kielen oppiminen, työllisyyden tukeminen, alueellisen erilaistumisen ehkäiseminen ja perheiden tukitoimet. (Lehti ym. 2014, 248.) Keskusteluissa tuotiin esiin, että suomalainen yhteiskunta on epäonnistunut maahanmuuttajien kotouttamisessa monin tavoin. Kotouttamista nimitettiin muun muassa “totaaliseksi epäonnistumiseksi”. Useissa kommentteissa todettiin, ettei kotouttaminen tule ikinä onnistumaan, kun Suomeen otetaan ihmisiä niin erilaisista oloista, mihin Suomessa on totuttu.

Kotouttamisen ja uuteen yhteiskuntaan integroitumisen on nähty aiemmissa tutkimuksissa olevan yksi tärkeä maahanmuuttajien rikollisuutta ehkäisevä tekijä. Työelämäintegraation lisäksi kotouttamiseen liittyy vahvasti myös uuden maan normien ja tapojen opettaminen maan uusille asukkaille. Keskusteluissa tuotiin esiin, että maahanmuuttajille pitäisi entistä paremmin opettaa suomalaisia tapoja, normeja ja lakeja. Yksi syy maahanmuuttajien tekemiin seksuaalirikoksiin keskusteluiden mukaan oli tietämättömyys suomalaisista tavoista ja suomalaisella yhteiskunnalla on kotouttamisen yhteydessä velvollisuus opettaa maahanmuuttajia. Aiempi tutkimus on löytänyt viitteitä, jonka mukaan etenkin nuorten

maahanmuuttajien kohdalla tiedon puute uuden yhteiskunnan normeista on vaikeuttanut integroitumista yhteiskuntaan. (Honkatukia & Suurpää 2008, 162.)

6.2.3. Tekijään itseensä liittyvät selonteot

Tekijöiden kulttuuritausta ja yhteiskunta eivät olleet ainoita selontekomalleja, joita keskusteluissa tuotettiin. Kolmas keskeinen ajatus oli, että maahanmuuttajien syyllistyminen raiskauksiin ei ole yhteiskunnasta tai tekijän kulttuuritaustasta johtuvaa, vaan syyt rikollisiin tekoihin löytyvät pelkästään tekijästä itsestään. Tällaisia selontekoja voidaan nimittää syyttäväksi selonteoksi, joissa tuomittava toiminta nähdään olevan puhtaasti tekijän vastuulla ja hänen syytään. (Jokinen ym. 2012, 137.)

Jokaisen ihmisen todettiin siis itse olevan vastuussa omista teoistaan ja raiskaukseen tai seksuaaliseen häirintään syyllistyminen nähtiin tekijän omaksi valinnaksi, josta ei voida syyttää muita kuin tekijää itseään. Tekoa ei haluttu selittää huonoilla kotioloilla, vaikealla lapsuudella tai työttömyydellä vaan syyn nähtiin olevan pelkästään ”tekijän korvien välissä”. Keskusteluissa tuotiin esiin, että monet muutkin ovat kokeneet elämässään hankalia ja raskaita asioita ja voivat silti elää rikoksiin syyllistymättä. Tekijä nähtiin siis tyhmänä ja impulsiivisena halujensa orjana. Maahanmuuttajiin itseensä kohdistuvina selontekoina mainittiin myös muun muassa raiskaajan seksuaalipsykologinen häiriö ja häiriöt tunne-elämässä. Tällaista selittämistä kutsutaan yksilöllis-psykkiseksi selonteoksi, jolloin selontekojen rakennuspalikat nojaavat psykologiseen kategorisaatioon. (Jokinen ym. 2012. 148-149.)

”Tulee tänne tekemään sitä pahaa, väkivaltaa, mitä karkuun on kotimaastaan lähtenyt. Mitä on tuollaisella korvienvälissä? Ilmeisesti ei kovinkaan paljon, ehkäpä ei mitään - tyhjiö.”

Suomi24 / 28.11.2015

”Syrjäytyminen tai muut kurjat elinolot eivät tee raiskaajaa, kyseessä on yksittäisen henkilön seksuaalipsykologinen häiriö. Kyllä maailmalla elää ihmisiä niin paljon kurjemmissa oloissa kuin pohjoismaissa yksikään syrjäytynyt, eivät kuitenkaan enemmistöltään ole raiskaajia.”

HS.fi / 14.3.2015

6.3. Uhkakuvat ja ongelmapuhe

“Mamujen tekemät raiskaukset ovat törkeämpiä ja raaempia kuin kantaväestön tekemät, ulkomaalaisen voi lisäksi karkottaa ja suomalaista ei. Maahanmuuttajien suomeen ottamisessa ei ole mitään positiivista, pelkkää negatiivista.”

Kaksplus / 14.03.2015

Olemme analysoineet sitä, miten verkkokeskusteluissa maahanmuuttajista ja seksuaalisesta väkivallasta puhutaan ja minkälaisia selontekoja tapahtumille esitetään. Seuraavaksi käsittelemme tarkemmin sitä, mitä seurauksia toiminnalla nähdään olevan. Tarkastelemme, millaisin puheen keinoin käsiteltävästä ilmiöstä luodaan sosiaalista ongelmaa ja mitä uhkakuvia tähän liittyy. Sosiaali- ja ihmistieteissä ongelmien tutkimisella on pitkät perinteet. Ongelmaksi määritelty tilanne syntyy, kun rutiineista ja moraalista järjestyksestä irrottaudutaan ja korvataan tuttu toiminta jollakin poikkeavalla. Tällainen irrottautuminen ja poikkeavuus saa aikaan odottamattomuuden tunnetta ja ei-toivottuja asioita, jotka määritellään helposti ongelmiksi. Toisin sanoen ongelma on ihmisten toiminnassaan tuottama ja tunnistettava asia, joka poikkeaa totutusta ja hyväksytystä toiminnasta. Ongelma voidaan liittää itseän tai muihin, omiin tai toisten tekoihin. On huomattava, että ongelmien rakentuminen on aina ihmisten aikaansaannos, jota tuottavat kaikki ne, jotka toteuttavat, kuvaavat ja selittävät ongelmalliseksi katsottua toimintaa. Ongelmat eivät siis synny tyhjiössä, vaan ne tuotetaan yhteistoiminnallisesti esimerkiksi kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa tai julkisuudessa käydyissä keskusteluissa. (Jokinen ym. 2012, 131-144.)

Arkipäiväinen elämä nähdään usein itsestänselvyytenä eli pidämme arjessa toistuvia tapoja ja rutiineita normaaleina ja tällainen normaalius tuottaa elämäämme moraalista järjestystä. Moraalinen järjestys sisältää kulttuurista tietoa siitä, miten erilaisissa tilanteissa toimitaan ja käyttäydytään. Moraalinen järjestys tulee eritoten ilmi tilanteissa, joissa rutiinit eivät toistukaan ennakoitusti. (Jokinen ym. 2012, 132-133.) Tällaisissa tilanteissa, kun moraalinen järjestys järkkyy, voi syntyä moraalinen paniikki. Kuten jo aiemmin kerrottua, moraalinen paniikki tarkoittaa yksinkertaistettuna jonkin ilmiön tai ihmisryhmän näkemistä erityisen uhkaavana yhteiskunnallisen tasapainon kannalta katsottuna. (Cohen 1972, 9.) Tässä tutkimuksessa

moraalista paniikkia aiheuttivat sekä maahanmuuttajien tekemät seksuaalirikokset, että maahanmuutto yleisempänäkin ilmiönä. Moraalisen paniikin ulottuvuuksista erityisesti esiin nousivat suhteellisuus ja siirrettävyys. Tuomme moraalisen paniikin näkökulmia laajemmin esiin tulosten esittelyn edetessä.

6.3.1 Maahanmuuttajat seksuaalisen väkivallan tekijöinä

Maahanmuuttajamiehistä luotiin yleisellä tasolla uhkakuvaa seksuaalisen väkivallan tekijöinä. Ongelmaa käsiteltiin yksittäisen maahanmuuttajan kertaluontoisena tekona, mutta useimmissa keskusteluissa ilmiöön liitettiin monenlaista paisuttelua ja uhkapuhetta. Raiskauksien tekijöiden epäiltiin toistavan rikoksensa - joko siten että näin oli käynyt jo aiemmin, tai sitten heidän epäiltiin syyllistyvän raiskauksiin uudestaan tulevaisuudessa. Yleinen tapa muodostaa ilmiöstä uhkakuvaa oli yleistää yhden maahanmuuttajan toimintatapa koskemaan kaikkia etnisiin vähemmistöihin kuuluvia miehiä. Näin ollen rakentui uhkakuva maahanmuuttajista todennäköisinä seksuaalisen väkivallan tekijöinä. Kansainvälisessä tutkimuksessa on kuvattu, kuinka mediassa yksittäisistä ulkomaalaistaustaisten henkilöiden tekemistä joukkoraiskauksista luodaan vailla totuus pohjaa moraalisen paniikin tavoin laajaa ilmiötä etnisestä rikollisuudesta, jolloin yleistetysti kaikki tiettyjen leimattujen ryhmien edustajat nähdään todennäköisinä raiskaajina (Burger 2009). Aineistomme keskusteluissa maalattiin Suomelle synkkiä tulevaisuuden näkymiä todeten muun muassa, että jatkossa tapahtuviin päivittäisiin raikaustapauksiin tullaan turtumaan.

”Nämä tapaukset eivät ainakaan tule vähenemään, se on varma.”
HS.fi / 14.3.2015

Perusteina tämän kaltaisille väitteille nousi useassa keskustelussa Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu, jonka mukaan vuosina 2010-2011 raikausr rikoksissa korkein rikollisuustaso oli Afrikassa ja Lähi-idässä syntyneillä miehillä, 17-kertainen syntyperäisiin suomalaisiin nähden. Tutkimuksessa korostettiin kuitenkin vahvasti, että kaikissa tutkituissa ryhmissä suuri enemmistö ei syyllistynyt rikoksiin, eikä tutkimusraportin perusteella voida väittää jotakin tiettyä ryhmää olemuksellisesti rikolliseksi. Tutkimuksessa oli myös jonkin verran rajoitteita, kuten se, että siinä pystyttiin kartoittamaan vain ilmirikollisuutta

piilorikollisuuden jäädessä tutkimuksen ulkopuolelle. (Lehti ym. 2014.) Näistä tutkimuksessa esiin nostetuista rajoituksista huolimatta tutkimustuloksia siteerattiin keskusteluissa hyvin yksioikoisesti tukemaan omia, negatiivisia oletuksia maahanmuuttajiin liittyen, eikä mahdollisia tulosten vääristymiä otettu huomioon. Samankaltaisia huomioita on tehnyt Seikkula (2015) tutkiessaan rasismien kohteeksi joutuneiden blogitekstejä. Tutkimustulosten mukaisesti julkisessa keskustelussa rikostilastoja lainataan tarkoitushakuisesti ja vasta-argumenteissa korostuvat täsmällisempi tilastojen tulkinta sekä myös kantasuomalaisten tekemän seksuaalisen väkivallan huomioiminen niissä. (Seikkula 2015, 26.)

Todellisen uhan suuruutta paisuteltiin myös argumenteilla, jotka liittyivät rikosilmoituksiin. Maahanmuuttajamiesten raiskaustilastojen ajateltiin olevan vielä todellisuutta suurempia, sillä ulkomaalaistaustaisten naisten ei uskottu raportoivan lähipiirissä tapahtuneista seksuaalirikoksista juuri lainkaan poliisille. Tällainen monenlainen tilanteen paisuttelu on hyvin tavallista moraalisisessä paniikissa ja yhteiskunnan tilaa vaarantava tekijä nähdään huomattavasti suuremmaksi kuin se todellisuudessa onkaan. (Goode & Ben-Yehuda 2009, 37.)

“Toivoisin, että tämä olisi vain yksittäistapaus ja ihmisten käsitys seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta olisi nuorilla itsestään selvää. Uskon kuitenkin valitettavasti, että kyseinen raiskaustapaus oli vain jäävuoren huippu. Ei varmasti ole ainoa poikaporukka, jossa kyseistä tyttöjen ja naisten halveeraavaa asennemaailmaa esiintyy. Joukkoraiskaus on sen äärimmäinen ilmentymä, mutta kyllä usein poikaporukoiden kielenkäyttö tytöistä jo kertoo halveeraamisesta. Netti on pullollaan kyseistä ajatusmaailmaa ja halutessa sieltä kyllä löytää pontta ja kiihoketta asenteilleen.”

HS.fi / 14.3.2015

Ongelmalliseksi kuvattiin tiettyjen maahanmuuttajaryhmien yliedustus raiskaustilastoissa, mutta eroa suomalaisten ja ulkomaalaisten miesten välille luotiin myös seksuaalirikoksiin liittyvistä toimintatavoista ja taustoista puhuttaessa. Samoin Britannian julkisessa keskustelussa maahanmuuttajamiesten tekemästä seksuaalisesta väkivallasta on tutkimusten mukaan puhuttu erityisenä ja tietynlaisia piirteitä sisältävänä toimintamallina (Cockbain 2013). Kuten jo aiemmin mainitsimme, osa kommentista esitti, että kantasuomalaisten tekemät raiskaukset eivät ole ongelmana lainkaan yhtä vakava asia, kuin maahanmuuttajien tekemät rikokset. Erityisen ongelmallisena nähtiin maahanmuuttajien tapa valikoida uhreiksi alaikäisiä, tuntemattomia suomalaistyttöjä ja toteuttaa toimintansa suunnitelmallisesti kirkaassa

päivänvalossa, selvänä ja fyysistä ylivoimaa käyttämällä. Sen sijaan suomalaismiesten tekemiä seksuaalirikoksia vähäteltiin ja seliteltiin kuvailemalla tyypillinen raiskaustilanne, jossa kaksi ennestään tuttua aikuista ovat päihteiden vaikutuksen alaisina ja mies vain “menee liian pitkälle”.

“Täytyy muistaa, että tässä ei ole kyse mistään lapasesta karanneista kotibileistä tai huumeporukan sisäisestä hörhöilystä vaan selvin päin suunnitellusta, yhdessä hyväksytystä ja tehdystä joukkoraiskauksesta arkipäivänä, alkuillasta ja avoimella julkisella paikalla. Miten sairaan joukon henkisen ilmapiirin täytyy olla että näin tehdään”

HS.fi / 16.3.2015

Turvapaikanhakijoiden nähtiin olevan suomalaismiehiin nähden lähtökohtaisesti hyvin erilaisessa asemassa seksuaalisen väkivallan tuomittavuudesta puhuttaessa. Toisen maan kansalaisina heidän toimijuutensa nähtiin alisteiseksi. Kommentoijien mukaan maahanmuuttajilla ei ensinnäkään ole määrittelyvaltaa suomalaista kulttuuria ja lainsäädäntöä kohtaan, joten nimenomaan heidän tulisi olla lainkuuliaisia. Myös turvapaikkaprosessin ollessa kesken Suomen kansalaisilla nähtiin olevan oikeus vaatia turvapaikanhakijoilta moitteetonta käyttäytymistä. Lisäksi vastuunkantamisen suhteen luotiin eroa kantasuomalaisten ja ulkomaalaisten välille. Suomalaismiehen tekemästä seksuaalirikoksesta ajateltiin voitavan kantaa jaettu yhteiskunnallinen vastuu. Sen sijaan ulkomaalaistaustaisen miehen teoista ei haluttu ottaa vastuuta suomalaisen yhteisön kesken, vaan ongelmat haluttiin ulkoistaa maahanmuuttajien lähtömaiden hoidettavaksi.

6.3.2 Monikulttuurisuus ja maahanmuutto yhteiskunnallisena ongelmana

Kun ongelmia rakennetaan ja tuotetaan yhteistoiminnallisesti pitemmissä vuorovaikutusketjuissa, kuten keskustelupalstoilla käytävissä keskusteluissa, syntyy pitkiä ketjuja, jotka muodostuvat useista puheenvuoroista ja selonteoista, joilla normaalista poikkeavaa asiaa yritetään ymmärtää ja selittää. Tällöin on mahdollista, että keskustelu kääntyy siihen, onko käsiteltävä asia sittenkään odotuksenvastainen. Huomio siirtyy alunperin käsitellystä ongelmasta taustalla olevaan vielä suurempaan ongelmaan. (Jokinen ym. 2012, 144.) Tällaista siirtymistä oli nähtävissä myös omassa aineistossamme. Pääasiallisiksi ongelmaksi eivät lopulta määrittyneetkään raiskaukset ja naisiin kohdistuva seksuaalinen

väkivalta, vaan maahanmuutto ja monikulttuurisuus. Maahanmuuttajamiesten tekemä seksuaalinen väkivalta hahmottui siis lopulta ongelmapuheessa marginaaliseen osuuteen ja laajemmaksi ongelmaksi ymmärrettiin monikulttuurisuus ja maahanmuutto ylipäänsä. Myös Keskinen (2011) on kuvannut keskustelun etenemistä ulkomaalaisiin liitettävästä uhasta paikalliselta tasolta kansalliselle ja monikansalliselle tasolle.

Maahanmuuttajien Suomeen mukanaan tuomaa uhkaa kuvailtiin monin eri tavoin. Yhtä maahanmuuttajuuteen liitettävää ongelmaa voidaan kuvailla kulttuurien yhteentörmäyksen käsitteellä. Maahanmuuttajien suomalaisuudesta poikkeava kulttuuri kuvailtiin useissa keskusteluissa ongelmallisena, samalla tavalla kuin selontekoja sisältävissä kommentteissa. Erilaisten kulttuuristen käsitysten avulla pyritään erottautumaan toisista ryhmistä monikulttuurisessa yhteiskunnassa (Keskinen & Vuori 2012, 17). Aiemmissä tutkimuksissa on todettu, että turvallisuus tulee osaksi keskustelua määriteltäessä ulkoryhmäläiset ”toiset” uhkana vallitsevan yhteiskunnan identiteetille. Tehokkaimmaksi tavaksi suojella yhteiskuntaa nähdään etäisyyden säilyttäminen sisä- ja ulkoryhmäläisten kesken. Uhka kansakunnan identiteettiä kohtaan yhteiskunnallisella tasolla ilmenee käsityksinä, joiden mukaan maahanmuuttajat heikentävät paikallista kulttuuria. Maahanmuuttajat voidaan nähdä uhkana sisäryhmään kuuluvien kansalaisten elämäntavoille ja sille historialliselle kehitykselle, mikä on mahdollistanut nykyisenkaltaisen elämäntyylin. (Innes 2010.)

Aineistossamme vieraan kulttuurin, erityisesti muslimikulttuurin ”takapajuiset” elämäntavat ja maailmankäsitys nähtiin uhkaavana ja sitä kuvailtiin muun muassa ”totalitäärisiksi islamismiksi”, jossa naisten asema ei ole tasavertainen miehiin nähden. Maahanmuuttajien edustamaa kulttuuria kuvattiin väkivaltaiseksi, jossa ei tunnusteta naisten alkeellistakaan ihmisarvoa ja erot esimerkiksi tutustumiskulttuurissa ovat suuria. Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin peruseriaatteisiin taas sisältyy vahvasti ajatus kansakunnan etnisestä homogeenisuudesta ja sukupuolten tasa-arvosta, mitkä tuovat omat aspektinsa monikulttuurisuuskeskusteluun (Keskinen & Vuori 2012, 27). Maahanmuuttajien lisääntymisen myötä uhkakuvaksi muodostui siis suomalaisen asenneilmapiirin muuttuminen naisalisteiseen suuntaan. Suomessa naisilla on edistyksellinen asema tasa-arvon suhteen ja nyt maahanmuuttajien myötä tässä asiassa pelättiin kohdattavan taantumaa suomalaisen yhteiskunnan saavutetussa asemassa.

Kulttuurien totaalisen erilaisuuden nähtiin aiheuttavan kulttuurien yhteentörmäämisen. Kulttuurierot kuvailtiin niin valtaviksi, että kotouttamisyrittystenkin myötä näitä ulkomaalaisia patriarkaaleja ja ahdasmielisiä kulttuurikäsitteitä ei voida muokata pohjoismaisiin pehmeisiin arvoihin nähden yhteensopiviksi. Maahanmuuttajilla nähtiin olevan todellisia sopeutumisongelmia ja ylipäänsä kotouttamisen epäonnistuminen nähtiin todennäköisempänä vaihtoehtona kuin siinä onnistuminen. Monikulttuurisuutta ei nähty rikkautena, vaan maahanmuuttajien mukanaan tuomien erilaisten kulttuurien säilyttäminen ja yhteensovittaminen suomalaiseen kulttuuriperinteeseen nähtiin ongelmana. Aiemman tutkimuksen mukaan toiseuttamisprosessissa islaminusko nähdään totalitaarisuutensa takia vaarallisena ja monikulttuurisuus kuvataan yhteen sopimattomana länsimaiseen yhteiskuntaan ja sen arvoihin nähden (Sakkit & Petterson 2015).

Tällä tavoin myös aineistossamme kulttuurien välille tehtiin eroa ja ne asetettiin keskenään eriarvoiseen asemaan. Suomalainen kulttuuri nähtiin hierarkisesti parempana ja tämän näkemyksen mukaisesti maahanmuuttajien tulisi luopua oman kulttuurinsa arvoista ja omaksua suomalaiset tavat ja tottumukset. Tämä nähtiin edellytyksenä suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumiselle. Monikulttuurisuutta voidaan käsitellä monen eri aspektin kautta. Hallinnallisessa monikulttuurisuudessa yhteiskunnan ajatellaan rakentuvan asemaltaan hierarkisesti eri asemassa olevista kulttuurisista ryhmistä, joita hallinnoidaan keskusasemassa olevien etujen mukaisesti yhteiskuntarauhan säilyttämiseksi. (Horsti 2005, 187.)

Maahanmuuttajien mukanaan tuomien ongelmien pelättiin lopulta aiheuttavan kärjistynyttä vastakkainasettelua ja yhteenottoja suomalaisväestön ja ulkomaalaisväestön välillä. Maahanmuuttajien toiminnan ja tuomioiden epäoikeudenmukaisuuden ja epäonnistuneen maahanmuuttopolitiikan johdosta rasismien ja molemminpuolisten viharikosten epäiltiin kasvavan. Maahanmuuttajien seksuaalisten väkivallantehtävien kohdistuessa tekijän edustamaan vähemmistöryhmään kuulumattomaan kantasuomalaiseen naiseen tulkittiin toiminta joidenkin kommentoijien taholta rasisisiksi viharikoksiksi, jolloin tekojen nähtiin olevan suoranaista hyökkäystä suomalaisuutta vastaan. Tämän taas uskottiin aiheuttavan ulkomaalaisvihaa suomalaisten keskuudessa. Luoduissa uhkakuvissa suomalaisväestön ja ulkomaalaisväestön

keskinäisten välien eskaloituminen voi pahimmillaan johtaa väkivaltaisuuksien lisääntymiseen ja kostokierteeseen. Tämä on sinällään ikävä kehä, sillä kokemukset rasismista saattavat heikentää erityisesti etnisiin vähemmistöihin kuuluvien nuorten miesten halua noudattaa yhteiskunnallisia normeja, mikä näkyy esimerkiksi rikostilastoissa (Keskinen & Vuori 2012, 17).

Maahanmuuttajien seksuaaliseen väkivaltaan liittyvää turvallisuushukkaa luotaessa maahanmuuttoon liitettiin myös muita ilmiön ongelmallisuutta korostavia seikkoja. Useissa keskusteluissa maahanmuutosta päädyttiinkin tuottamaan laajempaa sosiaalista ongelmaa. Erityisesti joukkoraiskaustapausta koskevassa keskustelussa korostettiin sitä, että kyseessä ei ole marginaalisyksilön tekemä rikos, vaan yhteiskunnallinen ilmiö. Ulkomaalaisten tekemät seksuaalirikokset nähtiin erityisesti yhteiskunnallisena ongelmana, sillä yhteiskunnan ajateltiin mahdollistaneen nämä rikokset salliessaan maahanmuuttajien oleskelun Suomessa. Suomalaisen sivistisyhteiskunnan nähtiin kärsivän holtittomasta maahanmuutosta. Myös aiemmissa tutkimuksissa tehtyjen havaintojen mukaan maahanmuutto on nähty uhkana kansakunnan yhtenäisyydelle ja suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuudelle. Etnisiltä vähemmistöiltä vaaditaan suomalaisten tapojen omaksumista ja rassististen ideologioiden levitessä erityisesti muslimit nähdään uhkana suomalaisen kulttuurisen perinnön säilymisen ja yhteisön turvallisuuden kannalta. (Keskinen & Vuori 2012, 20.)

“-- Voidaan kysyä, minkä on se hinta, jonka olemme valmiit maksamaan, kun uhraamme hyvinvointiyhteiskunnan, lintukodon turvallisuuden ja kansan yhtenäisyyden liberaalien utopistisen yhteiskuntakokeilun alttarilla.”

HS.fi / 30.11.2015

Maahanmuuttoon liittyvistä ongelmista syytettiin usein harjoitettua politiikkaa ja yksittäisiä poliitikkoja (pääministeri Juha Sipilä, valtiovarainministeri Alexander Stubb, ulkoministeri Timo Soini, sisäministeri Petteri Orpo). Suomen hallituksen nähtiin sortuneen virhearviointeihin ja sen maahanmuuttopoliittisia intressejä epäiltiin toteamalla, että tärkeintä olisi vain antaa Suomesta suvaitsevainen ja kaiken salliva kuva muulle maailmalle. Toisaalta epäiltiin myös sitä, että maahanmuuttajia oltaisiin otettu Suomeen bisnesmielessä, jatkuvan palvelujen ja tuotannon kasvun takaamiseksi. Monikulttuurisuus nousee aina aika ajoin

kritiikin kohteeksi, ja niin Suomessa kuin monissa muissakin Euroopan maissa maahanmuuttovastaiset puolueet ovat saaneet aiempaa suurempaa kannatusta (Keskinen & Vuori 2012, 20). Kaiken kaikkiaan keskusteluissa arvioitiin, että koko Suomen kansa olisi tämänhetkistä maahanmuuttopolitiikkaa vastaan. Poliitikan kentältä ainoastaan Perussuomalaisten puolue nostettiin jalustalle kansakunnan oikeiden arvojen esiintuojana.

Kärjistyneimmissä maahanmuuttokriittisissä kommentteissa oltiin huolissaan “täysin kestämatöntä kehitystä” harjoittavasta ääriliberaalista politiikasta, joka sallisi rajoittamattoman humanitaarisen maahanmuuttoryntäyksen Suomeen. Tilannetta verrattiin Ruotsiin, missä harjoitetun maahanmuuttopolitiikan seurauksena ongelmat ovat lisääntyneet.

“Muistaako joku Tukholman muutaman vuoden takaisen itsemurhapommittajan? Kyseinen "syryäytynyt" äijä oli koulutettu ruotsalaisten veronmaksajien rahoilla lääkäriksi. Suomalaisia syytetään rasistisiksi. Todettakoon vastapainona, että olen 36v mies ja välttelen asemattomia aggressiivisten ja ylimielisten maahanmuuttajien takia. Ruotsi on jo menetetty, meillä sama synkkä suunta.”

HS.fi / 14.3.2015

Maahanmuuttopolitiikkaan liittyvä ongelmapuhe kumuloitui kahteen päätteeseen. Ensimmäinen maahanmuuttajien määrällinen lisääntyminen Suomessa nähtiin ongelmana. Vastakkainasettelun avulla luotiin kuvaa siitä, kuinka suomalainen väestörakenne tulee muuttumaan, kun kantasuomalaisten osuus pienenee. Liioittelevissa uhkakuvissa maahanmuuttajien osuus Suomessa tulisi kasvamaan niin suureksi, että kantasuomalaisista tulisi vähemmistöryhmä. Uhkakuvaa luotiin ennakkoluuloilla islaminuskosten tarkoitusperäisestä ideologiasta valloittaa ja täyttää maailma islamistikansoilla. Maahanmuuttajien suuren syntyvyyden myötä syntyi uhkakuva siitä, kuinka suomalainen kulttuuri ajan kuluessa tuhoutuu Suomen muuttuessa muslimivaltioksi.

Maahanmuuttajien lisääntymisen ja kotouttamisen epäonnistumisen seurauksena nähtiin suomalaisen yhteiskunnan rappio. Maahanmuuttajien myötä “kaikki järkevät ihmiset” kaikkoon Suomesta, mikä aiheuttaa synkkää tulevaisuudenkuvaa slummiutuvasta, köyhästä kehitysmaasta. Maahanmuuttajien määrällisen lisääntymisen lisäksi huolissaan oltiin

spesifimmin siitä, millaisia maahanmuuttajia Suomi on vastaanottanut. Tähän keskusteluun kytkeytyi rodullistamiskysymysten kautta eri maahanmuuttajaryhmät ja niihin liittyvä eriarvoinen suhtautuminen, sukupuolen tematiikka sekä kansantaloudelliset kysymykset.

Yleistäminen ja kategorisointi oli tavanomaista keskusteluissa siten, että yksittäisen henkilön tekojen ajateltiin kuvaavan koko maahanmuuttajien ryhmän toimintaa. Tästä huolimatta maahanmuuttajista koostuvan “pääryhmän” sisällä nähtiin myös olevan pienempiä eri kansalaisuuksista koostuvia ryhmiä. Eri kansalaisuusryhmiin suhtautuminen vaihtelikin joidenkin keskustelujen edetessä. Puhuttiin “eräiden ulkomaalaisryhmien tekemistä raiskausaalloista”. Keskusteluissa puhuttiin muun muassa arabeista, somaleista, irakilaisista ja intialaisista. Muslimimaat, Pohjois-Afrikka ja Lähi-Itä mainittiin usein kaikkein negatiivisimmassa valossa ja näistä maista tulleiden pakolaisaaltojen kuvattiin saaneen koko Euroopan varuilleen. Vaikka ulkomaalaistaustaisiin ihmisiin suhtaudutaan varauksellisesti ylipäänsä, osoittaa kansainvälinen tutkimus myös sen, että eri maahanmuuttajaryhmiin todella liitetään erilaisia uhkakuvia. Esimerkiksi Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että kulttuuriset ja turvallisuusuhka koettiin muslimeihin liittyvänä kun taas rikollisuus ja taloudelliset huolet liitettiin Itä-Euroopasta tulleisiin maahanmuuttajiin. (Hellwig & Sinno 2017.)

“Kun lyhyen ajan sisällä uutisoidaan vastaavankaltaisia ikäviä tapahtumia (en viitsi linkittää), maahan tulee 30 000 turvapaikanhakijaa lähes kokonaan muslimimaista ja SUPO nostaa terroriuhan riskiä samanaikaisesti, niin onhan syytettä tulelle kokoontunut. Vain kipinä tarvittiin.

Muutoinkin on ihmiset vähintäinkin ymmällään Lähi-Idän, Pariisin, Brysselin ja naapurimaa Ruotsin sekavasta tilanteesta. Koko Eurooppahan on varpaillaan!”

HS.fi / 26.11.2015

Vaikka keskusteluissa usein maahanmuuttajaryhmistä puhuttiin homogeenisinä ryhminä, nähtiin eri yksilöiden kesken myös eroavaisuuksia. Tämä näkyi erityisesti kommentteissa, jotka kritisoivat maahanmuuttopolitiikkaa ja sitä, että Suomeen on valittu “vääränlaisia” maahanmuuttajia, mikä tarkoitti usein turvapaikanhakijoita. Ongelmana nähtiin se, ettei näiden ihmisten taustoista tai motiiveista todella juuri tiedetty mitään sekä se, että turvapaikanhakijat ovat useimmiten nuoria miehiä. Tämä nähtiin ongelmaksi ensinnäkin siten, että

vähempiosaisille lapsille, vanhuksille ja vammaisille olisi haluttu tarjota mieluummin turvapaikka. Joidenkin kommentoijien mukaan raiskausriskin kasvaminen johtuu juuri siitä, että maahanmuuttajat ovat suurilta osin tilastollisesti enemmän rikoksia tekeviä nuoria miehiä. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittakin, että julkisessa keskustelussa esimerkiksi Lähi-Idästä kotoisin olevia turvapaikanhakijoita kuvataan väkivaltaisten maskuliinisuuden valossa (Worthington 2013).

Sukupuolittunut pakolaistilanne kytkeytyi siis tiiviisti maahanmuuttoon liittyvään ongelmapuheeseen. Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista suurin osa on miehiä, minkä ei ajateltu olevan terve lähtökohta vaan myös osa ongelmaa, sillä sen nähtiin muun muassa vääristävän Suomen kansalaisten sukupuolijakaumaa entisestään. Vääristyneen sukupuolijakauman nähtiin aiheuttavan ongelmia jo nyt ja tilannetta verrattiin esimerkiksi Kiinan yhteiskuntaongelmiin. Epäilystä herätti se, millä tavalla kotoutumisvaiheessa toteutettava maahanmuuttajamiesten "asennekoulutus" todella tehoaa, sillä kulttuurillisten käsitysten naisten ja miesten rooleista nähtiin olevan syvään juurtuneita.

"Valitettavasti pakolaisasia on lähtökohtaisesti sukupuolittunut, kun tulijoista 90% on miehiä. Tuskin tarvitsee ihmetellä että tämä ei ole erityisen terve lähtökohta kenenkään kannalta. Auttajaleirissä kulttuurierot sukupuoliasioihin liittyen on nähtävästi myös havaittu, kun kuitenkin pidetään "asennekoulutusta" näille miehille. Itse vähän epäilen että koko elinaikana muodostuneita käsityksiä miesten ja naisten asemasta ei muuteta SPR:n "soo soo ei saa koskea"-luennoilla."

HS.fi / 29.11.2015

Suomeen valikoituneisiin maahanmuuttajiin liittyvää ongelmaa perusteltiin edellä kuvattujen ominaisuuksien lisäksi maahanmuuttajien tarpeettomuudella ja hyödyttömyydellä. Erityisen ongelmallisena nähtiin se maahanmuuttajien aines, mitä turvapaikanhakijat tällä hetkellä edustavat, sillä kärkkäimmissä kannanotoissa heidän ajateltiin olevan toimettonia, kouluttamattomia ja työmarkkinoiden ulkopuolelle jääviä verovaroin elätettäviä rikollisia. Näin ollen taloudelliset resurssinäkökulmat kytkeytyivät maahanmuuttoon liittyvään ongelmapuheeseen. Tilanne, jossa "elintasopakolaisia" elätetään yhteiskunnan varoin ja heidän kiitoksensa tästä on syyllistyä seksuaalirikoksiin, nähtiin taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti sietämättömänä. Ongelmana ja uhkana nähtiinkin maahanmuuttajien aiheuttamat kulut

yhteiskunnalle. Maahanmuuttajien nähtiin kuormittavan Suomen taloutta ja olevan syyppää kasvavalle valtionvelalle.

Maahanmuuttajien aiheuttamat kulut esitettiin negatiivisessa valossa myös siten, että valtionvaroilla tulisi ennemmin tukea kantasuomalaisia, esimerkiksi syrjäytyneitä nuoria. Suomalaisväestön vähäosaiset uhriutettiin esittämällä heidät pääasiallisina kärsijöinä valtion pakkoleikkauksiin. Julkisessa puheessa maahanmuuttajien subjektiivinen asema hierarkiajärjestyksessä tulee näkyväksi keskusteluissa, joissa heiltä evätään sosiaaliset oikeudet. Tällöin oman maan kansalaisten tarpeet asetetaan etusijalle ja ulkomaalaisten nähdään vievän taloudellisia resursseja yhteiskunnalta. Tämä näkyy kommentteissa, joiden mukaan esimerkiksi turvapaikanhakijat eivät ole ansainneet suojaa tai ruokaa. Maahanmuuttajat nähdään joukkona, joka haluaa päästä kansakuntien rajojen sisäpuolelle käyttämään hyväksi hyvinvointivaltion systeemiä. (Innes 2010.)

Maahanmuuttajien syyllistäminen hyvinvointivaltiosysteemin hyväksikäytöstä aiheuttaa sen, että heidät nähdään ainoastaan taloudellisena taakkana yhteiskunnalle. Rasistinen puhe on lisääntynyt maahanmuuton myötä, ja juuri turvapaikanhakijoista puhutaan usein ironisesti ja heitä kuvaillaan avun tarpeessa olevien lasten sijaan suomalaista yhteiskuntaa hyväksikäyttäviksi aikuisiksi miehiksi. On todettu, että julkisessa maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa turvapaikanhakijamiehet nähdään yhä useammin oman ekonomisen asemansa parantamista tavoittelevina “valepakolaisina” (Scheibelhofer 2017). Aiemmassa tutkimuksessa tämän on todettu olevan yksi keino rakentaa raja-aitaa “meidän” ja “muiden” välille. (Sakkit & Petterson 2015.)

“Maahanmuutosta ei ole mitään hyötyä. Maksaa joka vuosi 700 miljoonaa ja rikokset päälle. 90-luvun alussa Suomi oli velaton, nyt velkaa 100 miljardia. Maahanmuuton piti tuoda rikkauksia mutta mitään hyvää ei ole tullut.”

HS.fi / 4.5.2015

“Tottakai Suomeen mahtuu mutta onglema piilee siinä että meillä ei ole varaa elättää niitä. Jos hankkivat itse leipänsä ja kämppänsä ja maksavat veronsa niin sittenhän kaikki olis OK. Tai lähes kaikki...”

Kaksplus / 15.10.2015

Kansalliseksi ongelmaksi nähtiin siis Suomen yhteiskunnan ja viranomaisten kyvyttömyys suojella kansalaisiaan maahanmuuttajien aiheuttamaa uhkaa vastaan. Kommentoijien mukaan Suomen valtio osoittaa välinpitämättömyyttään olemalla puuttumatta tarpeeksi meneillään olevaan huolestuttavaan kehitykseen suomalaisessa yhteiskunnassa lisääntyneen maahanmuuton seurauksena. Kommenteissa todettiin, että Suomi on jo muuttunut ja pikaista toimintaa kaivattiin huolestuttavan kehityksen pysäyttämiseksi ja korjaamiseksi.

6.3.3. Lisääntynyt turvattomuuden tunne maahanmuuton seurauksena

Pelko kulkee käsi kädessä turvallisuuskeskustelun kanssa, ja nämä teemat ovat nousseet viime aikoina julkiseen maahanmuuttoa koskevaan keskusteluun niin paikallisesti kuin kansainväliselläkin tasolla (Leskošek 2009, 126-127). Aineistossamme eniten esiin nostettu maahanmuuttajiin liitetty yleisen tason uhkakuva olikin juuri turvattomuuden ja pelon lisääntyminen yhteiskunnassamme. Vaikka keskusteluissa hyväksyttiin se tosiasia, että naisten elämään on kuulunut jo pitkään pelko seksuaalisen väkivallan uhriksi joutumisesta, nähtiin maahanmuuttajista luodussa uhkakuvassa seksuaalisen väkivallan lisääntyminen Suomessa uutena vakavana ongelmana. Naisten ja tyttöjen turvallisuuden ja seksuaalisen koskemattomuuden nähtiin vaarantuvan radikaalisti. Nykyisen tilanteen arvioitiin olevan jo sellainen, että naiset ovat joutuneet kiinnittämään erityistä huomiota turvallisuuteensa. Naiset ja tytöt ovat joutuneet pohtimaan erityisiä suojautumiskeinoja ja rajoittamaan liikkumistaan. Keskusteluissa väitettiin, etteivät yläasteikäiset tytöt uskalla liikkua vastaanottokeskusten läheisyydessä turvapaikanhakijamiesten käyttäytyessä uhkaavasti ja ahdistelevästi. Turvattomuuden tunteeseen nähtiin vaikuttavan myös suomalaisen oikeusjärjestelmän puutteet tuomioiden osalta, minkä vuoksi seksuaaliseen väkivaltaan syyllistyneille vaadittiin tiukempia rangaistuksia.

“Kameravalvontaan ollaan jo totuttu liikenteessä, joten ei tämä pahene muutamasta puistokamerasta. Tähän pisteeseen asioita ei olisi pitänyt eikä tarvinnut päästää. Hienoa, jos Suomessa joudumme tottumaan tällaiseen ja kouluttamaan kohta naisia miten pitää käyttäytyä ja asettaa ulkonaliikkumiskieltoja. “

HS.fi / 30.11.2015

Keskisen (2011) tutkimustulokset Oulun oletettuihin raiskaustapausten uutisointiin liittyen myötäilevät omassa analyysissämme nousseita ilmiöitä paikallisen median luomissa konstruktioista rotuun ja maahanmuuttajiin kohdistuvan pelon ja uhan rakentumisesta. Aineistossamme seksuaalisen väkivallan lisäksi maahanmuuttajiin liitettiin keskusteluissa myös monia muita uhkia, kuten yleinen fyysinen ja henkinen väkivalta sekä rikollisuus. Tällöin vaarassa nähtiin naisten lisäksi olevan myös lapset, vanhukset ja muut heikompiosaiset. Toiseuttamista koskevissa aiemmissä tutkimuksissa on huomattu, että erityisesti muslimimpien ominaisuudeksi liitetään usein rikollinen toimintamalli, ja tämän ajatuksen tueksi nostetaan aktiivisesti rikos- ja raiskaustilastoja sekä muuta negatiivista informaatiota maahanmuuttajiin liittyen (Sakkit & Petterson 2015). Maahanmuuttajat nähdään joukkona, johon liitetään rikollisia piirteitä ja heidät nähdään täten uhkana fyysiselle turvallisuudelle (Innes 2010).

Aineistossamme turvattomuuden tunne kuvattiinkin koskevan yleisellä tasolla kaikkia Suomen kansalaisia – myös “raavaita miehiä”. Kommenteissa todettiin, että maahanmuuttajien tulon myötä voidaan hyvästellä suomalainen ”lintukoto”. Aiempien tutkimusten mukaisesti voidaan todeta, että kuva vaarallisesta “toisesta miehestä” toimii osana laajempaa maahanmuuttopoliittista argumentointia, joka tuottaa turvapaikanhakijoista uhkakuvaa koko yhteiskunnalle (Scheibelhofer 2017). Keskusteluissa todettiin, että maahanmuuton myötä myös Suomessa realistinen uhkakuva on erilaisten kolmannen maailman ongelmien ja levottomuuksien lisääntyminen. Tällaisiksi turvattomuutta aiheuttaviksi vaaroiksi mainittiin muun muassa sodan syttyminen, lisääntynyt terroriuhka ja ylipäänsä häiriintynyt yhteiskuntarauha. Näin turvattomuuden lisääntyminen koettiin merkittävänä kansalaisten hyvinvointia ja elämisen laatua heikentävänä tekijänä.

6.3.4 Asiasta vaikeneminen ongelmana

Erityispiirteenä vähemmistöryhmien ongelmalliseksi koetusta toiminnasta puhumiseen liitettiin kokemus siitä, ettei asioista voida puhua niiden oikeilla nimillä. Aineistossa tuotiin useaan otteeseen esiin sekä uutisointiin että julkiseen keskusteluun liittyvää kritiikkiä koskien tosiasioiden kiertämistä ja mielipiteiden ilmaisua. Keskustelua herätti paljon se, millä tavalla raiskaustapauksista mediassa puhuttiin. Vaikenemisen sekä piilottelun kulttuuri nähtiin ongelmallisena. Maahanmuuttajien seksuaaliseen väkivaltaiseen toimintaan liittyvästä uutisoinnista oltiin ylipäättään huolissaan. Median uskottiin tarkoitushakuisesti peitelleen jo vuosikausien ajan maahanmuuttajien tekemiä rikoksia. Yleisen asenneilmapiirin mukaan ajateltiin, että media pimittää ja poliisi vähättelee tietoja raiskaustapauksiin liittyen. Nykyaikana digitalisoitumisen myötä uutisoinnin oletetaan tapahtuvan aina reaaliajassa. Raiskausepäilyistä tiedotettaessa epäluuloisuutta herätti niiden viivästyminen. Pääasiallisesti todellisena ongelmana nähtiin kuitenkin se, että uutisoinnista jätettiin tekijöiden taustatietoja pois koskien muun muassa heidän maahanmuuttajataustaisuuttaan. Poliisin asioista vaikenemisen syyksi epäiltiin kahakoiden syttymisen ehkäisyä. Raiskauksiin syyllistyneiden suomalaismiesten koettiin olevan tässä asiassa eriarvoisessa asemassa ja tämän nähtiin lisäävän kansalaisten vihamielisyyttä ja ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan.

“Ööh mitä tästä uutisesta nyt pitää oikein ajatella, poliisi haluaa yleisön havaintoja rikoksesta. Ja tiedottaa siitä maanantaina vaikka rikos tapahtunut jo perjantaina. Sormet ristissä kannattaa toivoa nyt ettei tietoa pantattu sen takia, että asia yritettiin ensin vaieta hiljaiseksi tekijän taustan takia ja kun se ei somen takia onnistunut, päätettiin niukasti tiedottaa. Tähän viittaisi ainakin se, että nykyisessä kuumana käyvässä keskustelussa tekijän ollessa ns kantasuomalainen, se kyllä kerrotaan tiedotteessa isolla fontilla ja monta kertaa.”

HS.fi / 30.11.2015

Kommentojien mukaan maahanmuuttajien seksuaalisista väkivallanteoista ei voida puhua suoraan, sillä vallitsevaksi katsotussa ilmapiirissä kaikenlainen maahanmuuttajien toimintaa kritisoiva puhe liitetään maahanmuuttovastaisuuteen ja suvaitsemattomuuteen. Avoimen keskustelun estämisen maahanmuuttajien tekemistä rikoksista, häiriöistä ja suomalaisen kulttuuriin poikkeavasta käytöksestä nähtiin olevan yksi syy ongelmille ja vastakkainasettelulle. Kommenteissa suomalaismiehiä ei aina esitetty puhtaina pulmusina, jotka eivät koskaan itse sortuisi rikollisuuteen, mutta suomalaisuuden paremmuutta korostettiin

kuitenkin sillä, että suomalaisväestön ongelmat myönnetään ääneen eikä niitä pyritä vaientamaan.

“Joissain seurueissa en uskalla sanoa mielipidettäni suoraan, koska en halua rasistin leimaa. Esim. lähin ystäväni on aina kovaan ääneen huutamassa pakolaisvyöryn puolesta. Kaikki vasta-argumentit tyrmätään heti imbesillin persun rasismiksi.”

Kaksplus / 15.10.2015

“Tietyn kulttuurin ongelmista puhuminen ja heidän arvostelu on tabu ja jopa vaarallista. Tämä on erittäin ongelmallinen piirre. Ei suomalaisilla tuota tuskaa myöntää, että meillä on ongelmia esim. alkoholinkäytön, melankolisuuden, jurouden tai vaikka Eurooppalaisessa viiteryhmässä perheväkivallan kanssa. “

HS.fi / 30.11.2015

Keskustelujen sisällöt koostuivat siis kommentteista liittyen siihen, kuinka maahanmuuttajien mukanaan tuomista ongelmista ei voida puhua suoraan leimautumatta “rasistiksi” tai “fasistiksi”. Yleisen käsityksen mukaan ongelmiin ei päästä käsiksi eikä niihin voida puuttua, mikäli niitä hyssytellään - ja tällaista ilmapiiriä on keskustelujen mukaan jatkunut jo pitkään.

Samankaltaisia puhumattomuuteen liittyviä ongelmia on nostanut esille esimerkiksi Sisäministeriön selvitys, jossa kartoitettiin suomalaisten mielipiteitä ja asenteita turvapaikanhakijoita kohtaan. Selvityksen mukaan mielipiteiden ilmaiseminen koetaan vaikeaksi ja usein keskusteluita siivitti pelko joko rasistiksi tai suvakiksi leimautumisesta. (Sisäministeriö 2017.) Tulokset olivat siis hyvin samankaltaisia kuin omassa tutkimuksessamme esiin nousseet ongelmat liittyen maahanmuutosta puhumiseen. Myös Keskisen (2011) yhtenä tutkimustuloksena oli julkisessa keskustelussa herännyt kritiikki uutisoinnissa maahanmuuttajiin viittaavien tietojen pimittämisestä, mikä liitettiin keskusteluissa yleisempään länsimaita koskettavaan huolipuheeseen maahanmuuton ongelmista vaikenemiseen.

6.4.5. Maahanmuuttajat ja moraalinen paniikki

Maahanmuuttajien tekemiä raiskauksia koskeva sanomalehtikirjoittelu ja etenkin sitä seurannut julkinen keskustelu ovat hyvä esimerkki moraalisesta paniikista. Tapaukset ovat saaneet paljon mediahuomiota ja ne ovat herättäneet huolta maahanmuuttajien tekemistä rikoksista, mutta myös maahanmuutosta ylipäänsä. Keskusteluissa ilmenivät kaikki moraalisen paniikin ominaispiirteet: huoli, vihamielisyys, yksimielisyys, suhteettomuus ja epävakaus. Alla olevaan taulukkoon olemme keränneet Gooden ja Ben-Yehudan (2009) määrittelemien moraalisen paniikin ominaispiirteiden mukaisen jäsennyksen, josta on nähtävissä, miten maahanmuuttoa ja maahanmuuttajamiehiä koskeva moraalinen paniikki vuonna 2015 Suomessa ilmeni. Havaintojemme mukaan maahanmuuttoon liittyvä moraalinen paniikki ei ole vielä tämän tutkielman kirjoittamisen hetkelläkään, vuonna 2017, antanut laantumisen merkkejä.

| Piirre | Sisältö |
|---------------|---|
| Huoli | Maahanmuuttajista rakennetaan julkisessa keskustelussa kuvaa “suomalaisuuden vihollisina” ja erityisesti maahanmuuttajamiehet nähdään uhkana länsimaiselle ja turvalliselle yhteiskunnalle. |
| Vihamielisyys | Internetissä tapahtuva vilkas julkinen keskustelu sisältää paljon vihapuheeksi määrittyvää materiaalia. Aiemman tutkimuksen mukaan vihamielisyys ei jää vain puheiden tasolle vaan myös poliisille ilmoitettujen viharikosten määrä kasvaa. (Tihveräinen 2016.) |
| Yksimielisyys | Valtaosassa keskusteluista näyttäytyy melko laaja yksimielisyys maahanmuuttajien ja maahanmuuton aiheuttamasta uhasta. Konsensus ei kuitenkaan ole särötön ja myös vasta-argumentteja ilmiön uhkaavuudesta esitetään. |
| Suhteettomuus | Uhkaa liioitellaan yhteisössä vahvasti ja esiin tuodaan esimerkiksi tilastotietoa maahanmuuttajien rikollisuudesta. Moraalinen paniikki siirtyy koskemaan maahanmuuttajamiesten sijaan maahanmuuttoa ylipäänsä. |
| Epävakaus | Tapahtumien välillä on nähtävissä paniikin laimentumista, mutta keskustelut roihahtavat uusiin liekkeihin aina kun maahanmuuttajista tai maahanmuutosta uutisoidaan mediassa laajemmin. |

Taulukko 3. Maahanmuuttajat ja maahanmuutto moraalisenä paniikkina internetkeskusteluissa vuonna 2015.

6.4. Ratkaisuehdotukset

Olemme aiemmin kuvanneet nimityksiä ja tapoja, joilla maahanmuuttajamiehiä kuvattiin seksuaalisen väkivallan tekijöinä. Lisäksi olemme kuvanneet keskusteluissa esitettyjä selontekoja, eli miesten toimintaa selittäviä puheenvuoroja sekä keskusteluissa nousutta uhka- ja ongelmapuhetta. Seuraavaksi erittelemme ratkaisuehdotuksia, joita tähän keskusteluissa luotuun sosiaaliseen ongelmaan esitettiin. Moraalisen paniikin prosessiin kuuluu yhtenä oleellisena osana ratkaisujen etsiminen määrittäneeseen ongelmaan. (Aitamurto 2003, 5.) Erilaisia ratkaisuehdotuksia esittävät niin yksityiset ihmiset kuin poliittiset päättäjät ja usein ehdotukset liittyvät kriminaalipolitiikan ja lainsäädännön kiristämiseen. Samankaltaisia ratkaisuehdotuksia oli löydettävissä myös omasta aineistostamme.

6.4.1. Karkottaminen

Vahvimmin esiin noussut ratkaisuehdotus oli raiskauksiin syyllistyneiden maahanmuuttajien karkottaminen, jota ehdotettiin jokaisella aineistoon valikoidulla foorumilla. Karkottamiskommentteihin sisältyi hyvin vahva “maassa maan tavalla tai maasta ulos” - ajattelu. Maahanmuuttajia voidaan sietää maassa, jos se osaavat toimia lakien ja normien mukaan, mutta heti ongelmien ilmettyä helpoimmaksi ja tehokkaimmaksi ratkaisuksi nähtiin maasta poistaminen. Maahanmuuttajia ei nähdä täysin kuuluviksi yhteiskuntaan ongelmineen kaikkineen, vaan ongelmat haluttaisiin niin sanotusti ulkoistaa maahanmuuttajien lähtömaihin. Karkottamisehdotuksilla asetettiin maahanmuuttajat ja syntyperäiset suomalaiset eriarvoiseen asemaan.

“Pelotetta lisättävä. Suomi paras paikka meille suomalaisille. Jos et halua tai pysty elämään maassa maan tavoilla niin palautetaan sinne, mistä on tullut.”

HS.fi / 12.3.2015

Karkottamisehdotuksilla luotiin myös tuttua vastakkainasettelua “meihin” ja “muihin”. “Me” kuulumme yhteiskuntaan rikoksista riippumatta kun taas “muut” eivät ole enää yhteiskuntamme täysivaltaisia jäseniä rikoksiin syyllistyessään. Kommenteissa tuotiin esiin, että suomalaista ei voida karkottaa Suomesta, kun taas muualta tulleet voidaan palauttaa

kotimaahan, kansalaisuudesta tai tilanteesta riippumatta. Ulkomaalaistaustaisilta raiskauksiin tai muihin vakaviin rikoksiin syyllistyneiltä oltiin siis valmiita poistamaan Suomen kansalaisuus ja oleskelulupa eikä heitä myöskään haluttu enää koskaan päästää Suomen rajojen sisäpuolelle. Kommenteissa tuotiin esille ajatusta, jonka mukaan Suomesta turvapaikkaa hakeva ei ole paikkaansa ansainnut, jos tulee maahan tekemään rikoksia.

“Törkeistä rikoksista tuomitut ulkomaalaiset pitäisi karkottaa maasta. Tiedän, että ihmiset sanovat, eikö silloin pitäisi myös karkottaa suomalaiset samoista rikoksista tuomitut. Perustuslain mukaan kansalaisia ei voi karkottaa, mutta miksi emme voisi käännäyttää sellaisia ihmisiä, jotka ovat osoittaneet, että eivät piittaa yhteiskunnan säännöistä, silloin kun se on mahdollista? Vastaavasti tuomion rikoksesta tulisi estää kansalaisuuden saaminen ainakin siksi aikaa, kun se lain mukaan otetaan huomioon seuraavaa tuomiota annettaessa.”

HS.fi / 19.3.2015

Karkottamisella nähtiin olevan paljon hyviä puolia. Karkottamispäätöksen uskottiin “näyttävän mallia muille rikoksia suunnitteleville” ja sen ajateltiin olevan taloudellisesti edullinen ratkaisu rikollisten rankaisemiseksi, oikeudenkäyntejä ei välttämättä tarvittaisi, eikä näitä “loisia” tarvitsisi laittaa Suomen vankiloihin, “liian hyviin oloihin”. Toisaalta osa kommentoijista halusi karkottaa rikoksentekijät vasta Suomessa kärsityn rangaistuksen jälkeen.

“Turussa hiljaisempaa, mutta muualla tapahtuu. En halua, että minun veroeurojani käytetään "tällaisten" elättämiseen. Karkoitus kaikille raiskaajille! Eikä ikinä enää Suomeen.”

Turun Sanomat / 27.11.2015

Tässäkin suhteessa Suomi24-foorumi erosi huomattavasti muista keskustelualustoista. Kun muilla foorumeilla haluttiin karkottaa rikoksentekijät, vaadittiin Suomi24:n keskustelijoiden parissa vieläkin tiukempia toimia. Monissa kommenteissa ehdotettiin kaikkien maahanmuuttajien palauttamista kotimaihinsa. Ongelma laajennettiin siis koskemaan yksilön sijasta koko ryhmää. Myös perhekarkotukset, joissa rikoksentekijän koko perhe karkotetaan, saivat jonkin verran kannatusta.

“Toivotaan nyt että vihdoinkin myös päättäjien silmät avautuisivat. Kaikki tänne tulleet pitää palauttaa ja heti. Muslimiväestö pitää poistaa euroopasta. Sitten loppuvat kokonaan tai ainakin huomattavasti vähenevät raiskaukset, ryöstöt, terroriteot ym.”

Suomi24 / 24.11.2015

“Herää niin suuri viha noita kohtaan! Kiittämättömiä ihmisiä, noi pitäisi karkottaa jokainen maasta koko perheensä kera. Eivät osaa käyttäytyä kuten täällä pitää, kohta poltetaan autoja ja ryöstetään kauppoja. Miksi ne ovat tänne tulleet pakolaisiksi, eikä vaikka Saudi-Arabiaan. Ei yhtä ainutta noita Suomeen enää ja kaikki rikoksiin syyllistyneet karkotettava Kwaststr koko perheineen.

Menen allekirjoittamaan kansalaisaloitteen, menkää tekin, niin on edes vähän toivoa. Raivostuttaa jos joku vähänkään puolustelee noita!”

Suomi24 / 12.3.2015

Karkottaminen nähtiin siis keskustelijoiden keskuudessa toimivana ja selkeänä ratkaisuna maahanmuuttajataustaisten seksuaalirikollisten rankaisemiseksi. Myös aiemmissa julkista keskustelua tarkastelevissa tutkimuksissa on huomattu, että karkotus nähdään toimivana ratkaisuna. Keskinen (2011) tutkimustulosten mukaan turvapaikanhakijoiden raiskaustapauksista luotu ongelma liitettiin maahanmuuttopolitiikkaan ja julkisessa keskustelussa puututtiin poliisin ja poliitikkojen avuttomuuteen oletetun uhan edessä. Keskusteluun osallistujat vaativat tiukempia linjauksia maahanmuuttopolitiikkaan ja esimerkiksi rikoksiin sortuneiden maahanmuuttajien karkotusta. (Keskinen 2011.) Käytännössä karkottaminen ei kuitenkaan ole niin yksinkertaista Suomen lain tai globaalien sopimusten vuoksi. Virallisesti karkottaminen ei ole rikosoikeudellinen seuraamus, vaan ulkomaalaislain alainen toimenpide. (Honkatukia & Suurpää 2007, 5.) Maahanmuuttajan karkottaminen ei siis lain silmissä ole yksinkertainen ratkaisu, etenkin jos maahanmuuttaja on saapunut Suomeen pakolaisena kriisialueilta.

6.4.2. Tuomioiden ja rangaistusten koventaminen

Toinen paljon kannatusta saanut ratkaisuehdotus oli seksuaalirikollisille annettujen tuomioiden ja rangaistusten koventaminen. Tuomioiden koventamista vaativissa kommentteissa ei erityisesti korostettu rikollisten maahanmuuttajataustaisuutta, vaan tuomiot nähtiin ylipäätään

liian pehmeiksi myös suomalaisille rikoksentekijöille. Kovempia rangaistuksia vaadittiin etenkin seksuaali- ja väkivaltarikoksiin. Alhaisten tuomioiden myötä maahanmuuttajien käyttäytymisen taustalla nähtiin olevan suomalaisten lakien pilkkaaminen. Lisäksi rikosten tekemisen taustalle rakennettiin tarinaa siitä, kuinka esimerkiksi turvapaikanhakijat tarkoitushakuisesti hakeutuvat tuomittaviksi saadakseen jäädä maahan. Raiskaukseen syyllistyneiden miesten ei ajateltu todella ansaitsevan tai edes tarvitsevan turvapaikkaa.

“Minusta pulma ratkaistaan tuomitsemalla yhtä kovalla mutta puolueettomalla kädellä kaikki raiskaukset. Haluaisin nähdä kovemmat rangaistukset raiskausrikoksista.”

HS.fi / 12.3.2015

Seksuaaliseen väkivaltaan syyllistyneille maahanmuuttajamiehille vaadittiin tiukempia rangaistuksia. Ongelmana nähtiin se, että Suomen oikeusjärjestelmä ei kohdannut kansan oikeustajua tuomioita jakaessaan. Äärimmillään oikeuslaitoksen toiminnasta tehtiin niin vakavaa ongelmaa, että oltiin huolissaan naisten ihmisarvosta ja ihmisoikeuksien toteutumisesta. Liian kevyiden tuomioiden pelättiin antavan vääränlainen kuva maahanmuuttajille seksuaalirikosten tuomittavuudesta suomalaisissa yhteiskunnallisissa arvoissa.

“Tapanilan tapauksen ehdolliset tuomiot viestivät kaikille uusille maahanmuuttajille, että lievät raiskaukset ovat lähes sallittua kansanhuvia.

HS.fi/ 26.11.2015

“Kerrotko millaisen signaalin mamuille antavat sakot joita ei tarvitse maksaa ja vankeustuomiot joita ei tarvitse istua?”

Kaksplus / 14.10.2015

Erityisesti keskusteluissa vaadittiin pidempiä vankeusrangaistuksia. Keskusteluissa kritisoitiin vahvasti sitä, että suomalaisessa lainsäädännössä pitkiä tuomioita saavat muun muassa omaisuusrikoksista tai verojen kierrosta tuomitut. Kansalaisten oikeustajuun ei sopinut ajatus siitä, että tällaiset rikolliset olisivat “kovemman luokan rikollisia” kuin toiseen ihmiseen väkivalloin kajooneet. Seksuaalirikoksista annettujen vankeustuomioiden tulisi

keskustelijoiden mukaan olla “ehdottomia ja ankarimpia mahdollisia”, ja rangaistusten kovuudella ajateltiin olevan rikoksia ennaltaehkäisevä vaikutus. Vankilatuomioiden pituuden lisäksi tiukennuksia vaadittiin myös vankiloiden oloihin.

“--En usko että kukaan miehenä itseään pitävä voi rauskausta millään tavalla hyväksyä tai raiskaajia paapoa. Lienee turha toivo että liian lieviin rangaistusasteikkoihin joku viitsisi puuttua.

Eduskunta voi lakeja säätämällä puuttua raiskausten ja muiden väkivaltarikosten rangaistusasteikkoihin täysin haluamallaan tavalla.

Suomen lainsäädännössä on vieläkin suhteessa kohtuuttoman pienet rangaistukset väkivaltarikoksista verrattuna rikoksiin varkauksista ja omaisuusrikoksista. Vieläkin omaisuuden suoja on paljon korkeampi kuin henkilökohtaisen koskemattomuuden suoja. Tällainen tilanne vastasi ehkä kansan oikeustajua 1600-luvulla, jolloin omaisuuden menetyks saattoi aiheuttaa perheelle nälkäkuoleman, mutta ei se vastaa oikeustajua nykyään enää ollenkaan.--”

HS.fi / 11.3.2015

Tällä hetkellä raiskauksesta, jossa pakotetaan toinen sukupuoliyhteyteen väkivaltaa tai sen uhkaa hyväksikäyttäen, voidaan tuomita vähintään yhdeksi vuodeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi vankeuteen. Jos uhka on vähäistä tai teko on muuten kokonaisuutena arvostellen vähäisempi, voi vankeusrangaistuksen pituus olla jotain neljän kuukauden ja neljän vuoden välillä. Törkeäksi arvioidusta raiskauksesta voidaan tuomita vähintään kahden, enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen. Raiskaus määritellään törkeäksi, jos sillä aiheutetaan toiselle vakava ruumiinvamma, sillä aiheutetaan erityisen tuntuva kärsimystä, kohteena on alaikäinen henkilö tai jos rikos tehdään erityisen raa’alla tai julmalla tavalla. Myös raiskauksen ja törkeän raiskauksen yrityksen ovat tuomittavia. (Rikoslaki 20:1&2.) Nämä rangaistukset nähtiin keskusteluissa poikkeuksetta liian pehmeiksi.

Perinteisten vankeusrangaistusten lisäksi keskusteluissa esitettiin myös muita rangaistusmahdollisuuksia. Väkivaltaisimmissa rangaistusehdotuksissa esitettiin kuolemantuomion tuomista suomalaiseen rangaistusvalikkoon. Nämä kirjoitukset olivat tyyliltään hyvin aggressiivisia ja tällaiset kommentit löytyivät poikkeuksetta Suomi24:n keskusteluista. Tappamista ehdotettiin pelkästään maahanmuuttajille, ei raiskauksiin syyllistyneille kantasuomalaisille. Kommenteissa tuotiin esiin sekä kaikkien

maahanmuuttajien tappamisen tarpeellisuutta että pelkästään raiskauksiin syyllistyneiden maahanmuuttajien “listimistä”.

“Nyt saatana tekijöiden naamat esiin. Tekijät täytyy tappaa suomalaisten toimesta. Minä voin osallistua tappamiseen. vituttaa tämä saatanan hyysäminen. aina kun näette tumman antakaa vittu turpaan. tappaa ne pitäs kaikki. toteuttakaa nähdessänne tätä antamaani ohjetta. Ja tämä kirjoitus on kiihottamista toista kansanryhmää kohtaan joten voitte poliisit ottaa yhteyttä.”

Suomi24 /24.11.2015

Tällaiset kommentit eivät keskittyneet ratkaisemaan seksuaalirikoksista aiheutuvaa ongelmaa, vaan edustivat puhdasta rasismia ja vahvaa vihapuhetta. Maahanmuuttajilla ei nähty olevan ihmisarvoa ja heidät nähtiin täysin arvottomina. Vaikka pääsääntöisesti tuomioiden ja rangaistusten koventaminen sai keskusteluissa laajaa kannatusta, oli osa rangaistusehdotuksista myös hyvin väkivaltaisia ja jopa maahanmuuttajien tappamista ehdotettiin. Väkivaltaisiin rangaistusehdotuksiin kuului myös muun muassa raiskaajien kuohinta ja kivittäminen. Rauhanomaisemmat ehdotukset olivat keskusteluissa tyypillisempiä, kannatusta saivat etenkin vankeustuomioiden pidentäminen ja ulkonaliikkumiskiellon asettaminen turvapaikanhakijoille.

6.4.3. Maahanmuuttopolitiikan muuttaminen ja kotouttamiskysymykset

Maahanmuuttajien seksuaalirikoksia selittävässä puheessa oli löydettävissä ajatus, jonka mukaan suomalainen yhteiskunta on mahdollistanut rikokset päästämällä maahan “hallitsemattoman” määrän maahanmuuttajia, eikä maahanmuuttajien tekemiä seksuaalirikoksia olisi siis tapahtunut, jos yhteiskunta olisi rajoittanut maahanmuuttajien määrää jo alun perin. Myös ratkaisuehdotuksissa näyttyi ajatus, jonka mukaan maahanmuuttajien tekemiä rikoksia voitaisiin vähentää muuttamalla maahanmuuttopolitiikkaa. Maahanmuuttopolitiikkaan vaadittiin tiukennuksia etenkin turvapaikanhakijoiden määrään liittyen. Turvapaikanhakijoita saapui Suomeen vuonna 2015 ennätysmäärä ja tämä aiheutti monissa keskustelijoissa huolta ja pelkoa. Rajojen sulkemista ja maahantulijoiden rajoittamista

kannatettiin suuresti. Pelkoa toivat lisääntyvien seksuaalirikosten ohella myös muut maahanmuuttajiin liitetyt lieveilmiöt, kuten terrori-iskut ja ryöstöt. Parhaana ratkaisuna ongelmiin nähtiin yhteiskunnan puuttuminen tilanteeseen maahanmuuttopolitiikkaa tiukentamalla.

“Raiskauksia, terroristi-iskujen riskin lisääntymistä ja taloudellisesti täysin kestämatön suunta. Eikö olisi korkea aika havahtua ja ryhtyä muiden EU-maiden tavoin rajoittamaan hallitsematonta tulijavirtaa, ennen kuin maa on Ruotsin tapaan menettänyt tilanteen hallinnan?”

HS.fi / 30.11.2015

Useissa kommentteissa nousi esiin, että raiskauksia voitaisiin välttää valikoimalla Suomeen otettavat maahanmuuttajat tarkemmin. Esiin nostettiin Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusta (Lehti ym., 2014), jonka mukaan eri etnisten ryhmien välillä on suuria eroja riskissä syyllistyä seksuaalirikokseen. Kommentteissa ehdotettiin, että Suomeen valittaisiin maahanmuuttajia alueilta, joissa miehet arvostavat naisia eikä uskontona ole islam. Lisäksi vaadittiin, että maahanmuuttajien taustat tulisi selvittää tarkasti. Kritiikkiä sai paljon myös maahanmuuttajamiesten suuri määrä verrattuna perheisiin ja naisiin. Naiset ja perheet haluttiinkin monissa keskusteluissa nostaa maahanmuutossa etusijalle, kun taas miesten määrää haluttiin rajoittaa. Tämän nähtiin olevan selvä parannus myös seksuaalirikoksiin nähden, jos miehiä ei maahan tulisi, eivät he myöskään raiskaisi. Naiset nähtiin niin sanotusti turvallisempina vaihtoehtona.

“Maassamme olevat somali ovat jo täällä ja heidän kanssaan on pärjättävä. On kuitenkin meidän vallassamme, mistä kiintiöpakolaiset otamme. Tulijoita riittää myös alueilta, joissa uskonnollinen tausta ei ole islam. Miksi hakisimme itsellemme lisää vaikeuksia ottamalla pakolaisia Somaliasta tai muista Afrikan islamilaisista maista?”

HS.fi / 16.3.2015

Maahanmuuttopolitiikkaan liittyvä kotouttaminen nostettiin myös yhdeksi ratkaisuehdotukseksi keskusteluissa. Rikoksiin syyllistyneiden kotouttamisen nähtiin epäonnistuneen pahan kerran. Vastuuta asiasta jaettiin sekä yhteiskunnalle että maahanmuuttajien koteihin. Yhteiskunnan vastuulla nähtiin olevan suomalaisten tapojen

opettaminen. Maahanmuuttajille vaadittiin heti Suomeen saapumisen jälkeen jämerää opetusta siitä, mikä Suomessa on oikein ja mikä väärin. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi vastaanottokeskuksissa tapahtuvissa "infotilaisuuksissa". Erityisesti opetusta vaadittiin naisten asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Suomalaisen naisten pukeutumistavat tulisi opettaa maahanmuuttajille heti ja korostaa sitä, etteivät eroavat pukeutumistavat oikeutta toiseen kajoamiseen. Lisäksi vaadittiin, että maahanmuuttajaisilta poistettaisiin maahantulon yhteydessä hunnut, jolloin integroituminen uuteen kotimaahan onnistuisi helpommin.

"Näille uusille tulokkaille siellä täytyy opettaa miten Suomessa toimitaan, niinhän me ulkomaillaakin asuvat joudumme sopeutumaan maan tapoihin. Suomessa on tasa-arvo ja naisilla asiat paremmin kuin useimmissa maailman maissa, tästä pidetään kiinni! Naisten suojelulla ja erikoisasemalla vaan alistetaan ja lopulta ollaan menossa siihen mihin noissa maissa mistä naisia ahdistelevat miehet tulevat. Jos ei jollekulle Suomen tasa-arvo ja ihmisoikeudet sovi niin takaisin vaan sinne mistä tulevatkin, tässä ei tosiaankaan ole kyse rasismista. Itse olen ollut ja olisin onnellinen Suomessa, niin olisi moni muukin."

Kaksplus / 16.10.2015

Vastuuta ongelman ratkaisusta vieritettiin myös maahanmuuttajien perheisiin ja laajemmin koko yhteisölle. Kotouttamisen ja tapojen opettamisen ajateltiin olevan myös vanhempien ja muiden samaan kulttuuriin kuuluvien tehtävä. Äitien tehtäväksi nimettiin poikien kasvattaminen niin, että he kunnioittaisivat naista, kuten länsimaisissa yhteiskunnissa on tapana.

"Vaikka puhutaan paljon integraatiosta ja yhteiskuntaan sopeuttamisesta, niin ei pidä aliarvioida yhteisöjen "epävirallista vaikutusvaltaa" jäseniinsä nähden. Ainakin minun mielestäni yhteisöillä tulisi olla oma roolinsa "kotouttamisessa", ja heidän tulisi viestiä jäsenilleen siitä mikä Suomessa on hyväksyttävää ja mikä taas ei. Vanhan sananlaskun mukaan hiljaisuus on myöntymisen merkki, ja jos mitään julkisia reaktioita ei tule, niin kyllähän siinä väkisinkin herää epäily siitä, mikä on se arvomaailma ja oikeusmalli jota yhteisö jäsenilleen viestii."

HS.fi / 16.3.2015

6.4.4. Muut ratkaisuehdotukset

Suurin osa ehdotuksista, joita esitettiin ratkaisuehdotuksiksi ongelmaan liittyivät maahanmuuttajien karkottamiseen, kotouttamiseen, rangaistusten koventamiseen ja maahanmuuttopolitiikan muuttamiseen. Keskusteluissa esitettiin kuitenkin myös valtava määrä muita, yksittäisiä ratkaisuehdotuksia, joita erittelemme tässä kappaleessa.

Muutamissa kommentteissa vastuu maahanmuuttajien tekemistä raiskauksista vieritettiin salakavalasti raiskausten uhrien syyksi ja ratkaisuksi esitettiin tyttöjen käyttäytymisen muuttamista. Tyttöjen liikkumista yksin pimeällä ehdotettiin rajoitettavaksi ja myös pukeutumiseen suositeltiin kiinnittämään huomiota. Lisäksi kehoitettiin opettamaan tytöille itsepuolustusta ja oikeanlaista toimintaa raiskaustilanteiden varalle. Tällaiset ajatukset tyttöjen omasta vastuusta olivat selkeästi vähemmistössä, mutta niitä esiintyi muutamia. Suurin osa keskustelijoista vastuutti raiskauksista pelkästään tekijää ja useissa kommentteissa teroitettiin, ettei toiseen saa kajota missään tilanteessa.

Keskustelu liittyy läheisesti kategoria-analyysin piirissä paljon tutkittuun uhrin ja syyllisen kategoriapariin. Näiden positioiden jäsenyydestä kiistellään ja neuvotellaan esimerkiksi käyttämällä muita kategorioita ja niihin liittyviä piirteitä apuna. (Jokinen ym. 2012, 168-169.) Tyttöjä syyllistävissä puheenvuoroissa heihin liimattiin “huonon tytön” leimaa, jolloin osasyllisyyden vierittäminen tyttöjen harteille on helpompaa kuin silloin, jos tytöt nähtäisiin kunniallisina, “hyvinä tyttöinä”. Keskusteluissa pohdintaa käytiin siitä, kenen vastakkainasettelun osapuolten tulee lähtökohtaisesti tämän ongelman edessä muuttua ja sopeutua. Tuleeko suomalaisten naisten oppia uusia käyttäytymismalleja seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutumisen ehkäisemiseksi vai pitääkö maahanmuuttajamiehiä vastuuttaa teoistaan? Suurin osa kommentoijista oli yksimielisesti sitä mieltä, että maahanmuuttajien tulee sopeutua uuteen kulttuuriin ja toimia Suomen normien mukaan. Naisten sopeutumista vaativia kommentteja esiintyi, mutta huomattavasti maahanmuuttajia vastuuttavia puheenvuoroja vähemmän. Kansakunnan jäseneksi pyrkivän tulee näin ollen omaksua länsimaalaiset käsitykset sukupuolten välisistä suhteista ja tasa-arvosta. (Keskinen, Näre & Tuori 2015, 3.)

“Ei nuorten tyttöjen tarvi muutenkaan hillua iltasin missä sattuu. Ja siihen pukeutumiseenkin vois vanhemmat kiinnittää pikkusen enempi huomiota.”

Kaksplus / 14.10.2015’

“On se kumma, ettei jokaiselle tänne ryykivälle opeteta jo ennen rajanylitystä, että: lapsiin ette pahalla koske, ette tyttöihin ettekä poikiin, ette koske naisiin, ette käyttäydy uhkaavasti...ette nuoriin ettekä vanhoihin ettekä siltä väliltä oleviin... mieluummin ette ollenkaan, vaikka he seisoisivat yksin keskellä yötä ilki alastomina torilla, kujalla, puistossa, metsässä... Suojele kaikin konstein, käytä kännykkääsi 112, sehän sinulla kuitenkin on tai huuda apua ihmisiltä!..., älä silloin ajattele jumalaasi! Kajoaminen on vakava rikos yksilöä kohtaan ja yksilönsuoja koskettaa myös meitä suomalaisia, lapsia, tyttöjä, poikia, naisia, miehiä, ihan kaikkia, myös sinua itseäsi! Siksihän pakenit!”

Suomi24 / 24.11.2015

Vastuuta jaettiin tekijän ja uhrin lisäksi myös muille toimijoille. Keskusteluissa toivottiin yhteisöllisyyttä ja toisten perään katsomista ja tällä tavoin toivottiin estettävän etenkin maahanmuuttajille tyypillisiksi nimetyt “puskaraiskaukset”. Kansakuntiin kuulumisen ja ulossulkemisen kytkeytyy tähän keskusteluun, sillä nationalististen ajatusten mukaisesti suomalaismiesten tehtäväksi muodostuu isänmaallisuuden hengessä kansakunnan ja tarkemmin naisten puolustaminen ulkoista uhkaa eli maahanmuuttajamiehiä vastaan (Keskinen & Vuori 2012, 15). Myös poliisien ja vartijoiden lisäämistä toivottiin muutamissa kommentteissa.

“Tehkää hyvät ihmiset havaintoja lähimmäisistänne ja tuntekaa vastuuta. Soittakaa vaikka 112, jos huomaatte jotakin uhkailtavan. Poliisit voivat sitten käydä ottamassa uhkailijoiden nimet ylös. Turvallista on pysyä etäällä ja havannoida sieltä.”

HS.fi / 13.3.2015

6.5. Vasta-argumentit

Kategorioihin liittyvä tieto ei ole staattista vaan käytännöissä elävää ja dynaamista. Eri kategorioihin pohjautuva kulttuurinen tieto on vahvaa ja jaettavaa, mutta emme aina sovelleta sitä jäykästi. Kategorioiden käytön joustavuutta voidaan perustella kahdella tavalla. Ensinnäkin havaitsemme asioita erilaisin tavoin ja teemme aina havaitessamme asioita valintoja sen suhteen, minkä kulttuurisen kategorian otamme käyttöön. Toisekseen kategorioita voidaan käyttää joustavasti tai jäykästi, ennakkoluuloisesti tai suvaitsevasti. Kategorioiden jäykkyys aiheuttaa väistämättä ennakkoluuloja, sillä uusinnamme tällöin kulttuurisia stereotyyppioita koskemaan kaikkia tietyn ryhmän jäseniä. (Jokinen ym. 2012, 49-50.) Kuten olemme aiemmin tuoneet esiin, tällaista jäykkää kategorioiden käyttöä esiintyi aineistossamme runsaasti.

Kategorioiden joustava ja suvaitsevainen käyttö tuli esiin tutkiessamme aineistosta nousevia vasta-argumentteja, joilla kyseenalaistettiin maahanmuuttajamiehistä luotua sosiaalista ongelmaa. Joustavuus tarkoittaa, että kyseenalaistamme ja täsmennämme kategorioihin liittyvää tietoa eri tavoin ja joustavuus voi olla ennakkoluuloista tai suvaitsevaista. Suvaitsevassa joustavuudessa kyseenalaistetaan kulttuurista kategoriatietoa. (Jokinen ym. 2012, 50-51.) Ei esimerkiksi ajatella yksioikoisesti, että maahanmuuttaja syyllistyy seksuaalirikoksiin siksi, että on maahanmuuttaja, vaan ajatellaan, että selityksiä käyttäytymiselle pitää etsiä jostain muualta. Maahanmuuttajista ja maahanmuutosta tuotettuja uhkakuvia ja stereotypisia kategorisointeja kyseenalaistettiin aineistossamme monin vasta-argumentein.

Vasta-argumenttien määrä vaihteli eri foorumeilla runsaasti. HS.fi ja Turun Sanomat sisälsivät suuren määrän vasta-argumentteja, kun taas Suomi24:llä näitä puheenvuoroja ei esiintynyt juuri lainkaan. Omassa aineistossamme maahanmuuttokriittisimpänä foorumina näyttäytyi siis Suomi24, joka sisälsi huomattavasti eniten aggressiivista ja rassistista sisältöä sekä vähiten ongelmaan esitettyjä vasta-argumentteja. Oletettavasti erityisesti naisten suosimalla Kaksplus-foorumilla tuotiin huomattavan paljon esiin omia kokemuksia maahanmuuttajamiehistä sekä heidän tekemästään seksuaalisesta häirinnästä.

6.5.1. Seksuaalista väkivaltaa ei selitä etninen tausta tai maahanmuuton lisääntyminen

Vasta-argumenteissa raiskausten nähtiin olevan tuomittavia ja “iljettäviä” rikoksia kaikissa tapauksissa tekijästä ja hänen etnisyydestään riippumatta. Yksittäisestä tapauksesta tehtävän yleistämisen nähtiin ylipäättään olevan ongelmallista, eikä kaikkia maahanmuuttajia haluttu nähdä mahdollisina raiskaajina, vaikka monissa uhkakuvia lietsovissa kommenteissa tämä nähtiinkin todellisuutena.

“Raiskaaja on häiriytynyt henkilö, hän voi olla lähtöisin mistä kulttuurista tahansa. Vai miten on selitettävissä, että näissä "naista halventavissa kuttuureissa" eivät normaalit kansalaiset, eli lähes koko miesväestö, kuitenkaan ole raiskaajia.”

HS.fi / 14.3.2015

Vaikka raiskaustilastoja käytettiin paljon maahanmuuttajiin liittyvien uhkien todistelussa, tuotiin lukuja esille myös vasta-argumentoinnissa asettamalla vastakkain kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien tekemien raiskauksien määriä. Maahanmuuttajia puolustavien argumenttien esittäminen sai tosin aikaan lähes poikkeuksetta kommentteja, joissa vedottiin jo aiemmin esiteltyyn Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuun raiskausrikoksista (Lehti ym. 2014.).

“Poliisin arvioiden mukaan tänä vuonna tapahtuneista raiskauksista epäillään turvapaikanhakijaa kymmenessä tapauksessa. Raiskauksia tehdään Suomessa vuosittain noin tuhat, eli turvapaikanhakijoita epäillään noin yhdessä prosentissa tapauksista.”

Turun Sanomat / 30.11.2015

Tämän lisäksi tilastojen ajateltiin vääristyneen, sillä väitettiin että “valkoiset miehet” osaavat valita uhrinsa siten, että rikosilmoituksen tekemiselle muodostuu suuri kynnyks. Ajateltiin, että tilastoista puuttuvat useat läheissuhteissa tapahtuneet väkivallanteot, kun taas ulkopuolisten - tässä tapauksessa maahanmuuttajien – väkivallanteoista ilmoitetaan poliisille useammin. Toisaalta maahanmuuttajien yksityisissä tiloissa ja keskinäisissä suhteissa, esimerkiksi kodeissa, tekemien raiskausten uskottiin puuttuvan tilastoista, mikä aiheuttaa myös osaltaan tilastojen vääristymiä.

Yleisen vasta-argumentoinnin mukaisesti väitettiin siis, että Suomessa kaikista raiskauksista maahanmuuttajamiesten tekemiä on todellisuudessa vain murto-osa, sillä “aivan tavalliset suomalaiset miehet” ja “elämäkoululaiset” syyllistyvät raiskauksiin määrällisesti yhä ulkomaalaistaustaisia enemmän. Tämän väitteen tueksi muistutettiin, että seksuaalinen väkivalta ei suinkaan ole maahanmuuttajien rajojen takaa mukanaan tuoma uusi ilmiö, vaan ongelma on ollut olemassa suomalaisessa yhteiskunnassa ennen maahanmuuttoaaltoakin. Eroja kulttuurisissa arvokäsityksissä seksuaalisen väkivallan selittäjinä ei voitu pitää relevantteina, sillä raiskaajia löytyy eri kansanryhmien ja uskontokuntien edustajista. Myös suomalaismiesten naiskäsityksiä kyseenalaistettiin. Ylipäätään kansalaisuuden ja etnisyyden korostamisen ei ajateltu olevan viisasta eikä liiallisia yksinkertaistuksia tulisi tehdä, sillä mahdollisia raiskaajia nähtiin olevan sekä ulkomaalaistaustaisten että suomalaismiesten joukossa.

“Nyt ennenkuin leimataan kaikki haluan kiireesti sanoa että näin yksinkertaista se ei ole, vaihtelua on : on kehitysmaista tulevia jotka ymmärtävät tämän varsin hyvin ja toisaalta on suomalaisia miehiä jotka eivät sitä vielääkään tajua.”

HS.fi / 13.3.2015

Loppujen lopuksi vasta-argumentiksi muodostui väittämä, jonka mukaan seksuaalisesta väkivallasta puhuttaessa tekijän ja uhrin etninen tausta on merkityksetön, sillä oletettu kulttuurinen, etninen, rodullinen tai uskonnollinen tausta ei saisi vaikuttaa ajatukseen tekojen tuomittavuudesta ja vääryydestä lain edessä. Ainoana seksuaalisen väkivallan tekijöitä yhdistävänä piirteenä nähtiin miessukupuoli.

6.5.2 Uutisointi ja julkinen keskustelu rasismien välineenä

Vasta-argumenteissa todettiin, että suomalaismiesten tekemistä seksuaalisen väkivallan teoista ei nosteta niin suurta mediakohua kuin ulkomaalaistaustaisten miesten tekemistä. Tämänkaltaista raiskaustapausten uutisointia ja käytyä julkista keskustelua syytettiin ulkomaalaisvastaisen propagandan lietsomisesta ja suomalaismiesten tekemän seksuaalisen väkivallan vähättelystä, mikä luo vääristyneen käsityksen suomalaisväestön tekemien rikosten hyväksyttävyydestä.

“Eikä iltapäivälehtien lööpeissä mässäytä yhtä paljon valkoisten miesten tekemillä raiskauksilla. Joku totesikin: Raiskaus on Suomessa valkoisen miehen oikeus, jos mediaa uskoo.”

HS.fi / 29.11.2015

Huomion kiinnittyessä uutisoinnissa spekulointiin tekijän etnisestä taustasta koettiin, että uhrin näkökulma jää alisteiseen asemaan. Tärkeänä nähtiin, että kaikenlaisesta seksuaalisesta väkivallasta puhuttaisiin erityisesti uhrin kokemusten näkökulmasta. Keskusteluissa väitettiin, että uhrin kokemana raiskaus on aivan yhtä paha asia oli tekijä sitten kantasuomalainen tai ulkomaalainen. Vasta-argumenteissa esitettiin, että keskustelijoiden pitäisi maahanmuuttajien “lynkkaamisen” sijasta keskittyä uhrin tukemiseen.

Vastaväitteissä esitettiin myös yleisemmällä tasolla mielikuvaa siitä, kuinka tapausten uutisointia ja sitä seurannutta julkista keskustelua käytetään muukalaisvihamielisten ja rasististen ajatusten lietsomiseen. Julkisessa keskustelussa harjoitettu rasistinen syrjintä ja sen levittäminen internetkeskusteluiden kautta näyttäytyikin kommentoijien mielestä huolestuttavana ilmiönä. Nykyään globaalit verkostot ja kehittynyt mediateknologia tarjoavat uuden ja entistä laajemman areenan rasististen ideologioiden leviämislle (Horsti 2016, 1). Lisäksi keskusteluilla nähtiin olevan välillistä vaikutusta paitsi ilmapiiriin myös konkreettisiin tekoihin yhteiskunnassa, kuten maahanmuuttajataustaisten raiskaajien tuomioihin eräässä tapauksessa. Näin ollen keskusteluissa tuotiin esiin “lynkkauksen” ongelmallisuutta. Kommentoijien mukaan sensuroimaton maahanmuuttovastainen julkinen keskustelu toimii pahimmillaan kiihotuksena tiettyjä kansanryhmiä kohtaan, jolloin rasismin leviäminen vaarantaa suomalaista oikeudenmukaisuutta. Keskusteluissa maahanmuuttajamiesten seksuaalista väkivaltaa koskevaa keskustelua kritisoitiin äärimmillään siitä, että ongelmapuheen edustajien nähtiin olevan tyytyväisiä aina kun seksuaalisen väkivallan tekijäksi paljastui maahanmuuttaja.

6.5.3 Kaikki maahanmuuttajat eivät ole raiskaajia, eikä ongelma ole edes uusi

Yksi yleisimpiä uhkakuvien luomistapoja oli yleistää yhden maahanmuuttajan teot koko etnistä ryhmää koskeväksi ongelmaksi. Kategorioita käytettiin tällöin jäykällä ja ennakkoluuloja tuottavalla tavalla uusintamaan maahanmuuttajiin liittyviä stereotypioita koskemaan kaikkia ulkomaalaistaustaisia. (Jokinen ym. 2012, 50.) Vasta-argumenteissa kritisoitiin yleistämistä ja todettiin, että tekijä itse on vastuussa toiminnastaan, eikä sen nojalla syytöksiä voida esittää koskemaan koko tekijän edustamaa viiteryhmää. Vasta-argumenteissa tuotiin vahvasti esiin sitä, että vaikka maahanmuuttaja oli syyllistynyt raiskaukseen, ei tämän yhden tapauksen vuoksi voida leimata kaikkia maahanmuuttajia mahdollisiksi raiskaajiksi. Samalla tavoin kantasuomalaisten tekemien rikosten pohjalta ei voida leimata kaikkia kantasuomalaisia rikollisiksi.

“Kyseessä vasta epäily. Vasta kun asia on edennyt tuomioistuimen käsittelyyn voidaan ottaa objektiivisesti ko.syytteeseen kantaa. Eikä edes parikaan raiskausepäilyä tee kaikista turvapaikanhakijoista mahdollisia raiskareita. Valtavan suuri osa hakee vain turvaa sodasta Suomessa.”

Turun Sanomat / 27.11.2015

Vasta-argumenteissa ongelmaa paisuttelevan puheen vastakohtaksi korostettiin sitä, että kokemusten mukaan Suomen tilanne raiskausten tai muunkaan rauhattomuuden osalta ei ole juurikaan muuttunut lisääntyneen maahanmuuton myötä. Seksuaalinen väkivalta on ollut uhka tytöille ennenkin ja maahanmuuttajia on katukuvassa näkynyt aina eikä maahanmuuttajamiesten tekemästä raiskausaallosta voida puhua ilmiönä. Maahanmuuttajien mahdolliset kiinnostuksenosoitukset ymmärrettiin osittain positiivissävytteisinä huomionosoituksina, joita jokainen nainen voi halutessaan omalla toiminnallaan rajata. Naisten kokema pelko leimattiin ylireagoinniksi. Vasta-argumenttien esittäjien näkemyksen mukaan keskustelupalstoilla ilmiötä paisuttelemalla lietsotaan hysteriaa ja luodaan vääristynyttä kuvaa paniikin laajuudesta. Yleisen mielipiteen maahanmuuttajista uskottiin yhä olevan positiivinen ja suvaitsevainen etenkin suurempien kaupunkien nuorten osalta.

”Valtaosalle turvapaikanhakijat ei tuottane minkäänlaisia reaktioita. Netin keskustelupalstoilla saa helposti vääristyneen kuvan paniikin laajuudesta. Mene välillä ihmistenilmoille, siellä ne kantasuomalaiset edelleen kulkevat paperipusseihin hengittämättä.”

Kaksplus / 15.10.2015

Tällaisia omiin kokemuksiin perustuvia kommentteja tilanteen tavallisuudesta nousi esiin etenkin Kaksplus-foorumilla, joka erosikin vasta-argumenttien suhteen muista palstoista. Keskusteluketjuissa tuotiin esille sitä, miten naiset ovat aina joutuneet olemaan tarkkoina turvallisuudestaan ja Suomen koettiin edelleen olevan hyvin turvallinen maa moniin muihin paikkoihin verrattuna. Uhkana ei nähty eritoten maahanmuuttajia, vaan ylipäätään miehet kulttuuritaustasta riippumatta. Kaksplus on oletettavasti aineistoon valikoituneista foorumeista naisvaltaisista, mikä saattaa selittää omien kokemusten esiin tuomista.

“miten tuo on uusi juttu? maalaisjärkeä käytetty ennenkin, ja vältelty pelottavia paikkoja. itse teininä jo 80-luvulla noin toiminut, paljon pienemmällä paikkakunnalla kuin Helsinki.”

Kaksplus / 14.03.2015

Kaiken kaikkiaan vasta-argumentteja löytyi keskusteluista vähemmän kuin ongelmaa tuottavia, paisuttelevia puheenvuoroja. Lisäksi nimimerkeistä voitiin päätellä, että vasta-argumentteja tuottivat vain muutamat ihmiset, sillä samat nimimerkit toistuivat puolustavissa puheenvuoroissa. Vaikka Keskinen (2011) tutkimusaineiston kommentteissa esiintyi samankaltaisia vasta-argumentteja, oli tämänkin tutkimuksen analyysin mukaisesti valtaosa julkisen keskustelun puheenvuoroista rasisia ja muukalaisvihamielisiä.

7. Johtopäätökset

Tutkimuksessamme analysoimme konstruktionistisen orientaation mukaisesti julkisessa keskustelussa maahanmuuttajamiehiin liettäviä kategorioita seksuaalisen väkivallan tekijöinä ja niiden käyttämistä maahanmuuton konstruomisessa yleisen tason sosiaalisesti ongelmaksi. Tutkimuksemme perusteella voidaan sanoa, että maahanmuuttajamiehiä ja ylipäättään maahanmuuttoa koskeva julkinen keskustelu on hyvin monimuotoista ja vivahteikasta. Keskustelut vaihtelivat asiallisen analyttisistä puheenvuoroista voimakkaan aggressiivisiin mielenilmauksiin. Keskustelupalstat olivat tyyliltään erilaisia. Sanomalehtien foorumeilla keskustelut olivat pääasiassa asiallisia. Suomi24-foorumi näyttäytyi erityisen väkivaltaisena, kun taas Kaksplus-foorumilla korostuivat omat kokemukset. Nämä erot selittyvät todennäköisesti moderoinnin tiukkuuden eroilla ja keskustelupalstojen erilaisilla kävijäkunnilla. Seuraavaksi vedämme yhteen tutkimuksemme päätulokset ja pohdimme lopuksi tutkimuksen antia yhteiskunnallisesti ja erityisesti sosiaalityön kannalta.

7.1. Tulosten yhteenveto

Tutkimuksessamme maahanmuuttajamiehille luotiin erilaisia jäsenyysskategorioita kategorianalyysin mukaisesti. Nimitykset vaihtelivat asiallisista rasistisiin, kuten “mamuista” “afgaanimulkkuihin”. Näiden termien avulla luotiin ulkoryhmäkategorisaatiota “meihin” ja “muihin”, ja maahanmuuttajat kategorisoitiin erilaisina suhteessa suomalaiseen kantaväestöön nähden. Näin kategoriat toimivat monenlaisen toiseuttamisen välineinä. Kantasuomalaisten tavat nähtiin normaaleina, hyvinä ja oikeina, kun taas maahanmuuttajiin liitettiin huonoksi määriteltäviä ominaisuuksia. Näin rakennetaan rajoja ihmisryhmien välille ja tuotetaan poikkeavuutta ja luokittelua meihin ja muihin. Seksuaalinen väkivalta nähtiin keskusteluissa poikkeuksetta sairaana ja vääränä toimintana ja erontekoa suomalaisten ja maahanmuuttajien välille luotiin esimerkiksi kuvaamalla maahanmuuttajien tekemää väkivaltaa tyyliltään törkeämmäksi ja raaemmaksi.

Selonteot eli maahanmuuttajien toimintaa selittävät puheenvuorot jakautuivat kolmeen pääselitykseen. Ensimmäisen mukaan maahanmuuttajien tekemä seksuaalinen väkivalta selittyi tekijöiden kulttuuritaustalla, toinen pääselonteko syyllisti suomalaista yhteiskuntaa ja

viimeinen näki syyt tekijässä itsessään. Selontekojen lisäksi keskusteluissa tuotettiin paljon uhkakuvia ja ongelmapuhetta maahanmuuttajiin liittyen. Alun perin ajatuksenamme oli tutkia vain maahanmuuttajamiesten tekemää seksuaalista väkivaltaa koskevaa ongelmapuhetta, mutta hyvin nopeasti selvisi, että aiheesta käytävä keskustelu laajeni koskemaan yleisemmin maahanmuuton ongelmallisuutta. Väkivallan myötä lisääntyneen turvattomuuden tunteen kautta maahanmuutto ja monikulttuurisuus konstruointiin yhteiskunnalliseksi ongelmaksi, jolloin huomio siirtyi alkuperäisestä ongelmasta laajempaan kokonaisuuteen. Kyse on moraaliseen paniikille ominaisesta ongelman suurentelusta ja liioittelusta. Myös maahanmuuttoon liittyvistä uhkakuvista vaikeneminen nähtiin vakavana ongelmana suomalaisessa yhteiskunnassa.

Sosiaalisesti rakentuneeseen ongelmaan esitettiin myös erilaisia ratkaisuehdotuksia. Eniten kannatusta sai maahanmuuttajien karkottaminen Suomesta. Tämän lisäksi esiin nostettiin tuomioiden ja rangaistusten koventamista sekä maahanmuuttopolitiikan tiukentamista kokonaisuudessaan. Vaikka pääosa aineistostamme nousseista aiheista keskittyi maahanmuuttajiin ja maahanmuuttoon liittyviin negatiivisiin asioihin, löytyi keskusteluista myös ongelmapuhetta vastustavaa argumentointia. Olemme nimenneet nämä puheenvuorot tutkimuksessamme vasta-argumenteiksi. Tavallisimpien vasta-argumenttien mukaan seksuaalinen väkivalta ei selity maahanmuutolla tai tekijöiden etnisellä taustalla ja uutisointia ja julkista keskustelua käytetään lähinnä rasismien ja epäluulon lietsomiseen. Esiin nostettiin, että kantasuomalaiset miehet syyllistyvät raiskauksiin huomattavasti maahanmuuttajia useammin. Lisäksi esitettiin, että maahanmuuttajien tekemä seksuaalinen väkivalta tai häirintä ei ole ilmiönä uusi, vaan naiset ovat aina saaneet olla tarkkaavaisina liikkeessään kodin ulkopuolella.

Tutkimuksemme osoittaa, että turvapaikanhakijoiden tekemät raiskaustapaukset ovat nostattaneet internetissä moraaliseen paniikille tyypillistä kuohuntaa seksuaaliseen väkivaltaan ja yleisemmin maahanmuuttoon liittyen. Vaikuttaisi siltä, että kyse ei ole ainoastaan median luomasta harhasta vaan valloillaan olevasta kokemuksesta maahanmuutosta todellisen kasvavana uhkana. Tutkimuksessamme tällainen julkinen puhe ymmärretään sosiaalisena toimintana, jossa rasistisin kommentein maahanmuuttajista tuotetaan toiseutta kulttuurisia eroja korostamalla. Tällaista julkisessa keskustelussa “poikkeavan ulkomaalaisen”

konstruktion luomista kutsutaan vihapuheeksi. Se on tehokas ja yleisimmin käytetty tapa ulkomaalaisiin kohdistuvan pelon lietsontaan. Tällaisella muukalaisvihaa toistavalla suhtautumistavalla maahanmuuttajia kohtaan luodaan ennakkoluuloja, jolloin sillä voi olla vaikutuksia yksilön elämään. Kun syrjinnän käytännöistä tulee kiistattomia institutionaalisia käytäntöjä, voidaan puhua rasismin normalisoinnista. Tällöin yhteiskunnassa vallitseva sosiaalinen järjestys ei perustu tasa-arvon, vaan erilaistamisen idealle. (Leskošek 2009, 131-141.) Tulevaisuus näyttää, minkälaisen perinnön tämä sosiaalinen myrsky on aiheuttanut ja mitä siitä jäi jäljelle yhteisön mieliin, politiikkaan tai lainsäädäntöön. Tämä paniikin jälkeinen perintö olisikin mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe tulevaisuudessa.

Laadullisessa tutkimuksessamme olemme tiedostaneet tutkimusasetelmaan liittyvät rajoitteet ja tutkimuseettiset ongelmat. Eri tutkimusotteisiin ja niin myös tulkinnallisiin tutkimustapoihin liittyy aina kritiikkiä. Vuorovaikutustutkimuksessa tutkija ei ole objektiivinen havainnoija, vaan aina myös osallinen ja aktiivinen toimija. Tulkinnallisia tutkimusmenetelmiä onkin kritisoitu juuri siitä, että kyse olisi “tulkinnan tulkinnasta”, sillä tutkijan subjektiivista ja riippuvaista asemaa tutkimustulosten tulkinnassa ei voida täysin poistaa. (Juhila 2004, 166; Jokinen ym. 1995, 23.) Olemme tietoisia, että tutkijoina tekemämme tulkinnat ovat voineet vaikuttaa analyysivaiheessa tutkimustulosten rakentumiseen, ja on mahdollista, että samasta aineistosta toiset tutkijat olisivat voineet kiinnittää huomiota jossain määrin erilaisiin asioihin ja saaneet eriäviä tuloksia. Tekemiemme tulkintojen monipuolisuutta lisää kuitenkin se, että meitä on ollut kaksi tulkitsijaa ja olemme voineet vertailla ja keskustella tekemistämme tulkinnoista. Lisäksi saamamme tutkimustulokset ovat kuitenkin pääsääntöisesti yhteneväisiä sekä kansallisen että kansainvälisen aiemman tutkimuksen kanssa.

7.2. Pohdinta

Vuoden 2015 pakolaisliikkeen räjähdysmäinen kasvu aiheutti mittasuhteiltaan valtavan kriisin Euroopan rajapolitiikassa (Scheibelhofer 2017, 106). Myös suomalaisessa yhteiskunnassa maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia koskeva keskustelu on herättänyt viime vuosina vahvoja tunteita niin internetissä kuin työpaikkojen kahvihuoneissakin. Aihe on puhuttanut ikään, sukupuoleen ja ammattiasemaan katsomatta. Monikulttuurisuuden ja maahanmuuton jatkuvasti

lisääntyessä on oletettavaa, etteivät keskustelut ole lähiaikoina loppumassa tai edes vähentymässä. Horstin (2005, 33-38) mukaan medially on merkittävä rooli etnisyyksien ja maahanmuuttajien määrittelyssä ja vierauden tunnistamisessa, sillä suomalaisten suorat kontaktit etnisiin vähemmistöihin ovat vähäisiä. Tällöin kategorisointi ja tyypittely korostuu suomalaisten omien kokemusten puuttuessa ja sosiaalisen etäisyyden maahanmuuttajiin ollessa suuri.

Tutkimukset osoittavat, että Euroopassa ja erityisesti Pohjoismaissa on havaittavissa asenteellinen muutos ulossulkevaa nationalismia ja maahanmuuttoon negatiivisesti suhtautuvaa linjausta kohti. Nyky-Suomen monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa kansalliset etnisen identiteetin vahvistaminen ja yhä tiukempi rajanteko suhteessa kansakunnan ulkopuolisiin onkin korostunut. Tämä tulee näkyväksi erityisesti sosiaaliseen mediaan tuotettavasta materiaalista, ja verkkokeskusteluissa on hyvin havaittavissa Suomessa vallitsevat ennakkoluulot maahanmuuttajia kohtaan. (Keskinen & Vuori 2012, 9.) Näin ollen mediaan ja maahanmuuttoon liittyvä tutkimus voidaan nähdä mielenkiintoisena kurkistusaukkona suomalaisten asenteisiin. Maahanmuuttoa koskevien yleisten asennetutkimusten tulokset ovatkin samassa linjassa tutkimuksessamme esiin nousseiden maahanmuuttoa koskevien keskustelujen sisällön kanssa rasististen asenteiden osalta. Tutkimusten mukaisesti media tarjoaa monia mahdollisuuksia ja tapoja maahanmuuttovastaisten ajatusten lietsomiseksi ja toimii työkaluna rasististen ideologioiden juurruttamiseksi kansalaisten ja poliitikkojen keskuudessa. Jako "meihin" ja "heihin" on näkyvillä jatkuvasti maahanmuuttokeskustelussa, mikä osoittaa, että Pohjoismaissa ei olla päästy irti kolonialismin perinteestä. (Sakki & Petterson 2015.)

Sosiaalisen konstruktionismin mukaan todellisuutta tuotetaan juuri puheen ja vuorovaikutuksen avulla jokapäiväisessä kanssakäymisessä ja ihmisten väliset keskustelut avaavat näkymän tämänhetkiseen todellisuuteen. Usein sanat johtavat tekoihin ja niin on tapahtunut myös maahanmuuttoa koskevassa keskustelussa. Internetissä vellovat vihapuheet eivät ole jääneet viime vuosien aikana vain puheen tasolle. Poliisiammattikorkeakoulun tekemän tutkimuksen mukaan poliisin tietoon tulleiden viharikosten määrä kasvoi vuonna 2015 merkittävästi vuoteen 2014 verrattuna. Viharikokseksi määritellään henkilöä tai ryhmää kohtaan tehty rikos, jonka motiivina ovat ennakkoluulot ja vihamielisyys uhrin etnisyyttä

kohtaan. (Tihveräinen 2016, 2-13.) Turvapaikanhakijoiden aalto on siis nostattanut vihantunteita muuallakin kuin pelkästään internetin keskustelupalstoilla. Mediatutkimuksesta saatavien vinkkien avulla voidaan mahdollisesti päästä puuttumaan asioihin jo ennen kuin sanat muuttuvat teoiksi ja tilanteet eskaloituvat.

Sosiaalityöhön liittyvien eettisten ohjeiden, arvojen ja lainsäädännön näkökulmasta sosiaalityöntekijällä voidaan nähdä olevan ammattivelvollisuus vastustaa rasismia yhteiskunnassa. Rakenteellinen sosiaalityö ja yhteiskuntaan vaikuttaminen jäävät kuitenkin usein arkisen asiakastyön jalkoihin, eikä sosiaalityöllä ole tarvittavia resursseja toteuttaa tätä tärkeää sosiaalityön tehtävää. Sosiaalityön kentällä olisikin tärkeää avata silmät vaikutusmahdollisuuksille ja puhua rasismin vastaisesta työstä myös julkisissa keskusteluissa. Jotta aikaa ja mahdollisuuksia tällaiseen vaikutustyöhön olisi, tulisi rakenteiden ja asenteiden kentällä muuttua rakenteellista sosiaalityötä tukeviksi.

Sekä omassa tutkimuksessamme että aiemmin tehdyissä selvityksissä on noussut esiin tarve avoimelle, kiihkottomalle maahanmuuttoa koskevalle keskustelulle, jossa osapuolia ei leimata suvaitsemattomiksi rasisteiksi tai kaiken sulattaviksi suvakeiksi. (Sisäministeriö 2017.) Lisäksi maahanmuuttoa koskevaan keskusteluun tulisi saada mukaan kaikki aiheeseen liittyvät osapuolet. Yksi suurimmista internetissä käytävään maahanmuuttokeskusteluun liittyvistä ongelmista on keskeisten tahojen, eli maahanmuuttajataustaisten suomalaisten, puuttuminen keskustelusta ja liiallinen kapea-alaisuus, jolloin maahanmuutto nähdään vain uhkien ja ongelmien kautta. (Keskinen ym. 2009, Keskinen 2010.) Avoimet keskustelut, joissa mukana olisivat kaikki osapuolet, voisivat mahdollisesti vaikuttaa epäluuloisiin asenteisiin ja vähentää toiseuttavien prosessien syntymistä.

Tutkimustulostemme mukaisesti mediateknologian luomat nykyaikaiset ulottuvuudet ovat mahdollistaneet rassististen ajatusten räjähdysmäiseen leviämisen. Julkisessa keskustelussa maahanmuuttajien suoranainen ihonväriin tai rotuun viittaavat ulossulkevat kommentit korvautuivat usein kuitenkin epäsuorilla rodullistavilla väitteillä kulttuurieroista. Tutkimuksemme tekee näkyväksi tällaiset toiseuttamisen tavat, jotka ovat verrattavissa piilorasismiin. Globaalissa maailmantilanteessa kansakunnan rajat ovat häilyviä ja ihmisten

liikkuvuus lisääntyy yhä entisestään. Maahanmuuttovastaisten asenteiden yleistymisestä ja nopeasta leviämisestä mediassa tulisi olla tietoinen, jotta toiseuttamista voidaan ehkäistä ja samalla rakentaa suvaitsevampaa yhteiskuntaa meille kaikille.

8. Lähteet

Aitamurto, T. (2005) Kun tavallinen tappaa: Sosiaalisen ongelman käsittely Heinojen surman herättämässä mediamyrskyssä. *Nuorisotutkimus* 4/2005.

Berger, P. L., Luckmann, T., & Raiskila, V. (1994) *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma*. Gaudeamus.

Burger, P. (2009) The Smiley Gang Panic: Ethnic Legends about Gang Rape in the Netherlands in the Wake of 9/11. *Western Folklore*, 275-295.

Burr, V. (2003) *Social Constructionism*. London: Routle.

Cockbain, E. (2013) Grooming and the 'Asian sex gang predator': the construction of a racial crime threat. *Race & Class*, 54(4), 22-32.

Cohen, S. (1972) *Folk Devils & Moral Panics*. London: McGibbon & Kee.

Cohen, S. (2011). *Folk Devils and Moral Panics*. Abingdon, Oxon: Routledge.

Davidsson, A. (2014) *The Other Male Rapist: In Swedish Printed media's news reporting about rape in 2013*. Master thesis, University of Gothenburg.

Esses, V. M., Medianu, S. & Lawson, A. S. (2013) Uncertainty, threat, and the role of the media in promoting the dehumanization of immigrants and refugees. *Journal of Social Issues*, 69(3).

Fuller, R.C. & Myers R.R. (2011) The stages of a social problem. Teoksessa The study of social problems. Seven perspectives. s. 98–107. Toim. Rubington, E. ja Weinberg, M. Oxford University Press, Oxford/New York.

Goode, E. & Ben-Yehuda, N. (1994) Moral Panics: Culture, Politics, and Social Construction. *Annual Review of Sociology* Vol. 20 (1994), pp. 149-17.

Goode, E., & Ben-Yehuda, N. (2009) *Moral panics: the social construction of deviance*. Chichester, U.K., Wiley-Blackwell.

Goodman, S., Sirriyeh, A., & McMahon, S. (2017) The evolving (re)categorisations of refugees throughout the “refugee/migrant crisis”. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 27(2), 105-114.

Greussing, E. & Boomgaarden, H. G. (2017) Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe’s 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11). 1749-1774.

Griffiths, M. (2017) Foreign, criminal: a doubly damned modern British folk-devil. *Citizenship Studies*, 1-20.

Hakala, S. & Vesa, J. (2013) Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkossa: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino, 216-244. E-julkaisu.

Hearn, J. (1998) *The violences of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. London; Thousand Oaks, Calif.: Sage.

Heiskanen, M. & Ruuskanen, E. (2010) Tuhansien iskujen maa. Miesten kokema väkivalta Suomessa. HEUNI, julkaisusarja No. 66, verkkojulkaisu. Helsinki.

Hellwig, T., & Sinno, A. (2017) Different groups, different threats: public attitudes towards immigrants. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(3), 339-358.

Hesse, B. (2007) Racialized modernity: An analytics of white mythologies. *Ethnic and Racial Studies*, 30(4), 643-663.

Hirsjärvi, S., Sajavaara, P. & Liikanen, P. (1997). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Honkatukia, P. & Suurpää, L. (2008) Nuorten miesten monikulttuurinen elämäntyyli ja rikollisuus. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 232. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Horsti, K. (2016) Digital Islamophobia: The Swedish woman as a figure of pure and dangerous whiteness. *new media & society*, 1461444816642169.

Horsti, K. (2015) Techno-cultural opportunities: the anti-immigration movement in the Finnish mediascape. *Patterns of Prejudice*, 49(4), 343-366.

Horsti, K. (2005) Vierauden rajat: Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa. Tampere University Press.

HS (2015) Enemmistö HS-gallupissa: Turvapaikan saaneille alempi sosiaaliturva kuin syntyperäisille suomalaisille. Saatavilla verkossa: <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002861249.html>. Luettu 17.8.2017.

HS (2016) HS.fi Koko palvelu –kävijäprofiili TNS Atlas heinä-joulukuu 2016. Sanoma: TNS Gallup Oy. Saatavilla verkossa:

<https://media.sanoma.fi/sites/default/files/HS.fi%20Koko%20palvelu%20%E2%80%93k%C3%A4vij%C3%A4profiili%20hein%C3%A4-joulukuu%202016.pdf>. Luettu: 13.9.2017.

HS (2010) Suomalaiset eivät halua lisää maahanmuuttajia. Saatavilla verkossa:

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004718219.html>. Luettu 25.9.2017.

Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. (2005) Suomalainen monikulttuurisuus. Teoksessa Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O. Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino.

Ikäheimo, H. (2008) Sosiaalisuus ja epäsosiaalisuus sosiaalityössä. Teoksessa Niemi, Petteri & Kotiranta, Tuija. Sosiaalialan normatiivinen perusta. Palmenia. Helsinki, 13-33.

Innes, A. J. (2010) When the threatened become the threat: The construction of asylum seekers in British media narratives. *International Relations*, 24(4), 456-477.

Jaakkola, M. (2009) Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta: Asennemuutokset 1987-2007. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K. & Vesala, T. (2002) Rasismi ja syrjintä Suomessa: Maahanmuuttajien kokemuksia. Helsinki: Gaudeamus.

Jokinen, A., Juhila, K., & Pösö, T. (1995) Sosiaalityö, asiakkuus ja sosiaaliset ongelmat. Konstruktionistinen näkökulma. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2012) *Kategoriat, kulttuuri & moraali: Johdatus kategoria-analyysiin*. Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. (2004) Sosiaalityön vuorovaikutuksen tutkimus. *Janus*, 12(2), 155-183.

Juhila, K. (1999) Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät - Tilanteista kulttuuriseen kontekstiin. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K., & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Vastapaino.

Keskinen, S. (2011) *Borders of the Finnish Nation: Media, Politics and Rape by 'Foreign' Perpetrators*. Teoksessa Eiden, E. & Nikunen, K. (toim.) *Media in Motion. Cultural Complexity and Migration in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate, 107–124.

Keskinen S. (2017) *Erojen näkökulma ylijärjestyksiin muuttoliikkeisiin ja sukupuolistuneeseen väkivaltaan*. Teoksessa Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P.: *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino.

Keskinen S. (2010) *Kommentti: maahanmuuttokeskustelu ei ole yhden miehen varassa*. Teoksessa Kyrölä, K. (toim.): *Journalismikritiikin vuosikirja 2010*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Keskinen S. (2012) *Limits to Speech? The Racialised Politics of Gendered Violence in Denmark and Finland*. *Journal of Intercultural Studies*. 33(3): 261-274.

Keskinen, S. (2009) 'Me'ja'muut'. *Kunniaan liittyvä väkivalta median kuvauksissa 'Us' and 'Them'*, 16-29.

Keskinen, S. (2014) Re-Constructing the Peaceful Nation: Negotiating Meanings of Whiteness, Immigration and Islam After a Shopping Mall Shooting. *Social Identities: Journal for the Study of Race, Nation and Culture* 20(6): 471–485.

Keskinen, S. (2010) Sukupuolistunut väkivalta. Teoksessa Saresma, T., Rossi, L-M., Juvonen, T. (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino. 243–254.

Keskinen, S., Näre, L. & Tuori S. (2015) Valkoisuusnormi, rodullistamisen kritiikki ja sukupuoli. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 28: 2–5.

Keskinen, S., Rastas, A. & Tuori, S. (toim.) (2009). *En ole rasisti, mutta.: Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Tampere: Vastapaino.

Keskinen, S. & Vuori, J. (2012) Erot, kuuluminen ja osallisuus hyvinvointiyhteiskunnassa. Teoksessa Keskinen, S., Vuori, J. & Hirsiaho, A. (toim) *Monikulttuurisuuden sukupuoli: kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere: Tampere University Press, 7–35.

Kitsuse, J. I., & Spector, M. (1973). Toward a sociology of social problems: Social conditions, value-judgments, and social problems. *Social problems*, 20(4), 407-419.

Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, J., Zwi, A. & Lozano, R. (toim.) (2005) *Väkivalta ja terveys maailmassa. WHO:n raportti*. Helsinki: Lääkärin sosiaalinen vastuu, Terveysten edistämisen keskus.

Kuula, A. (2015) *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.

Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) (2013) Otteita verkossa: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino. E-julkaisu.

Laaksonen, S-M. & Matikainen, J. (2013) Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Laaksonen S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) Otteita verkossa: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino, 193-215. E-julkaisu.

Laki kotouttamisen edistämisestä 1386/2010. Saatavilla verkosta: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>. Luettu 31.8.2017.

Lappi-Seppälä, T. & Niemi, H. (2014) Seksuaalirikokset. Teoksessa Rikollisuustilanne 2013: Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 266. Helsinki.

Lehti, M., Salmi, V., Aaltonen, M., Danielsson, P., Hinkkanen, V., Niemi, H., Sirén, R. & Suonpää, K. (2014) Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Leskošek, V. (2009) The Construction of the 'Deviant Foreigner' and its Impact on Social Work. Theories and methods of social work, 125.

Liebkind, K. (1994) Maahanmuuttajat: Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.

Liebkind, K., Mannila, S., Jasinskaja-Lahti, I., Jaakkola, M., Kyntäjä, E. & Reuter, A. (2004) Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus.

Maahanmuuttovirasto (2015) Maahanmuuttoviraston myöntämät ensimmäiset oleskeluluvat ja Suomen kansalaisuuden saaneet 2015. Saatavilla verkosta:

http://www.migri.fi/download/64996_Tilastograafit_2015_valmis.pdf?b5fb529fd380d488.

Luettu 17.8.2017.

Maahanmuuttovirasto (2017a) Turvapaikan hakeminen. Saatavilla verkosta:

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen. Luettu 30.8.2017

Maahanmuuttovirasto (2017b) Maahanmuuttoviraston vuoden 2016 tilastot: päätöksiä tehtiin ennätysmäärä. Saatavilla verkosta:

http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/maahanmuutto_viraston_vuoden_2016_tilastot_paatoksia_tehtiin_ennatysmaara_71657. Luettu 17.8.2017.

Markham, A. & Buchanan, E. (2012) Ethical decision-making and internet research. Recommendations from the AoIR ethics working committee (Version 2.0) Saatavilla verkosta: <https://aoir.org/reports/ethics2.pdf>

McKee, H. & Porter, J. (2009) Playing a good game: Ethical issues for MMOG and virtual world researchers. *International Journal of Internet Research Ethics*, 2(1). 5-37.

Nyqvist, L. (2001) Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 28. Painosalama Oy, Turku.

Ojuri, A. (2004) Väkivalta naisen elämän varjona. Tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämäkulusta ja selviytymisestä. Väitöskirja, Lapin yliopisto.

Otavamedia (2012) Kaksplus –lehden lukijaprofiili 2012. Saatavilla verkossa:

<http://mediatiedot.kuvalehdet.fi/files/library/attachments/Kaksplussan%20lukijaprofiili%202012.pdf>. Luettu 4.7.2017.

Pakolaisneuvonta Ry (2009) Käsitteitä. Saatavilla verkosta:

http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=106&lang=suo. Luettu 30.8.2017.

Parhiala, P. & Raulo, S. (2016) Pakolaiset maailmamme kuvana. Teoksessa Gothóni, R. & Siirto, U. (toim.) Pakolaisuudesta kotiin. Helsinki, Gaudeamus. 21-39.

Pehkonen, A. (2006) Maahanmuuttajan kotikunta. Helsinki: Kunnallissalan kehittämissäätiö.

Pitkänen, P. & Kouki, S. (1999) Vieraiden kulttuurien kohtaaminen viranomaistyössä. Helsinki: Edita.

Putnam, R. D. (2007) E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century. The 2006 Johan Skytte prize lecture. *Scandinavian Political Studies* 30:2, 137–174. Saatavilla verkossa: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9477.2007.00176.x/pdf>. Luettu 30.8.2017.

Puuronen, V. (2011) Rasistinen Suomi. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Rikoslaki 39/1889. Saatavilla verkossa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>. Luettu 7.7.2017.

Saari, K. (2012) Moraalinen paniikki suomalaisen radikaalin aktivismin tutkimuksen käsitteenä. *Oikeus* 2012 (41); 1: 6-25.

Sakkit, I. & Pettersson, K. (2016) Discursive constructions of otherness in populist radical right political blogs. *European journal of social psychology*, 46(2), 156-170.

Saukkonen, P. (2013) Maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. 2013. *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. [Helsinki]: Gaudeamus.

Scheibelhofer, P. (2017) 'It won't Work without Ugly Pictures': Images of Othered Masculinities and the Legitimation of Restrictive Refugee-Politics in Austria. *Norma – International Journal of Masculinity Studies* 12(2), 96–111.

Sisäministeriö (2017) *Kansalaismielipide: turvapaikanhakijat ja turvapaikkapolitiikka*. Sisäministeriön julkaisu 9/2017.

Seikkula, M. (2015) Rodullistavien rajanvetojen kyseenalaistaminen rasismien kohteeksi joutuvien blogiteksteissä. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 28: 20–31.

Sveningsson, M., Lövheim, M. & Bergquist, M. (2003) *Att fånga nätet: kvalitativa metoder för Internetforskning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Säävälä H., Nyqvist, L. & Salonen, S. (2006) *Väkivallan olemus*. Teoksessa Säävälä, H., Pohjoisvirta, R., Keinänen, E. & Salonen S.: *Mies varikolle, Apua lähisuhdeväkivaltaan*. Kalevaprint Oy, Oulu.

Tihveräinen, T. (2016) Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2015. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 10/2016.

Turtiainen, K. (2012) Possibilities of trust and recognition between refugees and authorities: Resettlement as a part of durable solutions of forced migration. Jyväskylä: University of Jyväskylä.

Turtiainen, R. & Östman, S. (2013) Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa Laaksonen S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) Otteita verkossa: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino.

Ulkomaalaislaki 301/2014. Saatavilla verkossa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301#L9P146a>. Luettu 17.9.2017.

Vuori, J. (2015) Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. Yhteiskuntapolitiikka 4/2015, 395-404.

Väestöliitto (2015) Maahanmuuttajien määrä. Saatavilla verkosta:
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/ Luettu: 20.9.2017.

Worthington, N. (2013) "Culture Clash" in Phoenix: Online news framing of gang rape in a refugee community. Journalism Studies, 14(6), 790-804.

Utriainen, T. (2013) Raiskaus rikosoikeudellisena ongelmana. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Liite 1.

Selvitys yhteisgradun työnjaosta

Tämä pro gradu -tutkielma on toteutettu kahden sosiaalityön pääaineopiskelijan yhteisgraduna osana humanistis-yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan sosiaalityön maisteriopintoja. Gradu on tehty työparityönä, jossa kokonaistyömäärä on jaettu tasan puoliksi molempien tekijöiden kesken. Käytännössä molemmat ovat osallistuneet työn tekemisen kaikkiin vaiheisiin ja osioihin, mutta eri laajuisesti. Esimerkiksi teoreettisen viitekehyksen rakentamisessa Veera perehtyi syvemmin moraalisen paniikin teoriaan ja Minna konstruktionismiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Missään osuuksissa päävastuu ei selkeästi ole jakautunut vain toiselle tekijälle. Aineistoa on käyty läpi sekä yhdessä että erikseen, mutta kuitenkin siten, että molemmat ovat käyneet aineiston läpi kokonaisuudessaan ainakin kertaalleen. Veeralla oli suurempi rooli aineiston alkuanalyysin tekemisessä ja luokittelussa, kun taas Minna perehtyi laajemmalla määrällä aiempaan tutkimukseen. Tulosten raportointi ja johtopäätökset on kirjoitettu tiiviissä yhteistyössä. Kaikissa eri tutkielman tekemisen vaiheissa olemme konsultoineet ja saaneet tukea toinen toiseltamme. Yhteisgradun tekeminen on vaatinut joustoa molemmilta osapuolilta, mutta on ollut antoisa ja mielenkiintoinen projekti.